

LATVIJAS REPUBLIKAS
FINANŠU MINISTRIJA

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
strukturfondi un
Kohēzijas fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

**Tirgus nepilnību sākotnējais (*ex-ante*) novērtējums
Eiropas Savienības fondu
2021.–2027.gada plānošanas perioda
atbalstam finanšu instrumentu veidā**

**B MODULIS
LAUKSAIMNIECĪBA, LAUKU
ATTĪSTĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA**

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI

LAUKSAIMNIECĪBA, LAUKU ATTĪSTĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA

Saņēmēju
grupa

26 000
reģistrēti kā SIA
vai AS

65%
ļoti mazas
saimniecības

68 000
saimniecību

Pieejamais ALTUM
administrētais finansējums
2019.gada beigās

Aizdevumi par **125 000 000 EUR**

Garantijas par **15 000 000 EUR**

3 speciālas aizdevumu
programmas lauku saimnieciskās
darbības veicējiem

Politikas
prioritātes

Saimniecību
konkurētspējas
celšana

Infrastruktūras
izveide un
uzlabošana

Tehnikas
nomaīņa

Pieejamais komercbanku un līzinga kompāniju nodrošinātais
finansējums 2017.-2019.gads (anketēšanas rezultāti)

31% respondentu meklēja finansējumu komercbankās

7% respondentu meklēja finansējumu līzinga kompānijās

Finansējumu komercbankās nesaņēma vai daļēji saņēma
15% respondentu

Līzinga kompānijās nesaņēma vai daļēji saņēma **3%**
respondentu

NAP2027 pasākumi – FI instrumenti

Pasākums Nr. 41 Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecībā un pārstrādē, un ražotāju sadarbības veicināšana - **FI novirzīt 60 miljonus EUR**

Pasākums Nr. 47 Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā – **FI novirzīt 5 miljonus EUR – riska kapitālam**

Nepieciešamais finansējums

Kopējā tirgus nepilnība apmēram **200 miljoni EUR**, dati uz 2019.gada beigām

Plānotie finanšu produkti

Kombinētais finanšu produkts – 60 miljoni EUR

- Atbalsts **uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā**
- Finansējuma saņēmēji - **juridiska vai fiziska persona**, kura nodarbojas ar lauksaimniecisko darbību un kuras apgrozījums pēdējā noslēgtajā gadā vienota uzņēmuma līmenī ir robežās no 15 000 EUR līdz 70 000 EUR, neieskaitot saņemto valsts un ES atbalstu
- **Sviras efekts – 1**
- **Grants (līdz 40%), aizdevums (vismaz 60%), maksimālā viena projekta summa 100 000 EUR**

Riska kapitāls – 5 miljoni EUR

- Atbalsts uzņēmumu **konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanai**
- Finansējuma saņēmēji - **juridiskas personas**, kas nodarbojas ar lauksaimniecību
- **Sviras efekts – 1,88** (tāds pats kā riska kapitālam fondu fonda ietvaros)

KOPSAVILKUMS

Modulī aprakstīts “**lauksaimniecības, lauku attīstības un mežsaimniecības**” jomai pieejamais finansējums, tirgus nepilnības, nākotnes finansējuma vajadzības un piedāvātie finanšu produkti. Novērtējums veikts saskaņā ar kopējo *ex-ante* novērtējuma metodoloģiju, kas iekļauta galvenajā ziņojumā.

Saskaņā ar NAP2027¹ Latvijas stratēģiskie uzstādījumi 2021.-2027. periodam Kopējas lauksaimniecības politikas ietvaros:

1. palielināt pievienoto vērtību, sadarbojoties un ražojot konkurētspējīgu produktu vietējam un eksporta tirgiem,
2. kāpināt saimniecību ieņēmumus līdz vidējiem tautsaimniecībā, stiprinot konkurētspēju, veicinot kooperāciju, ieviešot inovācijas,
3. zināšanās balstītu uzņēmējspēju veicināšana, sekmējot inovāciju un zinātnes rezultātu ieviešanu praksē,
4. plaukstoši lauku apvidi, veicinot ekonomisko aktivitāti, nodrošinot infrastruktūru un saglabājot apdzīvotību,
5. katra saimniecība, efektīvi izmantojot resursus, iegulda bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un klimata pārmaiņu mazināšanā,
6. droša un kvalitatīva vietējā pārtika, kas pieejama ikvienam patērētājam.

ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā ELFLA finansējums ir 1,533 mljrd. EUR apmērā, nodrošinot atbalstu lauksaimniecībai, lauku attīstībai un mežsaimniecībai grantu veidā. Saskaņā ar NAP2027 ES fondu **2021.-2027.gada plānošanas periodā ELFLA plānots novirzīt 851 milj.² EUR**, kas iekļauts 14 NAP2027 pasākumos.

Pirms gala lēmuma par ES fondu 2021.-2027.gada plānošanas perioda ELFLA līdzekļu novirzīšanu finanšu instrumentiem ir jāizvērtē esošo finanšu produktu turpināšana, jo, neturpinot esošos finanšu produktus, veidojas jauna tirgus nepilnība. Gadījumā, ja esošie finanšu produkti tiek turpināti, jāizvērtē plānotā naudas plūsma no aizdevumu atmaksām.

Ziņojums iekļauj rekomendācijas attiecībā uz finanšu instrumentiem novirzāmo finansējumu un ieteiktajiem finanšu produktiem, bet jāņem vērā, ka beigu lēmums attiecībā uz finanšu produktu izveidi un finansējuma piesaisti atkarīgs no apstiprinātās Kopējas lauksaimniecības politikas Stratēģiskā plāna un plānotās atbalsta intensitātes, kas uz novērtējuma sagatavošanas brīdi vēl ir izstrādes stadijā.

1.tabula Kopsavilkums par lauksaimniecības, lauku attīstības un mežsaimniecības jomu

Politikas jomas prioritātes	<ul style="list-style-type: none"> • Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā. • Sabiedrības virzītas vietējās teritorijas attīstība - vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas. • Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecībā un pārstrādē, un ražotāju sadarbības veicināšanai. • Veicināt lauksaimnieciskās darbības radītās ietekmes mazināšanu uz ūdensobjektiem. • Uzlabot lauksaimniecības nozares attīstību, investēt vides aizsardzības un klimata pārmaiņu pasākumos un uzlabot sociālekonomisko vidi laukos (ļoti mazie un mazie lauku saimnieciskās darbības veicēji).
Finansējuma saņēmēju grupas raksturojums un finansējuma	<ul style="list-style-type: none"> • Latvijā ir ievērojams skaits lauksaimniecību un zemnieku saimniecību – vairāk nekā 68 000. • Lielākā daļa saimniecību (apmēram 44 000 jeb 65%) ir ļoti mazas saimniecības ar standartizlaidi zem 4 000 EUR gadā.

1 https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_apstiprin%C4%81ts%20Saeim%C4%81_1.pdf

2 <https://zm.gov.lv/zemkopibas-ministrija/presei/latvijai-panaktais-es-atbalsts-ir-labs-sakums-nakama-planosanas-period?id=11556>

saņēmēju grupas izaicinājumi	<ul style="list-style-type: none"> Nākamā grupa pēc lieluma ir mazās saimniecības (apmēram 20 000 jeb 30%) ar standartizlaidi zem 50 000 EUR gadā. Latvijā ir apmēram 3 000 (jeb 4.5%) vidējās saimniecības ar standartizlaidi no 50 000 EUR līdz 250 000 EUR gadā. Lielās saimniecības (ar standartizlaidi virs 250 000 EUR gadā) ir apmēram 740 jeb 1% no visām saimniecībām. Apmēram 26 000 no uzņēmumiem ir reģistrēti kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrības. Pamatojoties uz statistiku, lielākā daļa saimniecību ir ļoti mazas vai mazas, bet dod lielu ieguldījumu nozares, tai skaitā bioloģiskās lauksaimniecības attīstībā, kā arī veicina lauku ainavas, vides saglabāšanu un sociālekonomisko vidi laukos.
Esošais finanšu pieprasījums	<ul style="list-style-type: none"> Mazajiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem (apmēram 64 000 saimniecību) nepieciešams finansējums līdz 10 000 EUR (apmēram 10% no visām saimniecībām). Mazajām un vidējām lauku saimniecībām nepieciešams finansējums līdz 100 000 EUR darbības attīstībai. Lielajām lauku saimniecībām nepieciešams finansējums produktivitātes celšanai un ražošanas attīstībai.
Esošais finanšu piedāvājums	<ul style="list-style-type: none"> ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā ELFLA finansējums netika izmantots lauksaimniecības, lauku attīstības un mežsaimniecības nozaru finansēšanai ar finanšu instrumentu palīdzību, bet tika izmantots Valsts kases aizdevums, ka arī Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam finanšu instrumentos atmaksātais finansējums, ko administrē attīstības finanšu institūcija ALTUM. Uz 31.12.2019 izveidotas aizdevumu programmas ar kopējo piešķirto finansējumu aizdevumiem par vairāk nekā 86 miljoniem EUR, ko administrē attīstības finanšu institūcija ALTUM. Lielākā no programmām ir "Aizdevums zemes iegādei" ar 1108 aizdevumiem un vidējo aizdevuma summu apmēram 48 000 EUR. Programmas "Aizdevumu apgrozāmajiem līdzekļiem" vidējā aizdevuma summa ir 45 305 EUR (628 aizdevumi) un "Aizdevumi lauku un zivsaimniecības uzņēmumiem" programmas vidējā aizdevuma summa ir 19 160 EUR (140 aizdevumi). Kopumā lauksaimniecības jomā lauku attīstības un mežsaimniecības strādājošie saimnieciskās darbības veicēji ir izmantojuši ALTUM administrētos aizdevumus 125 miljonu EUR apmērā. Apmēram desmitā daļa no ALTUM izsniegtajām garantijām (15 miljoni EUR) ir lauksaimniecības sektoram un vidējā garantijas summa ir 145 000 EUR un vidējā finansējuma summa ir 360 000 EUR. Saņemtie aizdevumi izmantoti investīciju projektu finansēšanai. Lauksaimniecības uzņēmumi var izmantot ERAF, Valsts kases un citu finanšu avotu finansētos finanšu produktus, ko administrē ALTUM, kas ir domāti uzņēmējdarbības atbalstam un var tikt izmantoti arī lauksaimniecības uzņēmumiem. Finansējumu lauksaimniecības, lauku attīstības, un mežsaimniecības nozarei nodrošina arī komercbankas, un kopējais izsniegto kredītu portfelis uz 2019.gada septembri lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē bija vairāk nekā 700 miljoni EUR (apkopotā statistika iekļauj arī zivsaimniecības nozari).
Tirgus nepilnība,	<ul style="list-style-type: none"> Lielākā daļa nozaru asociāciju pārstāvji norāda uz tirgus nepilnību, kur aizdevuma summa ir līdz 100,000 EUR. Īpaši tiek izdalītas šādas prioritātes - uzņēmējdarbības uzsākšana un palielināšana. leteiktais

investīciju vajadzības	<p>finanšu instruments - portfeļa garantijas, jo uzņēmēji aktīvi sadarbojas ar bankām. Nav paredzēts finansējums NAP2027 ietvaros.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aizdevums mazajiem lauku saimnieciskās darbības veicēju – attīstībai. Maksimālā aizdevuma summa līdz 10 000 EUR. Saņēmēju grupa – mazās lauku saimniecības apmēram 64 000, finansējums apmēram 10 % no saņēmēju grupas (nozaru asociācijas viedoklis un aptaujas rezultāti). Kopējā summa 10 000 EUR * 6 400 = 64 000 000 EUR. Nav paredzēts finansējums NAP2027 ietvaros. • Aizdevums vidējiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem – attīstībai. Aizdevuma summa no 10 000 EUR līdz 100 000 EUR, vidējā aizdevuma summa 50 000 EUR (saskaņā ar statistiku vidējā aizdevumu summa lauku saimnieciskās darbības veicējiem uz novērtējuma sagatavošanas brīdi ir apmēram 50 000 EUR). Saņēmēju grupa – vidējās lauksaimnieku saimniecības apmēram 3 000, finansējums apmēram 50 % no saņēmēju grupas (anketēšanas rezultātā 50% saimniecībām nepieciešams finansējums). Kopējā summa 50 000 EUR * 1 500 = 75 000 000 EUR. Finansējums paredzēts NAP2027 pasākuma Nr.47 ietvaros. • Atbalsts uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanai. Riska kapitāla finanšu instruments 5 miljonu EUR apmērā. • Kopējā tirgus nepilnība, pamatojoties uz anketēšanas rezultātu ekstrapolāciju ir 200 apmērā (finansējums ko nesaņēma no ALTUM un komercbankām).
Ieteiktie finanšu instrumenti, to pievienotā vērtība	<ul style="list-style-type: none"> • NAP2027 pasākums Nr. 47 “Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā - kombinētais finanšu instruments 60 miljoni EUR apmērā. Finansējums vienai juridiskai vai fiziskai personai, kura nodarbojas ar lauksaimniecību, līdz 100 000 EUR. Granta komponente līdz 40 %, aizdevuma komponente vismaz 60 %. • NAP2027 pasākums Nr. 41 “Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecībā un pārstrādē, un ražotāju sadarbības veicināšanā” – riska kapitāla finanšu instruments 5 miljoni EUR apmērā.
Valsts atbalsts	<ul style="list-style-type: none"> • Lauksaimniecības nozarē <i>de minimis</i> atbalsta piemērošanu regulē Komisijas Regula (ES) Nr. 1408/2013 (2013. gada 18. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu <i>de minimis</i> atbalstam lauksaimniecības nozarē³, kurā minēts, ka kopējais <i>de minimis</i> atbalsts, ko dalībvalsts piešķirusi vienam uzņēmumam, jebkurā triju fiskālo gadu periodā nepārsniedz 20 000 EUR. • Valsts atbalstu uzskaita <i>de minimis</i> atbalsta veidā saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 715 "Noteikumi par <i>de minimis</i> atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtību un <i>de minimis</i> atbalsta uzskaites veidlapu paraugiem"⁴. • Papildus var tikt ņemts vērā arī cits valsts atbalsta normatīvais regulējums.
Sagaidāmais ieguvums	<ul style="list-style-type: none"> • Kombinēto finanšu instrumentu izmantošana lauksaimniecības attīstībā nodrošinās nozares uzņēmumu pakāpenisku pāreju no atbalsta grantu formā uz atbalstu aizdevumu formā, tādējādi veicinot uzņēmējdarbību. Granta komponentes sasaiste ar lauksaimniecības kopējo politiku, klimata un biznesa mērķu izpildi veicinās uzņēmumu pievēršanos kompleksiem darbības mērķiem un palīdzēs nodrošināt uzņēmumu darbības ilgtspēju.

3 <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/1408/oj/?locale=LV>

4 <https://likumi.lv/ta/id/303512>

Saturs

1. Politikas prioritātes.....	9
1.1. Kopējā lauksaimniecības politika 2021.-2027.gadam.....	9
1.2. Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam.....	11
1.3. Regulas projektā noteiktās prioritātes.....	13
2. Saņēmēju grupas raksturojums un pieejamais finansējums	15
2.1. Saņēmēju grupa – lauksaimniecības saimniecības.....	15
2.2. ES fondu 2014. - 2020. gada plānošanas perioda finansējums	17
2.3. Lauku attīstības un lauksaimniecības jomās pieejamais finansējums – anketēšanas un interviju rezultāti.....	17
2.3.1. Kopējā aptauja lauksaimniecībā strādājošiem uzņēmumiem, izmantojot LAD klientu bāzi	18
2.3.2. LAP 2014.-2020. gada plānošanas perioda pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" atbalsta saņēmēju aptauja.....	19
2.3.3. Nozaru asociāciju biedru anketēšanas rezultāti.....	21
2.3.4. Nozaru asociāciju viedoklis par finansējuma nepieciešamību.....	24
2.4. Attīstības finanšu institūcijas ALTUM administrētais finansējums.....	26
2.4.1. ALTUM administrētie aizdevumi	27
2.4.2. ALTUM administrētās garantijas.....	31
2.4.3. Kopējā lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicēju aptauja - ALTUM nodrošinātais finansējums	35
2.5. Komercbanku nodrošinātais finansējums.....	38
2.6. Līzingu kompāniju nodrošinātais finansējums.....	42
3. Citu valstu pieredze, izmantojot ELFLA finansējumu.....	45
3.1. ELFLA finanšu instrumentu izmantošana ES fondu plānošanas periodā 2014.-2020.gads	45
3.2. Labās prakses piemērs – Igaunija	45
3.3. Labās prakses piemērs – Itālija.....	46
4. Nepieciešamā finansējuma aprēķins un ieteiktie finanšu produkti	47
4.1. Kopējais nepieciešamā finansējuma aprēķins.....	47
4.2. Finanšu instrumenti tirgus nepilnību mazināšanai	50
4.3. ALTUM administrētie finanšu produkti.....	52
4.4. Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā	54
4.5. Atbalsts uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanai.....	55
4.6. Valsts atbalsta jautājumi	55
4.7. Plānotā ietekme.....	56
1. pielikums. Izmantotās literatūras saraksts.....	57
2. pielikums. ALTUM finanšu produkti - aizdevumi	59
3. pielikums. ALTUM finanšu produkti - garantijas.....	65
4. pielikums. ALTUM izsniegtie aizdevumi	69
5. pielikums. ALTUM izsniegtās garantijas.....	77

1. POLITIKAS PRIORITĀTES

1.1. Kopējā lauksaimniecības politika 2021.-2027.gadam

Politikas prioritātes - Kopīgā lauksaimniecības politikas (KLP) 2.specifiskā mērķa “Pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairo konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvāri uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju” situācijas analīze.

Saimniecību konkurētspējas celšana, mērķtiecīgi atbalstot saimniecības.

Ražošanas infrastruktūras izveides sekmēšana lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.

Investīcijas lauksaimniecību un mežsaimniecību vidē, rosinot vides investīcijas un pārmaiņas.

KLP reforma pēc 2020. gada

Eiropas Komisija 2017. gada 29. novembrī publicēja jaunu paziņojumu “Pārtika un lauksaimniecība nākotnē”, kam pamatā ir Korkas deklarācija par lauku attīstību (Cork 2.0) (apspriedes par otrā pīlāra nākotni tika sāktas Eiropas konferencē, kas notika 2016. gada septembrī Korkā)⁵. Paziņojumā uzsverta ilgtspējīga attīstība, dabas resursu saglabāšana un vajadzība nodrošināt paaudžu atjaunotni. Kas attiecas uz paaudžu atjaunotni, tad paziņojumā pausts aicinājums dalībvalstīm izstrādāt programmas, kurās ņemtas vērā jauno lauku saimnieciskās darbības veicēju vajadzības un ierosināts vienkāršot jauno lauku saimnieciskās darbības veicēju piekļuvi finanšu instrumentiem, ar ko atbalstītu ieguldījumus lauku saimniecībās un apgrozāmo kapitālu. Visbeidzot, paziņojumā izklāstīts jauno prioritāšu kopums, galveno uzmanību pievēršot pievienotās vērtības veidošanas ķēdēm tādās jomās kā tīra enerģija, jaunā bioekonomika, aprites ekonomika un ekotūrisms.

Lai sekmētu KLP mērķu sasniegšanu, katru 7 gadu finanšu ciklam tiek izstrādāts politikas plānošanas dokuments – 2021-2027.gada programmēšanas periodam – KLP stratēģiskais plāns. Pamatojoties uz situācijas analīzi par norisēm tautsaimniecībā un jo īpaši, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un lauku teritorijā, kā arī ņemot vērā Eiropas Savienības tiesību aktos noteiktās prasības, KLP stratēģiskajā plānā tiek noteiktas atbalsta intervences, kas ļauj nodrošināt Latvijas ieguldījumu kopējos ES mērķos, kā arī sniegt būtisku ieguldījumu Latvijas lauksaimniecības, mežsaimniecības attīstībā un sekmēt lauku telpas problēmu risināšanu. Kopumā Eiropas Komisija paredzēja 9 KLP specifiskos mērķus un vienu horizontālu:

- KLP 1.specifiskais mērķis “Stiprināt pārtikas nodrošinājumu, atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā Savienībā”;
- KLP 2.specifiskais mērķis “Pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairo konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvāri uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju”;
- KLP 3.specifiskais mērķis “Uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības veidošanas ķēdē”;
- KLP 4.specifiskais mērķis “Dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgoties tām un attīstīt ilgtspējīgu enerģētiku”;
- KLP 5.specifiskais mērķis “Veicināt ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu – ūdens, augsnes un gaisa – efektīvu pārvaldīšanu”;
- KLP 6.specifiskais mērķis “Palīdzēt aizsargāt bioloģisko daudzveidību, stiprināt ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavas”;
- KLP 7.specifiskais mērķis “Piesaistīt gados jaunus lauksaimniekus un veicināt darījumdarbību lauku apvidos”;
- KLP 8.specifiskais mērķis “Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, sociālo iekļautību un vietējo attīstību lauku apvidos, tostarp veicināt bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību”;

5 https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/cork-declaration_lv.pdf

- KLP 9. specifiskais mērķis "Uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasībām par nekaitīgu, uzturvielām bagātu un ilgtspējīgi ražotu pārtiku, par pārtikas atkritumiem un par dzīvnieku labturību";
- KLP horizontālais mērķis "Ar zināšanām, inovācijām un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus, veicinot jaunā apgūšanu, kopīgošanu un tālāku izplatīšanu".

Izvērtējot Latvijas lauku saimnieciskās darbības veicēju vajadzības attiecībā uz finansējumu ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā, ņemti vērā nozares ekspertu darba dokumenti⁶, izstrādājot Kopējās lauksaimniecības politikas 2021.-2027.gadam nākotnes mērķus un prioritātes, kas analizēti darba grupas sanāksmēs. Galvenie mērķi un prioritātes, kas saistīti ar finansējuma (aizdevumi, garantijas, riska kapitāls) nepieciešamību, uzskaitīti tabulā zemāk.

2. tabula. Kopējās lauksaimniecības politikas mērķi un prioritātes, saskaņā ar ZM KLP darba grupās paustiem NVO viedokļiem

Joma	Prioritātes
Ražošanas attīstība, tehnikas nomaīņa	<p>Sekmēt pievienotās vērtības radīšanu, produktivitātes celšanu, vērtības veidošanās ķēdes attīstību - primārais ražotājs un pārstrāde (t.sk. bioloģiskajā lauksaimniecībā).</p> <p>Sekmēt saimniecību konkurētspējas celšanu un tirgus orientāciju, mērķtiecīgi atbalstot mazās, vidējās saimniecības un jaunus lauku saimnieciskās darbības veicējus.</p> <p>Veicināt eksportspējīgu augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu (arī bioloģisko).</p> <p>Stiprināt sadarbību investīciju jomā, t.sk. pārstrādes apjomu un veidu stimulējošs atbalsts, loģistikas un uzglabāšanas atbalsts, atbalsts produkcijas nogādāšanai uz tirdzniecības vietām, ostām attālos reģionos strādājošām saimniecībām.</p> <p>Veicināt produktīvu un noturīgu mežaudžu veidošanu.</p> <p>Sekmēt ražošanas infrastruktūras izveidi (attīstību) lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.</p> <p>Paredzēt reģionalizācijas principu, lai nodrošinātu līdzvērtīgu reģionu attīstību.</p>
Dzīvojamais fonds laukos	<p>Radīt iespējas dzīvojamā fonda būvniecībai/rekonstrukcijai, paredzot atbalstu mērķētu finanšu instrumentu veidā.</p>
Vides investīcijas	<p>Precīzo tehnoloģiju izmantošana, t.sk. precīzai minerālmēsliem lietošanai, minimālai augsnes apstrādei, bez aršanas tehnoloģijas u.c.</p> <p>Būvējot būves vai ieviešot tehnoloģijas siltumnīcefekta gāzu emisiju vai amonjaka emisiju samazināšanai, t.sk. būvējot vai pārbūvējot vides prasībām piemērotas kūtsmēsli krātuves.</p> <p>Biogāzes ražošanas veicināšana saimniecībās pašpatēriņam (līdz 500 liellopu vienībām), daudznozaru - lopkopība un augkopība, vai kopprojektiem.</p> <p>Ieviešot tehnoloģijas alternatīvās enerģijas (atjaunojamo resursu – biokurināmā, hidroenerģijas, saules vai vēja enerģijas) izmantošanai.</p> <p>Šķidro kūtsmēsli mērķtiecīgā apsaimniekošana, t.sk. seperēšanas iekārtas, krātuvju noseģšana u.c.</p> <p>Tehnika/aprikojums - tiešā organiskā mēslojuma iestrādes augsnē ar inžektoru vai lentveida izkliedētāju ar nokarenām caurulēm u.c.</p> <p>Lopbarības kvalitātes uzlabošana – lopbarības sagatavošanas tehnoloģijas.</p> <p>Graudu kaltes ar rekuperācijas sistēmu un būves ar konstantu mikroklimatu (temperatūru).</p> <p>Investējot apgaismojumā, ražošanas līnijās u.c. ierīcēs vai iekārtās, kuru darbināšanai tiek patērēta enerģija, lai palielinātu energoefektivitāti vismaz par 20 %.</p>

Avots: ZM⁷

6 <https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/Presentation%20%2005062018%20LATVISKI%20clean.pdf>

7 <https://www.zm.gov.lv/zemkopibas-ministrija/statiskas-lapas/klp-tematiskas-darba-grupas?id=17341#jumpt>

1.2. Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam⁸

NAP2027 pasākumi

Plānoti **14 NAP2027 pasākumi** par kopējo summu **1,197 miljardi. EUR.**

Izvērtēta iespēja izmantot finanšu instrumentus pieciem NAP2027 pasākumiem par kopējo summu 936 935 692 EUR.

Finanšu instrumenti piedāvāti NAP2027 pasākumam Nr. 47 Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijās, novirzot **60 miljonus EUR – kombinētais finanšu instruments.**

Finanšu instrumenti piedāvāti NAP2027 pasākumam Nr. 41 Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecībā un pārstrādē, un ražotāju sadarbības veicināšana, novirzot **5 miljonus EUR riska kapitālam**

Nacionālajā attīstības plānā ir noteiktas nozares prioritātes, kā arī ieteikt finansējuma apmērs un tā avoti nozares prioritāšu ieviešanai. Vienlaikus jāņem vērā, ka arī tūrisma attīstība ir viena no tautsaimniecības attīstības prioritātēm – tūristu plūsmas palielināšana veicina dažādu nozaru izaugsmi. Novērtējuma ietvaros tika analizēti visi NAP pasākumi un tabulā zemāk iekļauta informācija par NAP pasākumiem (kopumā 5 pasākumi), kuri varētu tikt finansēti ar finanšu instrumentu palīdzību. **Finansējuma avots – ELFLA.** Norādītais finansējums ir kopējais finansējums, ietverot gan plānoto ES fondu finansējumu, gan nacionālo līdzfinansējumu, kas būs atkarīgs no atbalsta intensitātes.

3 tabula. Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam pasākumi lauksaimniecības atbalstam

Nr.	Pasākuma apraksts	Finansējums, EUR	Pamatojums
47	<p>Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā</p> <p>Motivēt arvien lielāku iedzīvotāju daļu iesaistīties uzņēmējdarbībā (t.sk. ar darbinieku finanšu līdzdalību u.c. instrumentiem, darbinieku opcijām u.c. rīkiem)</p> <p><u>Mērķauditorija:</u> jaunie lauksaimnieki, mazās un vidējās lauku saimniecības, MVU</p> <p><u>Īstenošanas teritorija:</u> visa Latvija, lauku teritorija</p> <p><u>Veicamās darbības:</u> atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai jaunajiem lauksaimniekiem, uzņēmējdarbības attīstībai mazajās un vidējās lauku saimniecībās, MVU un ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanai.</p> <p>Atbildīgā ministrija: Zemkopības ministrija</p>	135 714 440	<p>Pasākuma mērķauditorija ir uzņēmēji. Pasākuma ietvaros var tikt palielināts uzņēmumu apgrozījums, kā arī samazinātas uzņēmuma izmaksas.</p> <p>Pasākums varētu tikt ieviests, izmantojot finanšu instrumentus. Iespējamie finanšu produkti – aizdevumi ar subsidētu procentu maksājumu un ierobežotu nodrošinājumu, subsidētas portfeļa garantijas, kombinētie finanšu instrumenti (grants kopā ar aizdevumu).</p> <p>Plānots novirzīt finansējumu 60 miljonu EUR apmērā finanšu instrumentiem uzņēmējdarbības attīstībai, finansējums ieguldījumiem materiālajos aktīvos arī aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem.</p> <p>Pārējais finansējums tiks izmantots kā maksājumi grantu formā 15 000 EUR apmērā finansējuma saņēmējam uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai</p>
50	<p>Veicināt lauksaimniecības SEG un amonjaka emisiju samazināšanu un pieaugošas oglekļa dioksīda piesaistes nodrošināšanu</p> <p>Tautsaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, izmantojot risinājumus klimata pārmaiņu mazināšanai</p>	164 954 816	<p>Pasākuma mērķauditorija ir lauku saimnieciskās darbības veicēji, mežsaimnieki un meža īpašnieki.</p> <p>Pasākuma mērķis ir klimata pārmaiņu mazināšana, kuru realizējot un ieviešot jaunas tehnoloģijas varētu tikt samazinātas izmaksas, tādējādi varētu tikt</p>

⁸ <https://www.pkc.gov.lv/lv/hap2027>

	<p>un klimata tehnoloģiju atklājumus, un pieaugošas oglekļa dioksīda piesaistes nodrošināšana virzībā uz klimatnoturīgu ekonomikas attīstību, mērķtiecīgi sasniedzot augstu energoefektivitāti un transporta sistēmas dekarbonizāciju.</p> <p><u>Mērķauditorija:</u> lauksaimnieki, mežsaimnieki, LIZ/meža īpašnieki</p> <p><u>Īstenošanas teritorija:</u> visa Latvija</p> <p><u>Veicamās darbības:</u> atbalsts lauksaimniekiem SEG emisiju samazinošo darbību īstenošanai, atbalsts lauksaimniekiem/mežsaimniekiem oglekļa dioksīda piesaistes darbību īstenošanai, t.sk. valsts nozīmes un citu meliorācijas sistēmu atjaunošanai, meža ieaudzēšanas un audzes kvalitātes uzlabošanai, jaunaudžu kopšanai</p> <p>Atbildīgā ministrija: Zemkopības ministrija</p>		<p>izvērtēta finanšu instrumentu izmantošanas iespēja, bet tas nav primārais pasākuma mērķis un izmaksu samazināšana nevar tikt garantēta, tādēļ novērtējuma ietvaros netiek piedāvāti finanšu instrumenti.</p>
60	<p>Sabiedrības virzītas vietējās teritorijas attīstība - vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas</p> <p>Uzņēmējdarbību sekmējošas publiskās infrastruktūras izveide, balstoties uz teritoriju attīstības plānošanas dokumentos noteikto teritoriju specializāciju un aktuālo privāto investoru pieprasījumu, lai motivētu reģionos veidot jaunus produktus un pakalpojumus, paaugstināt produktivitāti, dažādot uzņēmējdarbību, izmantot inovācijas un kompetenču pārneses iespējas un piesaistīt kvalificētu darbaspēku</p> <p><u>Mērķauditorija:</u> vietējās rīcības grupas, pašvaldības, MVU, NVO</p> <p><u>Īstenošanas teritorija:</u> visa Latvija, vietējo rīcību grupu aptvertā teritorija</p> <p><u>Veicamās darbības:</u> atbalsts sabiedrības virzītas vietējās attīstības un citām iniciatīvām, radot jaunus un attīstot esošos produktus un pakalpojumus, uzlabojot produktivitāti un dažādot uzņēmējdarbību, uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstībai, atbalsts MVU darbinieku algu nodrošināšanai</p> <p>Atbildīgā ministrija: Zemkopības ministrija</p>	155 332 466	<p>Viena no pasākuma mērķauditorijām ir uzņēmēji, un, uzlabojot produktivitāti un dažādot uzņēmējdarbību, var tikt palielināts uzņēmumu apgrozījums, kā arī samazinātas uzņēmuma izmaksas, bet tas attiecas tikai uz mērķauditoriju - MVU.</p> <p>Pasākums varētu tikt ieviests, izmantojot finanšu instrumentus - aizdevumus, garantijas vai kombinētos finanšu instrumentus bet finanšu instrumenti netiek plānoti, jo plānotā granta atbalsta intensitāte ir 70% un ir nepieciešams stimulēt ekonomiku un veicināt uzņēmējdarbību. Pēc iespējas granti tiks kombinēti ar jau esošajiem finanšu instrumentiem, kas tiek finansēti no iepriekšējo ES fondu plānošanas perioda atmaksām.</p>
41	<p>Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecībā un pārstrādē, un ražotāju sadarbības veicināšana</p> <p>Produktivitāti paaugstinošu darbību atbalstīšana privātajā sektorā augsto tehnoloģiju pielietošanai arī ārpus RIS3 nozarēs industrijas transformācijai</p>	310 397 257	<p>Pasākuma mērķauditorija ir uzņēmēji, un pasākuma ietvaros var tikt palielināts uzņēmumu apgrozījums, kā arī samazinātas uzņēmuma izmaksas. Daļa no pasākuma aktivitātēm var tikt ieviestas izmantojot finanšu instrumentus, piemēram, investīcijas lauku saimniecībās.</p> <p>Pasākuma ietvaros tiek plānots novirzīt 5 miljonus EUR riska kapitālam, lai veicinātu</p>

	<p><u>Mērķauditorija:</u> lauksaimnieki, primārās lauksaimniecības produkcijas pārstrādātāji</p> <p><u>Īstenošanas vieta:</u> visa Latvija</p> <p><u>Veicamās darbības:</u></p> <p>1) atbalsts investīcijām lauku saimniecībās un uzņēmumos, kas veic primārās lauksaimniecības produkcijas pārstrādi, lai uzlabotu lauku saimniecību un pārtikas uzņēmumu konkurētspēju, produktivitāti, efektivitāti un ekonomiskos rādītājus, mazinātu tirgus svārstību negatīvo, ietekmi;</p> <p>2) atbalsts kooperācijas attīstības un ražotāju sadarbības veicināšanai;</p> <p>3) atbalsta instrumentu īstenošanas un kontroles nodrošināšana.</p> <p>Atbildīgā ministrija: Zemkopības ministrija</p>		<p>produktivitātes veicināšanu, augsto tehnoloģiju pielietošanu un lauksaimniecības uzņēmumu kapitalizāciju.</p> <p>Pārējo finansējuma daļu nozares ministrija plāno novirzīt grantu formā, lai uzņēmumi varētu veikt investīcijas, kas risina vides un klimata izaicinājumus un kas ne vienmēr sniedz nepieciešamo investīciju atdevi. Pēc iespējas granti tiks kombinēti ar jau esošajiem finanšu instrumentiem, kas tiek finansēti no iepriekšējo ES fondu plānošanas perioda atmaksām.</p>
55	<p>Veicināt lauksaimnieciskās darbības radītās ietekmes mazināšanu uz ūdensobjektiem</p> <p>Augstas un labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdensobjektu īpatsvara palielinājuma panākšana, kā arī iekšzemes ūdensobjektu un jūras vides stāvokļa uzlabošana un pazemes ūdens resursu aizsardzība, samazinot antropogēno slodzi, t.sk. notekūdeņu kaitīgo ietekmi uz dabas resursiem un vidi, nodrošinot nepieciešamās infrastruktūras izveidi un veicinot notekūdeņu dūņu apstrādi.</p> <p><u>Mērķauditorija:</u> lauksaimnieki, LIZ</p> <p><u>Īstenošanas teritorija:</u> visa Latvija</p> <p><u>Veicamās darbības:</u> atbalsts lauksaimniekiem darbību īstenošanai, kas mazinātu noteces no lauksaimniecības zemēm, t.sk. atbalsts bioloģiskai lauksaimniecībai</p> <p>Atbildīgā ministrija: Zemkopības ministrija</p>	170 536 713	<p>Pasākuma mērķauditorija ir lauku saimnieciskās darbības veicēji, un pasākuma mērķis ir mazināt lauksaimnieciskās darbības ietekmi uz ūdensobjektiem, kuru realizējot un ieviešot jaunas tehnoloģijas, varētu tikt samazinātas izmaksas, bet tas nav primārais pasākuma mērķis, tādēļ finanšu instrumenti netiek piedāvāti.</p>

Avots: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_indikat%C4%ABvie_invest%C4%ABciju_projekti_EXSEL.xlsx

1.3. Regulas projektā noteiktās prioritātes

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni) un kurus finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1305/2013 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1307/2013⁹.

Kopējās lauksaimniecības politikas mērķi noteikti Līguma par Eiropas Savienības darbību¹⁰ 39. pantā:

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=COM:2018:0392:FIN>

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3AC2012%2F326%2F01>

- celt lauksaimniecības ražīgumu, veicinot tehnikas attīstību un panākot lauksaimniecības ražošanas racionālu attīstību un ražošanas faktoru, jo īpaši darbaspēka, optimālu izmantojumu;
- šādi panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus;
- stabilizēt tirgus;
- nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū;
- panākt, ka patērētāji piedāvātos produktus saņem par samērīgām cenām.

KLP ietvaros¹¹ ir paredzēta sinerģija ar pētniecības un attīstības programmu “Apvārsnis Eiropa” grupā “Pārtika un dabas resursi”, panākot lauksaimniecības un pārtikas sistēmu drošumu, ilgtspējību, noturību, daudzveidību un novatoriskumu. Programmas “Apvārsnis Eiropa” ietvaros paredzēti 10 miljardi EUR, lai atbalstītu pētniecību pārtikas, lauksaimniecības, lauku attīstības, bioekonomikas jomās. Sinerģija paredzama arī ar LIFE programmu, optimizējot ieguldījumus.

Finanšu instrumenta attiecināmie izdevumi ir KLP stratēģiskā plāna ieguldījuma kopsumma, kas ar finanšu instrumenta starpniecību attiecināmības perioda laikā izmaksāta vai – garantiju gadījumā – saskaņā ar garantijas līgumu rezervēta attiecībā uz:

- maksājumiem galasaņēmējiem vai maksājumiem galasaņēmēju labā **aizdevumu, pašu kapitāla vai kvazikapitāla** investīciju gadījumā;
- resursiem, kas saskaņā ar **garantijas līgumiem** neatkarīgi no tā, vai tie ir vēl nesamaksāti vai jau ir iestājies to samaksas termiņš, rezervēti, lai apmaksātu iespējamus garantijas prasījumus par zaudējumiem, un kas, izmantojot multiplikatora koeficientu, aprēķināti, aptverot bez atlikuma dalāmu summu, ko veido pamatā esošie jaunie izmaksātie aizdevumi vai līdzdalība galasaņēmēju kapitālā;
- **maksājumiem galasaņēmējiem** vai maksājumiem galasaņēmēju labā, ja finanšu instrumentus un jebkādu citu Savienības ieguldījumu apvieno **vienā finanšu instrumenta darbībā** saskaņā ar Regulas (ES) [CPR] 52. panta 5. punktu;
- to **pārvaldības maksu** maksājumiem un to pārvaldības izmaksu atlīdzināšanai, kuras radušās finanšu instrumentu īstenojošajām struktūrām.

---

11 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52019PC0581>

2. SAŅĒMĒJU GRUPAS RAKSTUROJUMS UN PIEEJAMĀS FINANSĒJUMS

2.1. Saņēmēju grupa – lauksaimniecības saimniecības

Saņēmēju grupas raksturojums

- Latvijā ir aptuveni 68 000 lauksaimniecības saimniecību.
- 26 401 saimniecības reģistrētas kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību vai akciju sabiedrības.
- 65% lauksaimniecības saimniecību ir ļoti mazas – ar vidējo apgrozījumu zem 10 000 EUR.
- Nozares īpatsvars kopējā tautsaimniecībā 2019. gadā – 4,3%.

Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozares attīstība un tās īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā lielā mērā atkarīgs no lauksaimniecības sektora darba apjoma kāpuma un laika apstākļu ietekmes. Pārskata periodā (2014.-2019.gads) nozares īpatsvars palielinājies no 3,7% 2014. gadā līdz 4,3% 2019. gadā. Nozares pieaugums saistīts ar izaugsmi mežsaimniecības nozarē un augstām lauksaimniecības ražām atsevišķos gados. Tabulā zemāk iekļauta informācija par lauksaimniecības nozares īpatsvaru kopējā tautsaimniecībā. Sagaidāms, ka COVID 19 atstās ievērojamu ietekmi uz tautsaimniecību kopumā, tai skaitā finansējuma pieejamību lauksaimniecībai, kas jāņem vērā, plānojot finanšu produktus.

4.tabula. Tautsaimniecības nozaru pievienotās vērtības sadalījums pa darbības veidiem, 2014.-2019.g.g., faktiskās cenas, %

Nozare	2014.g.	2015.g.	2016.g.	2017.g.	2018.g.	2019.g.
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	3,7	4,0	3,5	4,0	4,1	4,3
- Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	1,7	2,3	1,8	2,2		
- Mežsaimniecība un mežizstrāde	1,8	1,6	1,6	1,7	-	-
- Zivsaimniecība ¹²	0,1	0,1	0,2	0,1	-	-

Avots: https://data.csb.gov.lv/pxw/eb/lv/ekfin/ekfin__ikp__IKP__ikgad/IKG10_060.px/table/tableViewLayout1/

Lauksaimniecības un zemnieku saimniecību raksturojums sagatavots, izmantojot Zemkopības ministrijas materiālus, plānojot Kopējās lauksaimniecības politikas mērķus¹³. Kopumā Latvijā ir apmēram 68 000 saimniecību, un to sadalījums pēc apgrozījuma ir iekļauts tabulā zemāk. Tabulā iekļauta arī standartizlaide, kas saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes definīciju ir saimniecības ekonomisko aktivitāti standartizējošs lielums, raksturojot saimniecības ekonomisko lielumu naudas izteiksmē, tas ir, viena lauksaimniecības kultūras hektāra vai lauksaimniecības dzīvnieku vienības iegūtās produkcijas vērtība, novērtēta attiecīgā reģiona cenās un izteikta EUR¹⁴. Saimniecību ekonomiskā lieluma noteikšanai Centrālā statistikas pārvalde izmanto Agrosursu un ekonomikas institūta noteikto standartizlaidi.

5. tabula. Lauksaimniecības nozares skaitliskais raksturojums

Saimniecības grupa	Standartizlaide, EUR	Saimniecību skaits grupā	Vidējais neto apgrozījums, EUR	Vidējā izmantotā LIZ, ha	Lauksaimniecībā nodarbinātie (vidēji)
Ļoti mazas	< 4000	44 000		7	

¹² Ņemot vērā, ka šī pārskata ietvaros būtiski izdalīt zivsaimniecību, jo to finansē atsevišķs fonds – EJZF, tā izdalīta atsevišķi. Statistikas dati par 2018. un 2019. gadiem vēl 2020.g. martā vēl nebija pieejami.

¹³ <https://www.zm.gov.lv/zemkopibas-ministrija/statistikas-lapas/klp-tematiskas-darba-grupas?id=17341#jumpt>

¹⁴ <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/lauksaimnieciba/lauksaimniecibas-skaitisana/tabulas/metadati-lauksaimniecibu-strukturas>

Mazas	4000 – 15000	10 008	6874	23	1,2
Mazas	15000 – 50000	10 363	14715	42	1,3
Vidējas	50000 – 100000	1 725	51 797	112	1,9
Vidējas	100000 - 250000	1193	128 680	222	3,0
Lielas	250000 - 500000	441	368674	458	7,0
Lielas	500000 un vairāk	300	1 601 918	1098	24,3
Kopā		68030			

Avots: ZM, <https://www.zm.gov.lv/zemkopibas-ministrija/statiskas-lapas/klp-tematiskas-darba-grupas?id=17341#jump>

Saimniecību skaits Latvijā ir pieejams arī CSP datos, kur norādīts ne tikai saimniecību skaits, bet arī informācija par saimniecību standartizlaidi un lauksaimniecībā izmantojamo platību lielumu. Saskaņā ar CSP datiem Latvijā ir gandrīz 70 000 lauku saimniecību, kas nedaudz atšķiras (apmēram 2.8%) no ZM norādītajiem datiem. Nepieciešamā finansējuma aprēķinam izmantoti ZM sniegtie dati par lauku saimniecību skaitu.

6. tabula. Lauku saimniecību skaita, LIZ un standartizlaides sadalījums pēc saimniecību ekonomiskā lieluma (2016, precizēts 12.04.2018)

Standartizlaides kategorija	Saimniecību skaits	Lauksaimniecībā izmantotā zeme, tūkst. ha	Kopējā standartizlaide, tūkst. eiro
Pavisam	69 933	1930,8	1 221 341
līdz 3,9 tūkst. EUR	44 697	323,9	52 448
4,0-14,9 tūkst. EUR	14 846	233,3	114 377
15,0-24,9 tūkst. EUR	3 385	114,1	65 847
25,0-49,9 tūkst. EUR	3 185	182,8	111 741
50,0-99,9 tūkst. EUR	1 795	205,0	124 796
100,0-499,9 tūkst. EUR	1 707	505,1	355 424
500,0 un vairāk tūkst. EUR	317	366,5	396 709

Avots: CSP, https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/lauks/lauks_skait_apsek_visp_laukstrukt_13/LSSA13_I08.px/

Tikai daļa no lauku saimniecībām ir reģistrētas kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrības. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem, Latvijā 2018. gadā darbojās 175 tūkstoši ekonomiski aktīvo mazo un vidējo uzņēmumu (līdz 250 darbiniekiem). Dominējošās NACE (saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas kopienā, 2.redakcija) nozare ir A Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (26 tūkst. uzņēmumu).

Tabulā zemāk iekļauta informācija par mazajiem un vidējiem lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības uzņēmumiem dalījumā pa darbinieku skaitu.

7. tabula. Tirgus sektora ekonomiski aktīvie mazie un vidējie uzņēmumi (dalījumā pa darbinieku skaitu, 2018)

	0-9	10-19	20-49	50-249	KOPĀ MVU
PAVISAM	163 293	6 051	3 548	1 649	174 792
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	25 757	356	194	62	26 372

Avots: https://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzn/uzn_01_skaits/SRG030.px

2.2. ES fondu 2014. - 2020. gada plānošanas perioda finansējums

ES fondu 2014.- 2020.gada plānošanas perioda finansējums

- **ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā ELFLA finansējums ir 1,533 miljrd. EUR** apmērā, kas tika izmantots tikai grantu veidā.

Lauku attīstība tiek sekmēta Kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros ar lauku attīstības pasākumiem¹⁵. ES fondu 2014. - 2020. gada plānošanas periodā izvirzīti trīs lauku ilgtermiņa attīstības mērķi:

- veicināt lauksaimniecības konkurētspēju;
- nodrošināt dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un rīcību klimata politikas jomā;
- panākt lauku ekonomikas un kopienu līdzsvarotu teritoriālo attīstību, tostarp radot un saglabājot nodarbinātību.

Kopējā lauksaimniecības politika tiek finansēta, izmantojot Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai līdzekļus (ELFLA). ELFLA līdzekļus iedala sešām prioritātēm, sekmējot starpnozaru mērķu sasniegšanu inovācijas, vides, klimata pārmaiņu seku mazināšanas un pielāgošanās jomās:

- veicināt zināšanu pānesi un inovāciju lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un lauku apvidos;
- uzlabot visu veidu lauksaimniecības rentabilitāti un konkurētspēju un sekmēt inovatīvas lauksaimniecības tehnoloģijas un meža ilgtspējīgu apsaimniekošanu;
- veicināt pārtikas aprites organizēšanu, dzīvnieku labturību un riska pārvaldību lauksaimniecībā;
- veicināt resursu efektīvu izmantošanu un atbalstīt pāreju uz klimata pārmaiņām sagatavotu mazoglekļa ekonomiku lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības nozarē;
- atjaunot, saglabāt un uzlabot ar lauksaimniecību un mežsaimniecību saistītās ekosistēmas;
- veicināt sociālo iekļautību, nabadzības mazināšanu un ekonomisko attīstību lauku apvidos.

ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā ELFLA finansējums ir 1,533 miljrd. EUR apmērā, nodrošinot atbalstu lauksaimniecībai, lauku attīstībai un mežsaimniecībai grantu veidā. Latvijā Kopējā lauksaimniecības politikas II pīlārs tiek īstenots Latvijas Lauku attīstības programmas 2014. - 2020. gadam veidā, veicot piemēram tādus ieguldījumus, kā 490 milj. EUR materiālajos aktīvos, atbalstot lauku saimniecības (328 milj. EUR), atbalstot pārstrādi (75 milj. EUR), kā arī ieguldījumus infrastruktūras attīstībā (85 milj. EUR)¹⁶.

2.3. Lauku attīstības un lauksaimniecības jomās pieejamais finansējums – anketēšanas un interviju rezultāti

Novērtējuma ietvaros, lai iegūtu pēc iespējas plašāku skatījumu uz nepieciešamā finansējuma apjomu un finansējamām jomām, kā arī finansējuma atteikuma iemesliem, tika izmantotas dažādas anketēšanas metodes, tai skaitā:

- izsūtītas anketas lauku saimniecībām, izmantojot Lauku atbalsta dienesta klientu bāzi (kopumā 3403 respondenti);
- izsūtītas anketas LAP 2014.-2020.pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" atbalsta saņēmējiem, izmantojot Lauku atbalsta dienesta klientu bāzi (kopumā 209 respondenti);
- lauksaimniecības nozaru asociāciju pārstāvju anketēšana, anketas pielāgotas katrai konkrētai nozaru asociācijai, ņemot vērā tās darbības specifiku (kopumā 279 respondenti no 6 nozaru asociācijām);
- intervijas ar sešām nozaru asociācijām.

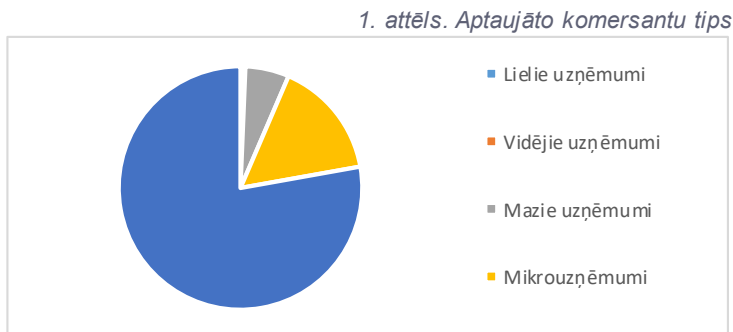
¹⁵ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_lv

¹⁶ http://www.lad.gov.lv/files/lap_prezentacija_19032015.pdf

2.3.1. Kopējā aptauja lauksaimniecībā strādājošiem uzņēmumiem, izmantojot LAD klientu bāzi

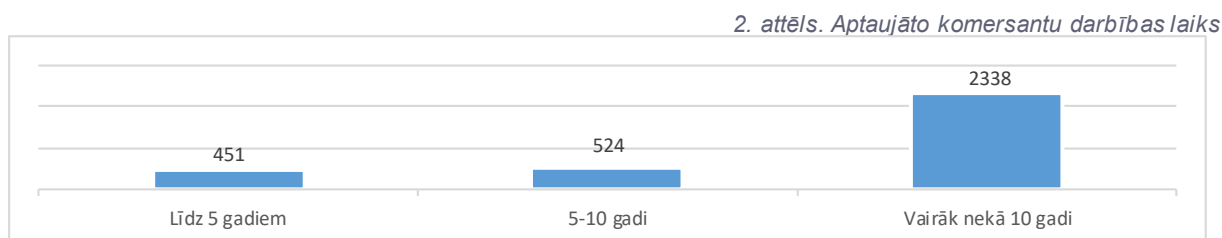
Novērtējuma ietvaros aptaujāti 3403 lauku saimnieciskās darbības veicēji, izmantojot LAD pieejamo lauku saimniecību klientu bāzi. 1724 aptaujātajiem (51%) 2016.-2019. gadā bijis nepieciešams papildus finansējums. Sadaļā zemāk ietverta informācija par finansējuma nepieciešamību laika posmā 2016. - 2019.gads, bet informācija par faktiski saņemto finansējumu ietverta sadaļās pie finansējuma nodrošinātājiem. Informācija par nepieciešamo finansējumu ietverta sadaļā pie nepieciešamā finansējuma aprēķina.

Vairums aptaujāto – 2648 (77,8% respondentu) – ir saimnieciskās darbības veicēji, 535 – mikrouzņēmumi (15,7%), 198 – mazie uzņēmumi (5,8%), 19 – vidējie uzņēmumi (0,6%), bet 3 – lieli uzņēmumi (0,1%).

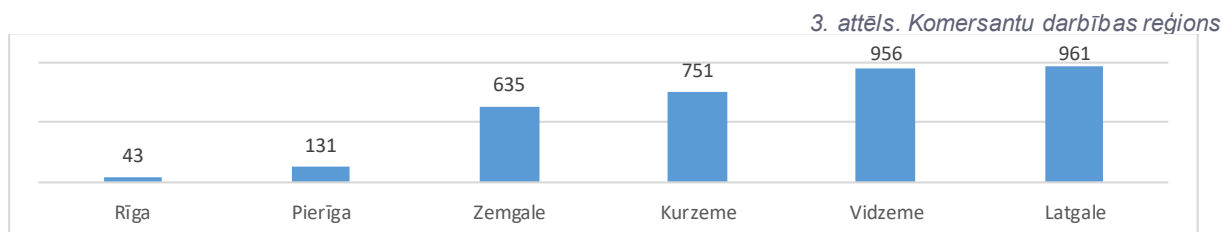
Avots: Aptaujas rezultāti

Respondenti nozarē pārsvarā darbojas vismaz 10 gadus (2338 respondenti, 69%), 15% respondentu (524) – 5-10 gadus, bet 13% (451 respondents) – līdz 5 gadiem, tādējādi vairākumam (84%) respondentu ir liela pieredze darbā nozarē.

Avots: Aptaujas rezultāti

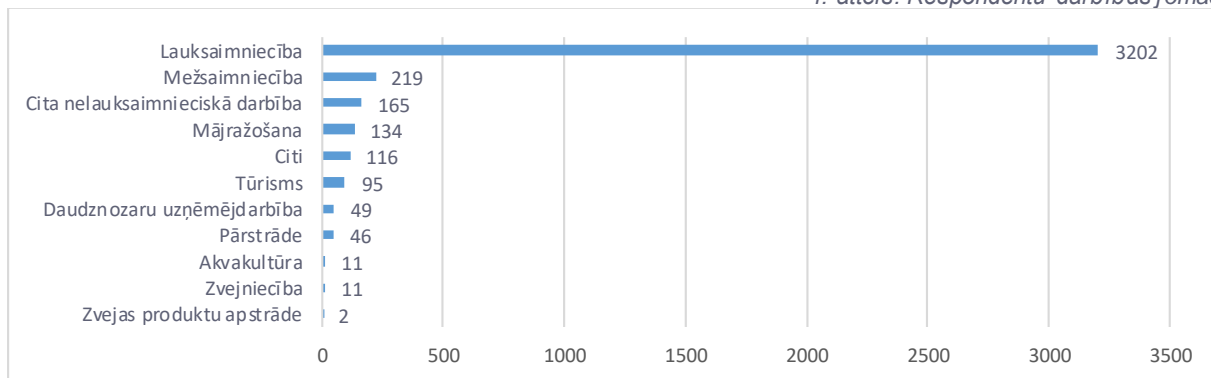
Aptuveni 28% aptaujāto lauku saimnieciskās darbības veicēju darbojas Latgalē (961) un Vidzemē (956), 22% respondentu darbojas Kurzemē (751), 19% - Zemgalē (635 lauku saimnieciskās darbības veicēji), bet vien 5% darbojas kopumā Rīgas un Pierīgas reģionos. Respondenti ir diezgan līdzīgi sadalīti pa dažādiem reģioniem, tādēļ iegūtos datus var ekstrapolēt, lai iegūtu informāciju par visu valsts kopumā.

Avots: Aptaujas rezultāti

Aptaujātie galvenokārt darbojas lauksaimniecībā (94%), ko papildina mežsaimniecība (7% (un citas darbības jomas. Ņemot vērā respondentu darbības jomas, kombinētie FI (grants un aizdevums) tiks piedāvāti lauksaimniecības uzņēmumiem.

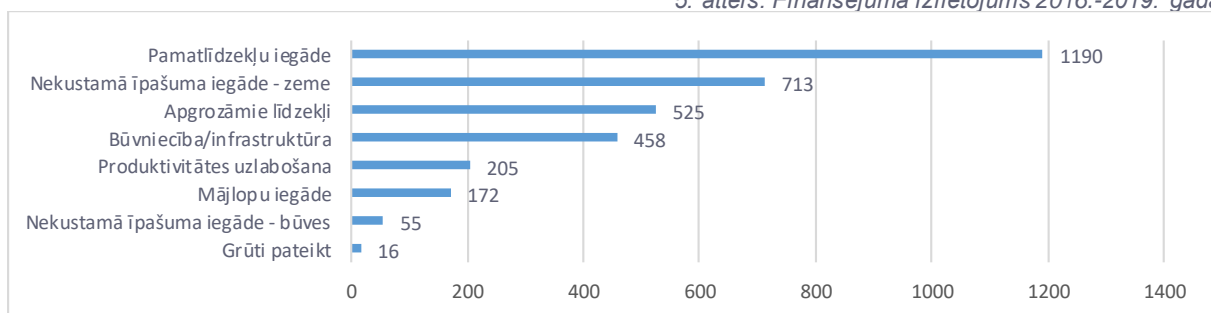
4. attēls. Respondentu darbības jomas

Avots: Aptaujas rezultāti

1724 aptaujātajam (51% respondentu) 2016.-2019. gadā bijis nepieciešams papildus finansējums, kas galvenokārt izlietots pamatlīdzekļu (69%), zemes iegādei (41%), apgrozāmo līdzekļu finansēšanai (30%) un būvniecībai (27%).

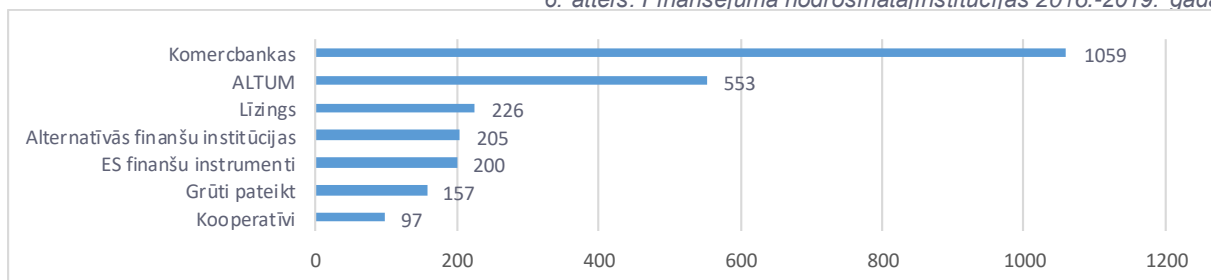
5. attēls. Finansējuma izlietojums 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

Finansējumu aptaujātie prasījuši komercbankās (42%), ALTUM (22%), līzings kompānijās (9%), kā arī citur, tostarp kooperatīvos (4%).

6. attēls. Finansējuma nodrošinātājinstitūcijas 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

2.3.2. LAP 2014.-2020. gada plānošanas perioda pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" atbalsta saņēmēju aptauja

LEADER¹⁷ pieejas īstenošana ir mērķtiecīgas, savstarpēji koordinētas aktivitātes lauku attīstības veicināšanai. LEADER ietvaros tiek atbalstītas vietējā mēroga iniciatīvas, kā arī sekmēta koordinācija starp dažādiem fondiem vietējā līmenī. Latvijā šādu pieeju īsteno pasākumu veidā - "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai".

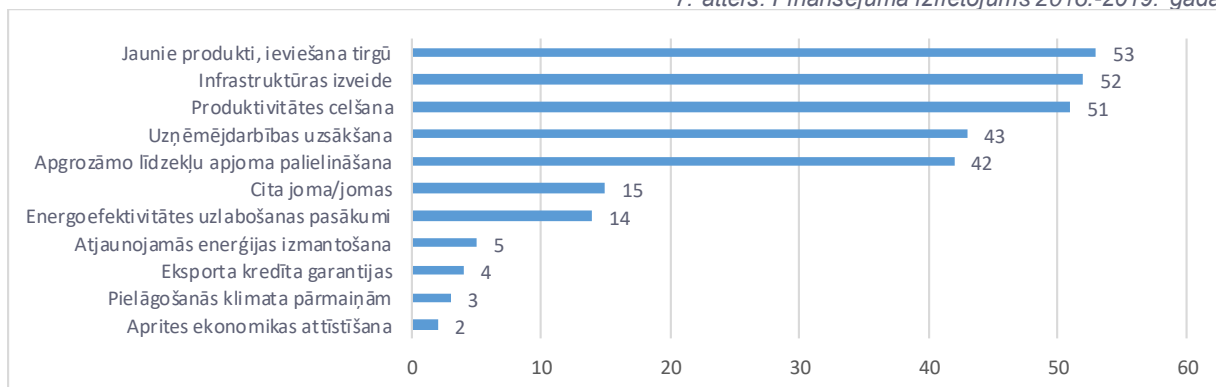
Novērtējuma ietvaros aptaujāti 209 LAP 2014.-2020.pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" atbalsta saņēmēji, no kuriem 145 (69%) 2016.-2019. gadā bijis nepieciešams papildus finansējums, taču finansējumu prasīja 125 respondenti (60%), tādējādi tikai 86 % no uzņēmumiem, kam bija nepieciešams finansējums, to prasīja.

17 <http://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/projekti-un-investicijas/leader/leader-pieejas-istenosana-2014-2020/>

Uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā kopumā, pārsvarā bijis nepieciešams finansējums līdz 50 tūkstošiem EUR (29 respondenti), bet nevienam aptaujātajam – finansējums no 300 tūkstošiem līdz 1 miljonam EUR. Uzņēmumiem, kas darbojas plānošanas reģionos, galvenokārt bijis nepieciešams finansējums līdz 10 tūkstošiem EUR, bet uzņēmējiem nacionālas nozīmes un reģionālas nozīmes centros – līdz 25 tūkstošiem EUR. Uzņēmumiem, kas darbojas pašvaldībās, biežāk bijis nepieciešams finansējums no 10 līdz 25 tūkstošiem EUR.

Respondenti līdzekļus galvenokārt izlietoja jaunu produktu izveidei ieviešanai tirgū (42%), infrastruktūras izveidei (42%), kā arī produktivitātes celšanai (42%).

7. attēls. Finansējuma izlietojums 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

Finansējums pārsvarā nepieciešams līdz 25 tūkstošiem EUR, bet vien 3 respondentiem bijuši nepieciešami līdzekļi virs 5 miljoniem EUR.

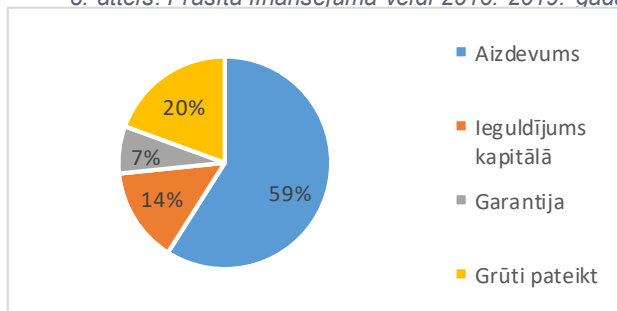
8. tabula. Nepieciešamā finansējuma apjoms 2016.-2019. gadā

Nepieciešamā finansējuma apmērs	Skaitis
Līdz 10 000 EUR	39
EUR 10 001 – 25 000	40
EUR 25 001 – 50 000	27
EUR 50 001 – 100 000	17
EUR 100 001 – 300 000	11
EUR 300 001 – 1 000 000	5
EUR 1 000 001 – 5 000 000	2
Virs 5 000 000 EUR	3
Grūti pateikt	1

Avots: Aptaujas rezultāti

Aptaujātie respondenti finansējumu 2016.-2019. gadā galvenokārt prasīja aizdevumu veidā (59%), ko krietni mazākos apmēros papildināja ieguldījumi kapitālā (14%) un garantijas (7%).

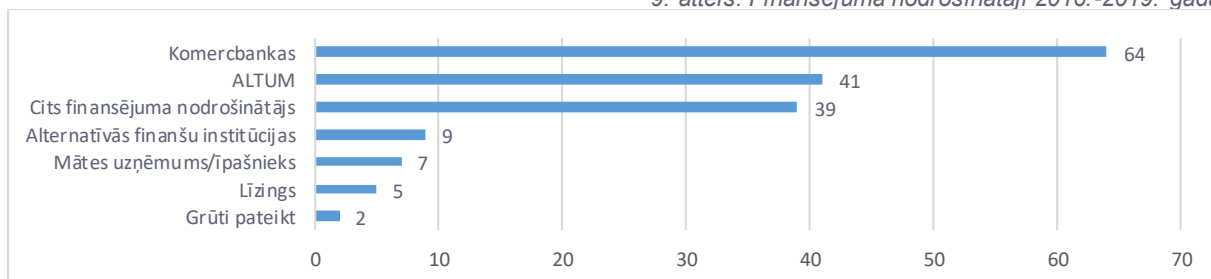
8. attēls. Prasītā finansējuma veidi 2016.-2019. gadā

Avots: Aptauju rezultāti

Finansējums pārsvarā tika pieprasīts komercbankās un valsts attīstības finanšu institūcijā ALTUM.

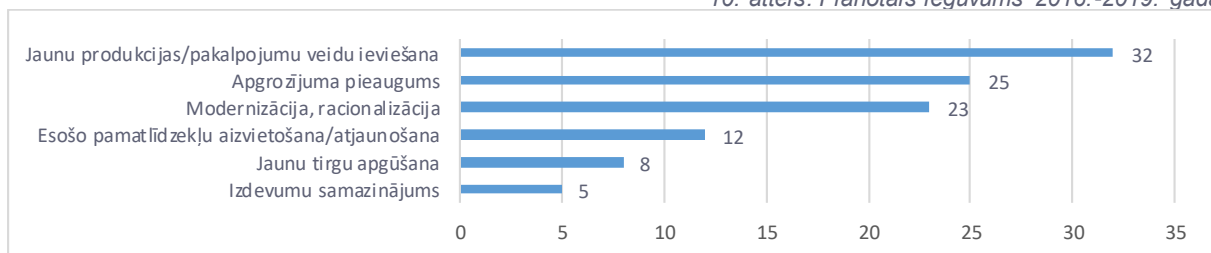
9. attēls. Finansējuma nodrošinātāji 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

Aptaujātie kā ieguvumu no piesaistītajiem līdzekļiem plānoja jaunu produktu/pakalpojumu ieviešanu (26%), apgrozījuma pieaugumu (20%), kā arī citus.

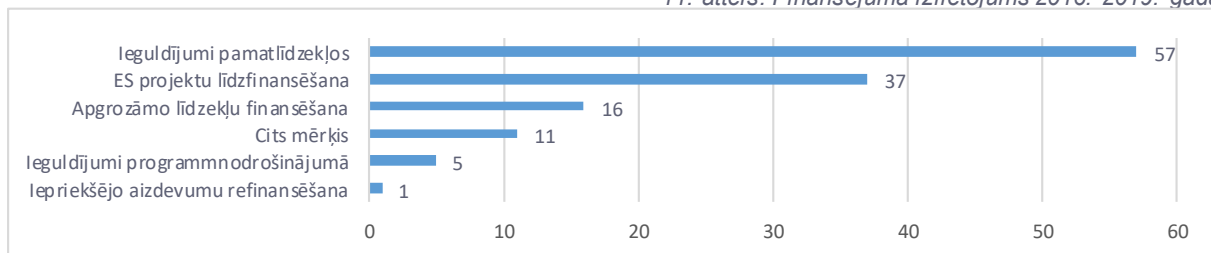
10. attēls. Plānotais ieguvums 2016.-2019. gadā

Avots: Aptauju rezultāti

Savukārt finansējumu paredzēja izlietot kā ieguldījumus pamatlīdzekļos un līdzfinansējot ES projektus. Plānojot FI jāņem vērā tā finansējuma saņēmēju grupa, kas izlietoja saņemtos līdzekļus ES projektu līdzfinansēšanai, jo ES fondu finanšu līdzekļi nevar tikt izmantoti ES projektu līdzfinansēšanai vai priekšfinansēšanai.

11. attēls. Finansējuma izlietojums 2016.-2019. gadā

Avots: Aptauju rezultāti

2.3.3. Nozaru asociāciju biedru anketēšanas rezultāti

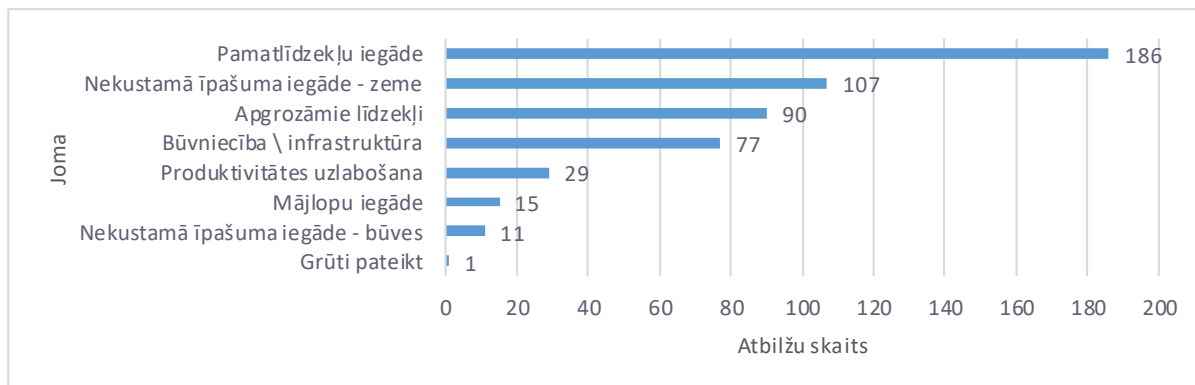
Novērtējuma ietvaros aptaujātas lauku saimnieciskās darbības veicēju, mežsaimnieku un radniecīgu nozaru intereses pārstāvošas nozaru asociācijas un biedri, kopumā aptauju par finansējuma pieejamību aizpildot 279 respondentiem (6 nozares asociāciju biedriem):

- Latvijas Zemnieku federācija (75 respondenti);
- Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija (83 respondenti);
- Zemnieku Saeima (28 respondenti);
- Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (30 respondenti);
- Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome (6 respondenti);
- Latvijas Lauku forums (57 respondenti).

Vairums respondentu uz jautājumu par papildus finansējuma nepieciešamību periodā no 2016. līdz 2019. gadam atbildējuši apstiprinoši (222 respondenti jeb 80%). Lielākā daļa aptaujāto papildus finansējumu vēlējās piesaistīt pamatlīdzekļu un / vai zemes iegādei, kā arī ieguldījumiem apgrozāmajos

līdzekļos. Vien nedaudzi respondenti gūto finansējumu vēlējās pielietot nekustamā īpašuma vai mājlopu iegādei. Zemāk attēlots kopējais atbilžu skaits, vērtējot nepieciešamību pēc papildus finansējuma (aizdevuma, garantijas) 2016.-2019. gadā (iespējamās vairākas atbildes).

12. attēls. Papildus finansējuma nepieciešamība lauku saimnieciskās darbības veicējiem

Avots: Aptauju rezultāti

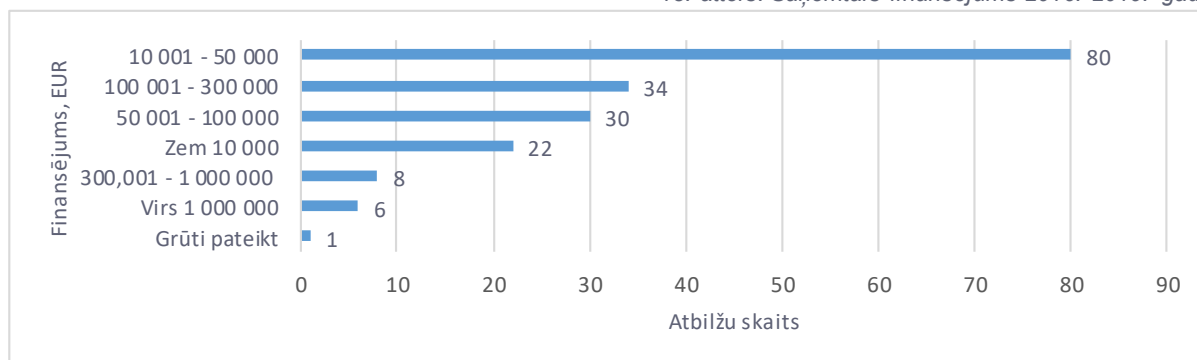
48 aptaujātie (17%) noraidījuši vajadzību pēc papildus finansējuma, lielākajai daļai to pamatojot ar iespējam finansēt uzņēmumu, izmantojot pašu līdzekļus. 4 respondentiem papildus finansējums nebija nepieciešams, savukārt 6 respondentiem bijusi negatīva pieredze saistībā ar līdzekļu apguvi.

Vairākums aptaujāto, kas bijuši ieinteresēti papildus finansējuma piesaistē, kā iespējamo aizdevuma vai garantijas nodrošinātāju norādījuši komercbankas, vēlāk konkrēti minot Swedbank un SEB banku, kam seko alternatīvās finanšu institūcijas un Eiropas Savienības finanšu instrumenti (aizdevumi, garantijas). Izteikts mazākums kā finansējuma avotu izraudzījies kooperatīvus (kopumā 17 atbildes).

Vērtējot, vai saņemts viss pieprasītais līdzekļu apjoms, apstiprinoši atbildējusi apmēram puse respondentu, savukārt aptuveni trešā daļa finansējuma saņēmēju ieguvuši daļu pieprasīto līdzekļu. Biežākie nosauktie iemesli vien daļas finansējuma iegūšanai ir nepietiekama naudas plūsma; ievērojams jau esošo kredītu apmērs; potenciālo aizdevēju bažas par projektu un nepietiekams nodrošinājums. Retāk kā cēlonis minētas problēmas uzņēmuma nozarē (9 atbildes).

Kā galvenais investīciju atdeves veids ir apgrozījuma pieaugums. Vairums respondentu ieguvuši finansējumu no 10 001 līdz 50 000 EUR. Mazākā daļa aptaujāto saņēmuši finansējumu virs 300 tūkst. EUR (14 atbildes), savukārt izteiktāka ir finansējuma apguve no 50 001 līdz 300 000 EUR (kopā 64 respondenti). Gūtais finansējuma apjoms attēlots grafikā zemāk.

13. attēls. Saņemtais finansējums 2016.-2019. gadā

Avots: Aptauju rezultāti

Turpmāko 3-5 gadu periodā (sākot no 2020. gada) vairums – 218 respondenti jeb 78% – paredz nepieciešamību pēc papildus ārēja finansējuma, savukārt 23 jeb 8 % aptaujātie atbild noliedzoši.

Respondentu vērtējums par nodrošināto finansējumu

Respondenti norādīja ne vien atbildes uz jautājumiem par finansējumu, bet arī izteica savu viedokli par problēmām vai pozitīvajām iespējām finansējuma pieejamībā, sadarbībā ar institūcijām. Apkopojums par respondentu atbildēm iekļauts tabulā zemāk un detalizēta informācija par respondentu atbildēm iekļauta ziņojuma pielikumā.

9. tabula. Respondentu vērtējums par ALTUM finansējuma nodrošināšanu

Joma	Ieteikumi
Administratīvais slogs	<p>Finansējuma iegūšana no kredītiestādēm ir darbietilpīgs, garš process.</p> <p>Nepieciešams vienkāršot iesniedzamos dokumentus, ja, piemēram, Lauku atbalsta dienestā ir apstiprināts projekts – ar šo pašu projektu pieprasīt aizdevumu.</p> <p>Nelieliem uzņēmumiem atvieglotu procedūru finansējuma saņemšanas procedūru.</p>
Pieprasījuma izskatīšanas laiks	<p>Nepieciešama ātrāka pieprasījuma, dokumentu izskatīšana un skaidra, argumentēta atbilde finansējuma atteikuma gadījumā.</p> <p>ALTUM nepieciešams sakārtot dokumentācijas pieprasīšanas/apstrādes veidu, paātrinot apstrādi.</p> <p>Nepieciešamā finansējuma dokumentāciju varētu izskatīt reģionu filiālēs.</p>
Finanšu produktu dažādošana, piedāvājums	<p>Nepieciešams papildināt ALTUM finanšu produktu klāstu, jāpaplašina kreditēšana iespējas komercbankās.</p> <p>Projektu īstenošanā aktīvāk jāpiesaista ES fondu finansējums, nodrošinot vienlīdzīgu pieejamību.</p> <p>Aizdevumam apgrozāmajiem līdzekļiem jānodrošina iespēja galvot ar subsīdijām (platību maksājumiem).</p> <p>Programma zemes iegādei (Latvijas rezidents no nerezidenta).</p> <p>Atsevišķa finansēšanas programma nelielo bioloģisko saimniecību kreditēšanai.</p> <p>Valsts atbalsts specifiskām nozarēm, kas netiek kreditētas komercbankās.</p> <p>Elastīgāka, vienkāršāka garantiju saņemšana, tostarp nodrošinājuma nepietiekamības gadījumos.</p> <p>Pamatlīdzekļu aizdevumu lauksaimniecībā nodrošināt uz 7 gadiem.</p> <p>Apdrošināmo līdzekļu finansēšana, kā ķīlu ņemot lopus un/vai mežu.</p>
Uzņēmumu darbību stim ulējoši pasākumi	<p>Subsīdiju – platību maksājumu – lauksaimniecībā griestu noteikšana, vienlīdzīgs sadalījums.</p> <p>Valsts atbalsts vietējiem ražotājiem.</p> <p>Vidējo lauksaimniecību stimulējošas programmas, izmantojot ES fondu finansējumu (tehnikas, iekārtu iegādei, uzlabošanai).</p> <p>Zemes un lauksaimniecības tehnikas iegādes granti/garantijas, kas iegūstami pēc kursu noklausīšanās (saimniekošanas pamatprincipi un tml.)</p> <p>Atbalsta intensitātes palielināšana jaunajiem zemniekiem un ģimeņu saimniecībām.</p>
Procentu likmes	<p>Nepieciešams samazināt procentu likmes aizdevumiem, īpaši ALTUM, tādējādi veicinot valsts atbalsta pieejamību.</p> <p>Zemes iekļāšanas gadījumā kredītu izsniegt 70-100% vērtībā no īpašuma.</p> <p>Jaunajiem uzņēmumiem nodrošināma iespēja saņemt vienu aizdevumu bez procentu izmaksām, sedzot tikai administratīvās izmaksas, iespējams, izmantojot valsts garantiju.</p>
Kopējās izmaksas	<p>Nepieciešams samazināt kredītu noformēšanas izmaksas, nodrošinājuma prasības.</p> <p>Pērkot tehniku, neprasīt dubultu nodrošinājumu, piemēram, zemi.</p> <p>Samazināt prasīto ķīlu apmēru, kas mēdz sasniegt 120% aizdevuma vērtības.</p>
Uzņēmuma saimnieciskā darbība	<p>Analizēt uzņēmuma darbību ilgtermiņā, izsniedzot finansējumu.</p> <p>Sekmēt individualizētu pieeju uzņēmumiem.</p> <p>Ņemt vērā lauksaimniecības sezonālītāti.</p> <p>Salāgot ALTUM un Lauku atbalsta dienesta finansējuma piešķiršanas kritērijus, piemēram, bioloģiskajām saimniecībām.</p> <p>Izvērtējot kredītpieejamību, attīstības stadijas uzņēmumos ņemt vērā, ka liela daļa saražotā paliek saimniecībā.</p>
Uzņēmuma lielums un vecums	<p>Atbalsts jaunajiem uzņēmējiem, kas uzsāk darbību – gan finansiālā, gan juridiskā palīdzība.</p> <p>Atbalsts jaunajiem uzņēmējiem alternatīvu finanšu avotu veidā – biznesa konkursi, granti.</p> <p>Palielināt atbalsta intensitāti vidējām saimniecībām.</p> <p>Atbalsts uzņēmumiem attīstības stadijā ar samērīgiem kredīta procentiem.</p>
Sadarbība	<p>Nepieciešama aktīva līdzdalība ES un starptautiskos tirgos.</p>

	<p>Komunikācija tieši ar klientu, aizņēmēju, noskaidrojot informāciju, kas var veicināt finansējuma pieejamību.</p> <p>Paskaidrot finansējuma atteikuma iemeslu kredītņēmējam, tostarp kritērijus</p> <p>Sadarbība ar zinātniekiem, pārtikas tehnoloģiem, piemēram, receptūras izstrādē - ES fondu līdzekļu piesaiste.</p> <p>Nepieciešama papildus informācija, īpaši jaunajiem uzņēmējiem.</p>
Vispārēji ieteikumi	<p>Mērenāka atbalsta izmaiņu politika – vismaz 4 gadu ilga.</p> <p>Veicināt pašnodarbināto – saimnieciskās darbības veicēju – finansējuma pieejamību.</p> <p>Jāattīsta un jāatbalsta krājaizdevu sabiedrības.</p>

Avots: Aptauju rezultāti

2.3.4. Nozaru asociāciju viedoklis par finansējuma nepieciešamību

Novērtējuma ietvaros intervēti sešu lauksaimniecības nozares asociāciju pārstāvji, lai uzzinātu nozaru asociāciju viedokli un prioritātes, kas saistīti ar finansējuma (aizdevumi, garantijas, riska kapitāls) nepieciešamību ES fondu 2021.-2027.gada plānošanas periodam. Interviju rezultāti apkopoti tabulā zemāk.

10. tabula. Nozares asociāciju interviju kopsavilkums

Joma	Prioritātes
Apakšnozares	<p>Mežsaimniecības nozarē atbalsts nepieciešams iekārtu un mašīnu iegādei, tai skaitā iekārtu, kas saistītas ar meža un mežaudžu atjaunošanu un kopšanu. Nepieciešams atbalsts investīcijām privātajām kokaudzētavām, tai skaitā siltumnīcu un laistāmo iekārtu iegādei.</p> <p>Nepieciešams atbalsts lopkopības sektoram.</p> <p>Piensaimniecības nozarē nav plānota strauja attīstība.</p> <p>Nepieciešams atbalsts bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai un paplašināšanai. Bioloģiskajai lauksaimniecībai vēl nav izveidojies tirgus un nav atbilstošu biznesa plānu. Skandināvijā ir labi attīstīts tirgus. Varētu tikt izmantots riska kapitāls un garantiju portfelis.</p> <p>Gaļas lopkopība attīstās un varētu būt nepieciešams finansējums.</p> <p>Augļu un dārzeņu ražošanā atdeve ir tikai pēc ilgāka laika, piemēram, 4 – 5 gadi, ir liels klimatiskais risks, tādēļ ir grūti izmantot finanšu instrumentus.</p> <p>Biškopībai nav nepieciešamas ievērojamas investīcijas.</p> <p>Graudkopībai finansējums ir pieejams (augošs bizness un pieejami dažādi atbalsta mehānismi). Graudkopības nozarē konkurence ir ar lieliem I lauku saimnieciskās darbības veicējiem citās valstīs, piemēram, Polijā un Francijā, tādēļ atbalsta mehānismiem jābūt līdzīgiem.</p>
Tūrisms	<p>leteikums neveidot jaunas mājvietas, bet palielināt esošo kapacitāti un vienot esošo produktu mārketingu, tas ir, reklamēt noteiktu lauku teritoriju vienoti.</p> <p>Bankas nekreditē tūrisma uzņēmumus tālāk kā 60 km no Rīgas.</p> <p>Atsevišķos gadījumos tūrisma uzņēmumi saistīti ar citu uzņēmējdarbību, piemēram, graudkopību.</p> <p>Kreditēt – pašvaldību īpašumu ilgtermiņu nomu.</p>
Dzīvojamais fonds laukos	<p>Nepieciešamas ALTUM kredītgarantijas lauku reģionos dzīvojošiem dzīvojamās platības iegādei vai remontam, piemēram, 30% apmērā no mājokļa vērtības.</p> <p>Reģionos nav pieejami labas kvalitātes mājokļi.</p>
Zemes iegāde	<p>Nepieciešami aizdevumi zemes iegādei MVU un mikrouzņēmumiem, jo ir zemes iegādes grūtības un to pārpērk lielle lauku saimnieciskās darbības veicējiem.</p> <p>ALTUM zemes kredītēšanas programma ir ar atmaksas termiņu 30 gadi, bet komercbankas finansē zemes iegādi tikai uz 15 gadiem.</p>
Finansējuma pieejamība komercbankās	<p>Finansējuma pieejamība komercbankās atkarīga no saimniecības lieluma un ražošanas veida.</p> <p>Bankas prasa 100% garantiju.</p> <p>Saimniecībām ar zemi līdz 100 ha grūtāk saņemt aizdevumu, tiek prasīta zeme kā aizdevuma nodrošinājums.</p>

ALTUM, komercbankas, krājaizdevumu sabiedrības	<p>Ja uzņēmums spēj nodrošināt garantiju, tad procentu likmes komercbankās ir zemākas nekā ALTUM.</p> <p>Nepieciešams dialogs reģionos starp ALTUM un aizņēmēju.</p>
Iekārtu un tehnikas piegādātāju finansējums	<p>Iekārtu un tehnikas piegādātāji prasa ļoti augstas procentu likmes, piemēram, 12–14%, priekšrocība ir lēmuma pieņemšanas un pakalpojuma sniegšanas ātrums.</p> <p>Gadījumos, ja tehnika tiek iegādāta projekta ietvaros, tad cenas ir ievērojami augstākas.</p>
Citi aizdevumu nodrošinātāji	<p>Krājaizdevu sabiedrības nav plaši attīstītas, turklāt uzņēmēji nav informēti par iespējām.</p> <p>Krājaizdevu sabiedrības ir ļoti laba iniciatīva, bet nepieciešams atbalsts, lai izveidotu pamata kapitālu. Attīstīt krājaizdevu sabiedrības, kā tas ir Lietuvā.</p>
Ražošanas attīstība, tehnikas nomaiņa	<p>Atbalstīt ražošanu, neatkarīgi no saimniecības lieluma.</p> <p>Piešķirto atbalstu saistīt ar konkrētiem ražošanas uzlabošanas mērķiem.</p> <p>Nepieciešams atbalsts mazām un vidējām saimniecībām.</p> <p>Maziem un vidējiem uzņēmumiem nepieciešams finansējums novecojušas tehnikas aizvietošanai.</p> <p>Investīciju atbalstu sasaistīt ar plānotajiem ienākumiem.</p> <p>Ir ievērojama tirgus nepilnība segmentā ar aizdevumu summu līdz 100 000 EUR.</p>
Uzņēmējdarbības uzsākšana	<p>Nepieciešama aizdevumu programma ar elastīgiem atmaksas nosacījumiem apgrozāmiem līdzekļiem jaunajiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem, lai spētu uzsākt darbību un attīstīties, piemēram, uzņēmuma darbības pirmie 3–5 gadi.</p> <p>Atbalsts uzņēmējdarbības uzsācējiem, dodot priekšroku speciālistiem ar lauksaimniecības izglītību.</p> <p>Nepieciešams atbalsts jaunajiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem un tiem, kas ražo nelabvēlīgos apstākļos.</p> <p>Jauno lauku saimnieciskās darbības veicēju atbalsta palielināšana līdz 100 000 EUR.</p>
Aizdevumi no 1 000 – 20 000 EUR jeb vidēji 10 000 EUR bez nodrošinājuma	<p>Aizdevumi apgrozāmajiem līdzekļiem un tehnikas iegādei līdz 5 gadiem.</p> <p>Aizdevumi ļoti mazām saimniecībām.</p> <p>Tirgus nepilnība apmēram 7 000 saimniecības, vidējā aizdevuma summa 10 000 EUR, kopumā apmēram 70 miljoni EUR.</p> <p>Veidot portfeļa garantiju vai aizdevumus izsniedz ALTUM.</p> <p>Automatizēt aizdevuma izsniegšanas procesu.</p> <p>Lauku saimnieciskās darbības veicēji aizpilda ienākumu deklarācijas kā saimnieciskās darbības veicēji, un ne vienmēr bankas izprot un analizē iesniegtos dokumentus.</p>
Aizdevumi no 20 000 - 200 000 EUR ar daļēju nodrošinājumu, vidēji 100 000 EUR	<p>Aizdevumi uzņēmējdarbības uzsākšanai (jaunie uzņēmēji līdz 40 gadiem), kam nav īpašuma un finansējuma. Notiek paaudžu maiņa lauksaimniecībā, tādēļ nepieciešams finansējums jaunajiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem.</p> <p>Aizdevumi ģimenes saimniecību attīstībai, lai saglabātu lauku ainavu.</p> <p>Nodrošināt pāreju no mazā uz vidējo uzņēmumu.</p> <p>Aizdevumi MVU un mikrouzņēmumiem (apgrozījums līdz 150 000 EUR).</p> <p>Finansēt – ēku rekonstrukciju, būvniecību, pamatlīdzekļus, atalgojumu.</p> <p>Mazai un vidējai būvniecībai līdz 20 gadiem, jo jāņem vērā saimniecības naudas plūsma, lai varētu atmaksāt aizdevumu.</p> <p>Aizdevumi gan īstermiņa, gan ilgtermiņa gadījumos, kad pieejams daļējs nodrošinājums.</p> <p>Kopā 500 saimniecības, vidējā aizdevuma summa 100 000 EUR, kopā 50 miljoni EUR.</p> <p>Automatizēts aizdevumu pieteikumu izvērtēšanas process.</p> <p>Bankas būtu ieinteresētas kreditēt, ja tiktu nodrošinātas portfeļa garantijas. Portfeļa garantija palīdz, ja biznesa plāns nav pietiekami labi aprakstīts vai ir nepietiekams nodrošinājums. Iespēja finansēt lielu aizņēmēju loku, iesaistot komercbankas.</p>
Aizdevumi no 200 000 līdz 500 000 EUR	<p>Tirgus nepilnība, bet atkarīgs no projekta. Finansējums plānots komersantiem, bet varētu būt tirgus nepilnība arī attiecībā uz lauksaimniecību.</p> <p>Nepietiekami aizdevumi būvniecībai.</p> <p>Nepieciešamas konsultācijas par finanšu pratību, mārketingu un tehnoloģijām.</p> <p>Portfeļa garantija.</p>

Aizdevumi 500 000 EUR - 2 000 000 EUR	Pievienotās vērtības produktu izveidei, jaunu darba vietu veidošanai, bet neizmantojot zemes iegādei. Portfeļa garantija, jo uzņēmēji pieraduši strādāt ar komercbankām. Lielos lauksaimniecības uzņēmumus finansē komercbankas, tai skaitā tehnikas iegādi.
Riska kapitāls	Riska kapitāls varētu tikt izmantots bioloģiskai lauksaimniecībai, eko-produktu attīstība sadarbībā ar zinātniekiem. Lauksaimniecība ir ilgtermiņa bizness, bet riska kapitāls var tikt izmantots pārstrādei, investoriem jānodrošina sakari un pieeja noieta tirgiem.
Eksporta garantijas	Lielai daļai lauku saimnieciskās darbības veicēju eksporta garantijas nav nepieciešamas, jo produkciju tieši neeksportē. Nepieciešams apvienoties kooperatīvos un eksportēt ar kooperatīva palīdzību.
Procentu likmes	Pamatojoties uz pieredzi, vidēji apmēram 3% (atkarīgs no bankas). Citos gadījumos procentu likmes 4–7%, kas ir salīdzinoši augstas un procentu likmēm nevajadzētu būt augstākām par 5%. ALTUM procentu likmes ir augstas 4-6%. ALTUM ir lielas administratīvās izmaksas.
Finanšu un biznesa pratība	Uzlabot lauku saimnieciskās darbības veicēju zināšanas par aizdevumiem, nodrošinājumu, riska kapitālu. Jāveic izglītojošais darbs, lai strādātu kopā un kopā realizētu produkciju. Biznesa konsultācijas, biznesa plānu sagatavošana.
Reģionālā dimensija	Lauku reģioni nav perspektīva teritorija gan no komercbanku, gan ALTUM puses, bieži atsaka finansējumu. Augstākas procentu likmes, īpaši Latgalē.
Klimata pārmaiņas	Prasības ir atbilstošas un lielākās izmaiņas būs saimniecībām, kas ir industrializējušās, jāmaina ražošanas veids un jāsamazina emisijas. Nodrošināt informatīvo atbalstu par tehnoloģijām, to ietekmi un finansējuma pieejamību. Procentu likmēm saistībā ar klimata pārmaiņām nepieciešamās tehnikas iegādi jābūt mazām. Izveidot speciālu programmu, lai nodrošinātu atbilstību vides prasībām.

Avots: CSE COE intervijas

Interviju rezultāti iekļauj nozaru asociāciju viedokli par finansējuma nepieciešamību dažādās jomās, bet jāņem vērā, ka dažādas nozaru asociācijas pārstāv dažādus viedokļus, kā arī ir grūti prognozēt nākotnes attīstības tendences, kā arī finanšu instrumentiem jānodrošina finansējums pēc iespējas plašākam finansējuma saņēmēju lokam, tādēļ, piedāvājot finanšu produktus, netiek izdalītas atsevišķas darbības jomas.

2.4. Attīstības finanšu institūcijas ALTUM administrētais finansējums

ALTUM administrētais finansējums

- ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas periodā ALTUM izveidoti 7 aizdevumu finanšu produkti, no kuriem **četras ir speciālas aizdevumu programmas lauku saimnieciskās darbības veicējiem (programmas nav saistītas ar ES fondu plānošanas periodiem, jo netiek finansētas no ES fondu līdzekļiem)** – aizdevumi zemes iegādei, aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem, aizdevumi lauku un zivsaimniecības uzņēmumiem, aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem.
- Laika periodā 2016.-2019.gads lauku saimnieciskās darbības veicējiem izsniegti **ALTUM aizdevumi** par aptuveni **125 milj. EUR, tai skaitā 53 miljoni EUR zemes iegādei un 3 597 120 EUR aizdevumi mežsaimniekiem.**
- Laika periodā 2016.-2019.gads lauksaimniecībā un lauku attīstības nozarē darbojošies uzņēmumi izmantoja **ALTUM administrētās garantijas**, kopumā izsniegtas 115 garantijas ar garantijas līguma summu **19.5 miljoni EUR.** Visvairāk izmantotas kredītu garantijas lauku

saimnieciskās darbības veicējiem (66%) un lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas (11%).

- ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā **ELFLA finansējums netika izmantots** lauksaimniecības un mežsaimniecības nozaru finansēšanai **ar finanšu instrumentu** palīdzību, bet ALTUM administrētajiem finanšu instrumentiem tika izmantots Valsts kases aizdevums, kā arī Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam finanšu instrumentos atmaksātais finansējums.
- Saskaņā ar anketēšanas rezultātiem **16 % no visiem respondentiem prasīja finansējumu ALTUM**. No tiem kas prasīja, **22% gadījumu finansējums nav piešķirts** un **13% gadījumu finansējums piešķirts daļēji**.

2.4.1. ALTUM administrētie aizdevumi

Ir izveidotas četras speciālas aizdevumu programmas, kur lauksaimniecības un lauku attīstības nozarē strādājošie saimnieciskās darbības veicēji ir norādīti kā finansējuma saņēmēji: aizdevumi lauku un zivsaimniecības uzņēmumiem (A1), aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem (A4), aizdevumi agroziņģiem (A5), aizdevumi zemes iegādei (A6). ALTUM pārējie administrētie finanšu produkti paredzēti uzņēmējdarbības atbalstam un tos var izmantot arī lauksaimniecības uzņēmumi.

ALTUM administrētie aizdevumi

Kopumā lauksaimniecības un lauku attīstības nozarē strādājošie uzņēmumi laika posmā 2016.-2019.gads ir izmantojuši aizdevumus par apmēram **125 miljoniem EUR**, kas ietver **53 miljonus EUR aizdevumus zemes iegādei**.

ALTUM administrēto aizdevumu finanšu produktu apraksts, izmantojot MK noteikumos iekļauto informāciju, iekļauts ziņojuma pielikumā Nr.2. Ziņojuma pielikumā Nr.4 iekļauta detalizēta informācija par ALTUM izsniegtajiem aizdevumiem lauksaimniecības uzņēmumiem.

Tabulā zemāk iekļauta informācija par ALTUM administrētiem finanšu produktiem, informācija norādīta par ALTUM kopējo aizdevumu portfeli uz 31.12.2019 (ietver visus aizdevumu saņēmējus ne tikai lauksaimniecības uzņēmumus, jo novērtējuma ietvaros nebija pieejama informācija par ALTUM aizdevumu portfeli uz 31.12.2019 sadalījumā pa nozarēm), kā arī lauku saimnieciskās darbības veicējiem izsniegtais finansējums laika posmā no 01.01.2016 līdz 31.12.2019 (daļa no aizdevumiem jau ir atmaksāta, bet daļa iekļauta ALTUM aizdevumu portfeli uz 31.12.2019).

11. tabula. Finanšu produktu – aizdevumu ieviešanas dati

Finanšu produkts	MK noteikumi	ALTUM aizdevumu portfelis uz 31.12.2019, EUR	Izsniegtais finansējums lauksaimniecības uzņēmumiem 2016.-2019.g. EUR	Aizdevumu skaits, vidējā summa EUR
A1 - Lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programma – aizdevumi lauku un zivsaimniecības uzņēmumiem	24.07.2018 MK noteikumi Nr. 446	2 483 000	2 682 452	140 19 160 EUR
A2- Parālie aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai (fondu fonda aizdevums)	15.07.2016 MK noteikumi Nr.469	6 994 000		
A3 - Mikro aizdevumi un starta aizdevumi (fondu fonda aizdevums)	31.05.2016 MK noteikumi Nr.328	11 318 000	974 694	33 29 536 EUR
A4 - Aizdevumi sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanai –	15.09.2009 MK noteikumi Nr.1065	69 371 000	38 054 392	585 65 050 EUR

aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem				
A5 - Aizdevumu piešķiršana apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē – aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem	03.12.2019 MK noteikumi Nr. 582	9 003 000	28 452 100	628 45 305 EUR
A6 - Valsts atbalsts lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai – aizdevumi zemes iegādei	22.05.2018 MK noteikumi Nr. 295	68 081 00	53 017 032	1108 47 849 EUR
A7 - Mikroaizdevumi un granti Latvijas un Šveices sadarbības programmas individuālā projekta "Mikrokreditēšanas programma" ietvaros	06.09.2011 MK noteikumi Nr. 698	897 000	2 456 339	307 8 001 EUR
Kopā		168 147 000	125 637 009	2801 44 854 EUR

Avots: ALTUM, dati uz 31.12.2019

ALTUM aizdevumi lauksaimniecības pakalpojumu veicināšanai ir plaši izmantoti un no kopējā ALTUM izsniegto aizdevuma skaita 4309 lauku saimnieciskās darbības veicējiem izsniegti 65 % jeb 2801 aizdevums. Visvairāk aizdevumu (43%) izsniegti aizdevumi zemes iegādei, aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem (31%), aizdevumi apgrozāmajiem līdzekļiem (23%).

No 2801 aizdevumiem 1991 jeb 71% ir investīciju aizdevumi, 749 jeb 27% ir apgrozāmo līdzekļu aizdevumi. No 2801 izsniegtiem aizdevumiem 2600 jeb 93% izsniegti līdz 100 000 EUR. Aizdevumi izsniegti proporcionāli visos Latvijas reģionos. Vairāk nekā 70% no visiem aizdevumiem izsniegti mikrouzņēmumiem.

Lietderības un efektivitātes izvērtējums

Novērtējuma ietvaros veikts trīs ALTUM finanšu produktu A1 (aizdevumi lauku un zivsaimniecības uzņēmumiem), A4 (aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem), A5 (aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem) lietderības un efektivitātes izvērtējums, pamatojoties uz ALTUM iesniegto informāciju par faktiski izsniegtajiem aizdevumiem (ALTUM vadības grāmatvedības informācija - iekļauta Ziņojuma pielikumā Nr.4.), finanšu produktu MK noteikumiem (informācija iekļauta Ziņojuma Pielikumā Nr.2) un ALTUM mājas lapā pieejamo informāciju par finanšu produktiem (informācija iekļauta Ziņojuma pielikumā Nr.2), uzņēmēju anketēšanas rezultātiem un intervijām ar nozaru asociācijām. Lietderības un efektivitātes izvērtējums nav veikts finanšu produktam A6 (aizdevums zemes iegādei),. Lietderības izvērtējuma ietvaros izvērtēta finanšu produkta atbilstība saņēmēju grupas vajadzībām un faktiskā finanšu produkta izmantošana no saņēmēju puses. Efektivitātes izvērtējuma ietvaros izvērtēti plānotie ieguldāmie finanšu līdzekļi un faktiski ieguldītie finanšu līdzekļi.

Novērtējuma anketēšanas ietvaros respondenti, vērtējot nepieciešamās izmaiņas finansējuma pieejamībā, minēja līdzdalības, atbalsta palielināšana, aktuālās un nākotnes situācijas izvērtējums, kā arī dokumentācijas sagatavošanas un apstiprināšanas procesu vienkāršošanu, atvieglošanu. Būtisks aspekts ir sadarbība ar Lauku atbalsta dienestu, salāgojot jau esošās darbības, pasākumus un atbalsta intensitāti dažādām saimniecībām, tostarp atbalstot saimniekus reģionos, bioloģiskās saimniecības, mikro un jaunuzņēmumus. Aktuāls ir arī finanšu instrumenta procentu likmju, nodrošinājuma prasību salāgojums ar esošo situāciju saimniecībā, kā arī rodot iespēju sniegt finansējumu alternatīvajām saimniecībām.

Tabulā zemāk apkopots finanšu produkta A1 (aizdevums lauku un zivsaimniecības uzņēmumiem) lietderības un efektivitātes izvērtējums.

12. tabula. Lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programmu lietderības un efektivitātes izvērtējums

A1 - Lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programmu

<p>Lietderība</p>	<p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības nozarē finansējuma saņēmējs var būt juridiska vai fiziska persona, kura nodarbojas ar saimniecisko darbību vai plāno to uzsākt un kuras apgrozījums pēdējā noslēgtajā gadā viena vienota uzņēmuma līmenī nepārsniedz 70 000 EUR, neieskaitot saņemto valsts un Eiropas Savienības atbalstu.</p> <p>Aizdevuma saņemšanas nosacījumi ierobežo finansējuma saņēmēju loku un varētu būt par vienu no iemesliem, kāpēc no plānotā aizdevumiem pieejamā finansējuma 13,8 miljoni EUR ALTUM aizdevumu portfelis uz 31.12.2019. ir tikai 2,4. miljoni un novērtējuma periodā aizdevumi lauku saimnieciskās darbības veicējiem izsniegti tikai par 2,6 miljoniem EUR. Būtu nepieciešams pārskatīt finansējuma saņēmēju kritērijus, lai palielinātu finansējuma saņēmēju skaitu, jo no visiem lauku saimnieciskās darbības veicēju izmantotajiem aizdevumiem finanšu produkts A1 izmantots tikai 5% gadījumu, kaut gan saskaņā ar intervijām un anketēšanas rezultātiem nozarei ir nepieciešams papildus finansējums.</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem aizdevuma atmaksas termiņš nepārsniedz 10 gadus, bet faktiski aizdevumi izsniegti ar termiņu līdz 5 gadiem, tādēļ būtu izvērtējams aktīvāk piedāvāt iespēju lauku saimnieciskās darbības veicējiem aizņemties līdz 10 gadu ilgam periodam.</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem aizdevuma summa var būt līdz 100 000 EUR, kas atbilst maksimālajai summai faktiski izsniegtajiem aizdevumiem. Būtu izvērtējams aktīvāk piedāvāt iespēju lauku saimnieciskās darbības veicējiem aizņemties līdz 100 000 EUR, jo vidējā aizdevuma summa ir apmēram 19 000 EUR.</p> <p>Aizdevumi var tikt piešķirti apgrozāmo līdzekļu finansēšanai (līdz 35 000 EUR), bet faktiski tas netiek izmantots un 88% no visiem aizdevumiem ir investīcijām, tam par pamatu varētu būt diezgan striktie finansēšanas nosacījumi. Nākotnē finansējuma nodrošināšanai piesaistot ELFLA līdzekļus, jo tas palīdzētu plašāk izmantot ES finansējumu finanšu instrumentiem un nodrošinātu finansējuma pieejamību vairākiem plānošanas periodiem, kā arī izskatīt iespēju atvieglot finansējuma saņemšanas nosacījumus.</p> <p>Plānotā fiksētā procentu gada likme ir 4% – 8%, bet faktiski piemērotā procentu likme ir 5.5% - 8%, kas varētu būt diezgan augsta lauksaimniecības uzņēmumiem, tādēļ varētu tikt izvērtēta iespēja izsniegt aizdevumus ar subsidēto procentu likmi, piesaistot aizdevumiem ELFLA līdzekļus.</p> <p>Lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības nozarē aizdevumi izsniedzami visā Latvijas teritorijā, izņemot pilsētas, kurās iedzīvotāju skaits ir lielāks par 15 000. Faktiski aizdevumi ir izsniegti visā Latvijas teritorijā un Rīgā aizdevumi nav izsniegti.</p>
<p>Efektivitāte</p>	<p>Kopumā ir izsniegti tikai 140 aizdevumi, un aizdevumu portfelis uz 31.12.2019. ir tikai 2,4 miljoni EUR, tādēļ būtu izvērtējama finanšu produkta efektivitāte, kas varētu iekļaut arī finansējuma saņemšanas nosacījumu pārskatīšanu, palielinot finansējuma saņēmēju loku vai arī finanšu produkta apvienošanu ar citiem finanšu produktiem, jo pie maza finansējuma saņēmēja skaita un finansējuma summām ir lielas administratīvās izmaksas, tai skaitā attiecībā uz finanšu produkta izveidi un reklamēšanu.</p> <p>Izskatīt iespēju piesaistīt ELFLA finanšu līdzekļus, izveidojot speciālu finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicējiem ar subsidētu procentu likmi un atvieglotiem finansējuma saņemšanas nosacījumiem.</p>

Avots: CSE COE izvērtējums

Tabulā zemāk apkopots finanšu produkta A4 (aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem) lietderības un efektivitātes izvērtējums.

13. tabula. Aizdevumi sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību lietderības un efektivitātes izvērtējums

A4 - Aizdevumi sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanai

<p>Lietderība</p>	<p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem finanšu produkts ir izveidots mikro, MVU un lielo uzņēmumu finansēšanai. 90% no faktiski izsniegtajiem aizdevumiem ir izsniegti mikrouzņēmumiem. 95% lauku saimniecības ir ļoti mazas vai mazas, tādēļ būtu izvērtējams veidot finanšu produktu tikai ļoti mazām, mazām un vidējām saimniecībām.</p> <p>Aizdevumi plānoti dažādām nozarēm un mērķiem: investīcijām (maksimālā summa līdz 2,85 miljoni EUR) un apgrozāmo līdzekļu finansēšanai (maksimālā summa līdz 1 miljons EUR). Lauku saimnieciskās darbības veicējiem faktiski izsniegtie aizdevumi 90% gadījumā ir līdz 100 000 EUR, tādējādi būtu izvērtējams veidot lauku saimnieciskās darbības veicējiem atsevišķu finanšu produktu ar finansējuma apjomu līdz 100 000 EUR vai 300 000 EUR un atvieglotiem finansējuma saņemšanas nosacījumiem.</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem var tikt finansētas gan investīcijas, gan pamatlīdzekļi, bet faktiski izsniegti aizdevumi 92% gadījumu investīcijām. Apgrozāmo līdzekļu finansēšanai izveidot speciālu finanšu produktu, jo saskaņā ar anketēšanas rezultātiem vismaz 16% respondentiem nepieciešams finansējums apgrozāmajiem līdzekļiem. Kā otra iespēja apgrozāmo līdzekļu kredītēšanai ir portfelgarantijas komercbankām, kas nodrošinātu finansējumu saņēmējiem.</p> <p>Aizdevumi tiek izsniegti dažādos Latvijas reģionos, kas atbilst saņēmēju finansējuma nepieciešamībai.</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem saimnieciskās darbības veicējiem apgrozāmo līdzekļu aizdevumu līgumu un investīciju aizdevumu līgumu noslēgšanas beigu termiņš ir 2020. gada 31. decembris, tādējādi būtu izvērtējams jauna – speciāli lauku saimnieciskās darbības veicējiem finanšu produkta izveide.</p> <p>Saskaņā ar ALTUM mājas lapā¹⁸ publicēto informāciju, procentu likme ir 3 % plus 6 EURIBOR, kas saskaņā ar finansējuma saņēmēju viedokli ir augsta, tādēļ izskatīt iespēju piedāvāt subsidēto procentu likmi un finansējuma nodrošināšanai izmantot ELFLA līdzekļus (veidot atsevišķu finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicējiem). Saskaņā ar Zemkopības ministrijas sniegto informāciju visiem finanšu produktiem var piesaistīt nepieciešamos finansējumu kredītprocentu daļējai dzēšanai LAD administrētās programmas ietvaros¹⁹. Būtu ieteicams neveidot tik kompleksus risinājumus, bet subsidētos procentu maksājumus iekļaut finanšu produktā.</p>
<p>Efektivitāte</p>	<p>Plānotais pieejamais finansējums ir apmēram 200 miljoni EUR, bet ALTUM aizdevuma portfelis uz 31.12.2019. bija tikai 69 miljoni EUR, tādējādi pastāv iespēja nodrošināt lielāku skaitu uzņēmumu ar nepieciešamo finansējumu.</p> <p>Saskaņā ar aptaujāto uzņēmumu pārstāvju pausto viedokli, būtu nepieciešams uzlabot aizdevuma izsniegšanas procesa efektivitāti, samazinot nepieciešamo dokumentu daudzumu un vienkāršojot pieteikšanās un projekta pieteikuma izskatīšanas procesu.</p> <p>Finanšu produkta izveidē nav izmantoti ES fondu līdzekļi, kas ļautu palielināt nodrošinātā finansējuma apjomu, kā arī finansēt potenciāli riskantākus projektus. Ieteicams izvērtēt izmantot ELFLA finanšu produkta finansēšanai (veidot speciālu lauku saimnieciskās darbības veicējiem domātu finanšu produktu), kā arī nodrošinot lielāku finansējuma apjomu un augstāka riska projektu finansēšanu.</p>

Avots: CSE COE izvērtējums

Tabulā zemāk apkopots finanšu produkta A5 (aizdevums apgrozāmajiem līdzekļiem) lietderības un efektivitātes izvērtējums.

14. tabula. Aizdevumu un apgrozāmo līdzekļu lietderības un efektivitātes izvērtējums

18 <https://www.altum.lv/lv/pakalpojumi/uznezumiem/mvu-izaugsmes-aizdevumi/par-programmu/>

19 <http://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/valsts-atbalsts/kreditprocentu-dzesana/>

A5 - Aizdevumu piešķiršana apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē

<p>Lietderība</p>	<p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem finansējuma saņēmēji ir saimnieciskās darbības veicēji, kas ražo lauksaimniecības produktus, lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības, mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības, augļu un dārzeņu ražotāju grupām.</p> <p>Finanšu produkts ir plaši izmantots starp lauku saimnieciskās darbības veicējiem (izmanto 22% lauku saimnieciskās darbības veicēju), ja neņem vērā zemes iegādes aizdevumu. Visi finanšu produkta ietvaros izsniegtie aizdevumi (628) ir apgrozāmo līdzekļu finansēšanai.</p> <p>Finanšu produkta MK noteikumos iekļauti diezgan strikti kritēriji attiecībā uz finansējuma saņēmēju, piemēram, saimnieciskās darbības veicējam, mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajai sabiedrībai vai augļu un dārzeņu ražotāju grupai piešķir aizdevumu 7 000 – 1 000 000 EUR apmērā, Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajai sabiedrībai – ne vairāk kā 2 850 000 EUR apmērā. Izvērtēt iespēju atvieglot finansējuma saņemšanas nosacījumus, kā arī ņemt vērā, ka 91% aizdevumu ir līdz 100 000 EUR.</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem plānotais aizdevuma termiņš nav ilgāks par diviem gadiem, bet pamatā aizdevumi izsniegti uz periodu līdz vienam gadam, tādēļ būtu vērts vairāk reklamēt iespēju iegūt aizdevumu uz laika posmu līdz diviem gadiem, kā arī izskatīt iespēju izsniegt aizdevumu uz ilgāku laika periodu. Varētu tikt izskatīta iespēja nepieciešamo finansējumu nodrošināt, izsniedzot portfelģarantijas komercbankā, kas finansētu lauksaimniecības uzņēmumus.</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem fiksēta procentu likme ir sākot no 4%, kas varētu diezgan augsta lauku saimnieciskās darbības veicējiem, tādēļ izvērtēt iespēju mainīt finanšu produktu un iekļaut procentu maksājumu subsīdijas.</p>
<p>Efektivitāte</p>	<p>Plānotais finansējuma apjoms ir 25 miljoni, bet faktiskais ALTUM aizdevumu portfelis uz 31.12.2019. ir tikai 9 miljoni un lauku saimnieciskās darbības veicējiem izsniegto aizdevumu apmērs laika posmā no 01.01.2016. līdz 31.12.2019. ir 28 miljoni EUR, norādot uz augsto pieprasījumu pēc finanšu produkta, tādējādi nākotnē būtu izvērtējams palielināt nepieciešamo finansējumu, veidot atsevišķu finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicējiem un finansēt no ELFLA līdzekļiem, kā arī izvērtēt iespēju izmantot portfelģarantijas.</p>

Avots: CSE COE izvērtējums

2.4.2. ALTUM administrētās garantijas

ALTUM izsniegtās garantijas

ALTUM garantijas tiek izsniegtas saskaņā ar MK noteikumiem, un tabulā zemāk iekļauta informācija par ALTUM garantiju finanšu produkta MK noteikumu numuru un apstiprināšanas datumu, plānoto kopējo summu un plānoto vienas garantijas maksimālo apjomu. Detalizēta informācija par ALTUM garantiju finanšu produktiem iekļauta Ziņojuma pielikumā Nr.3 un informācija par lauku saimnieciskās darbības veicējiem faktiski izsniegtajām garantijām iekļauta Ziņojuma pielikumā Nr.5. Finanšu produkta B1 ietvaros izveidoti vairāki apakšprodukti un informācija par izsniegtajām garantijām apkopota apakšprodukta līmenī.

15. tabula. ALTUM garantijas

Finanšu produkts	MK noteikumi	Plānotā kopējā summa, EUR	Vienas garantijas maksimālā summa, EUR
B1 - Kumulācijas kredītu garantijas	B1 - Ministru kabineta 2010. gada 26. oktobra noteikumi Nr. 997 "Noteikumi par	44 800 000	5 000 000

B1 - Garantijas lielajiem komersantiem	garantijām komersantu un atbilstošu lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību konkurētspējas uzlabošanai ²⁰		
B1 - Kredītu garantijas lauksaimniekiem			
B1 - MVU kredītu garantijas			
B2 - Portfelģarantijas	B - 2 Ministru kabineta 2017. gada 5. septembra noteikumi Nr. 537 "Noteikumi par portfelģarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kredītesanas veicināšanai" ²¹	7 800 000	250 000
B3 - Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	B- 3 Ministru kabineta 08.01.2019 noteikumi Nr.9 "Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju programmas noteikumi" ²²	16 500 000	1 100 000

Avots: MK noteikumi

Informācija par visām ALTUM faktiski izsniegtajām garantijām (dažādas nozares) par periodu no 01.01.2015 līdz 31.12.2019 apkopota, izmantojot ALTUM iesniegto informāciju par garantijām un atspoguļota tabulā zemāk.

16. tabula. ALTUM garantiju finanšu dati

Atbalsta programma	Skaits	Garantijas līguma summa (EUR)	Finansējuma līguma summa (EUR)
B1 – Kumulācijas kredītu garantijas	74	30 044 591	64 891 499
B1 – Garantijas lielajiem komersantiem	30	10 931 009	18 700 951
B1 – Kredītu garantijas lauksaimniekiem	83	12 166 980	30 211 409
B1 – MVU kredītu garantijas	496	98 374 520	159 569 856
B2 – Portfelģarantijas	216	10 412 110	13 122 169
B3 – Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	12	4 046 779	4 046 779
Kopā	911	165 975 989	290 542 663

Avots: ALTUM, dati uz 31.12.2019.

Tabulā zemāk iekļauta informācija par izsniegtajām garantijām lauku saimnieciskās darbības veicējiem. Kopumā garantijas izsniegtas lauku saimnieciskās darbības veicējiem par apmēram 19 miljoniem EUR, kas ir salīdzinoši ļoti maza daļa (12%) no visām ALTUM izsniegtajām garantijām. Līdzīga proporcija ir arī attiecībā uz izsniegto garantiju skaitu – 115 jeb 13% no visām ALTUM izsniegtajām garantijām.

17. tabula. ALTUM garantijas – īstenošana

Atbalsta programma	Skaits	Garantijas līguma summa (EUR)	Finansējuma līguma summa (EUR)
B1 – Kumulācijas kredītu garantijas	3	584 737	984 800
B1 – Garantijas lielajiem komersantiem	0	0	0
B1 – Kredītu garantijas lauksaimniekiem	75	10 986 930	27 841 168
B1 – MVU kredītu garantijas	13	3 300 188	5 048 201
B2 - Portfelģarantijas	12	602 409	791 409
B3 - Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	12	4 046 779	4 046 779
Kopā	115	19 521 043	38 712 357

Avots: ALTUM, dati uz 31.12.2019.

Lauksaimnieki pamatā (66%) izmantojuši kredītu garantijas lauksaimniekiem (finanšu produkts B1) un pārējās garantijas nav izmantojuši vai izmantojuši ļoti mazā apmērā, līdz 5% no ALTUM izsniegtajām

²⁰ <https://likumi.lv/doc.php?id=220826>

²¹ <https://likumi.lv/ta/id/293402-noteikumi-par-portfelģarantijam-siko-mikro-mazo-un-videjo-komersantu-kreditesanas-veicinasanai>

²² <https://likumi.lv/ta/id/304160-lauksaimniecibas-zivsaimniecibas-un-lauku-attistibas-garantiju-programmas-noteikumi>

garantijām. Vidējā garantijas līguma summa ir 169 748 EUR. Vairākumā gadījumu (57%) garantijas izsniegtas investīcijām, garantijas izsniegtas mikrouzņēmumiem (46%) un maziem uzņēmumiem (20%). Jaunizveidotās garantiju programmas ietvaros finansēti 12 uzņēmumi aptuveni 4 milj. EUR apmērā.

18. tabula. Jaunizveidotās garantiju programmas apguve

Atbalsta programma	Skaits	Garantijas līguma summa (EUR)
B.3. Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	12	4 046 779

Avots: ALTUM, dati uz 31.03.2020.

Lietderības un efektivitātes izvērtējums

Novērtējuma ietvaros veikts divu ALTUM finanšu produktu B1 un B3 lietderības un efektivitātes izvērtējums, pamatojoties uz ALTUM iesniegto informāciju par faktiski izsniegtajām garantijām (detalizēta informācija iekļauta Ziņojuma pielikumā Nr.5.), finanšu produktu MK noteikumiem (informācija iekļauta Ziņojuma Pielikumā Nr.3) un ALTUM mājas lapā pieejamo informāciju par finanšu produktiem (informācija iekļauta Ziņojuma pielikumā Nr.3), uzņēmēju anketēšanas rezultātiem un intervijām ar nozaru asociācijām. Lietderības un efektivitātes izvērtējums veikts tikai par finanšu produktu faktisko izmantošanu, kas attiecas uz lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicējiem.

19. tabula. Garantiju un atbilstošu lauksaimniecības pakalpojumu lietderības un efektivitātes izvērtējums

B1 - Garantijas komersantu un atbilstošu lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību konkurētspējas uzlabošana	
Lietderība	<p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem garantijas saņēmējs ir lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības komercdarbību un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību darbību regulējošo normatīvo aktu izpratnē.</p> <p>ALTUM finanšu produkta B1 ietvaros ir izveidojis 4 apakšproduktus un no visiem apakšproduktiem lauku saimnieciskās darbības veicēji izmantojuši galvenokārt tikai kredītu garantijas lauksaimniekiem (kopā ALTUM izsniedzis 83 garantijas un 75 jeb 90% izmantojuši lauku saimnieciskās darbības veicēji). Pārējos finanšu produkta B1 apakšproduktus lauku saimnieciskās darbības veicēji praktiski nav izmantojuši un kopumā lauku saimnieciskās darbības veicēji izmantojuši tikai 14% no visām izsniegtām garantijām. Nepieciešams palielināt lauku saimnieciskās darbības veicēju iespējas izmantot garantijas kā finanšu produktu, jo aizdevumu finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicēji ir aktīvi izmantojuši (apmēram puse no visiem ALTUM izsniegtajiem aizdevumiem ir izsniegti lauku saimnieciskās darbības veicējiem).</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem garantijas ikgadējā prēmija ir 0.2 – 1.9%, bet izsniegtajām ALTUM garantijām lauku saimnieciskās darbības veicējiem garantijas ikgadējā prēmija ir robežās 1.1 – 1.5%, kas ir samērā augsta, tādēļ būtu izvērtējams veidot speciālu lauku saimnieciskās darbības veicēju garantiju finanšu produktu, kas būtu finansēts no ELFLA līdzekļiem un kur garantijas ikgadējā prēmija tiktu subsidēta.</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem garantijas apjoms vienam sīkajam (mikro), mazajam un vidējam saimnieciskās darbības veicējam nepārsniedz 5 000 000 EUR, bet faktiski izsniegtās garantijas vidējā summa ir 146 492 EUR un vairāk nekā 60% gadījumu izsniegtā garantijas summa ir līdz 100 000 EUR. 87% no garantiju saņēmējiem ir mikrouzņēmumi. Tādēļ būtu izvērtējama subsidētu portfeļgarantiju izveide lauku saimnieciskās darbības veicējiem, kas tiktu finansētas no ELFLA līdzekļiem, lai palielinātu garantiju izmantošanas iespējas un nodrošinātu ērtu finansējuma saņemšanu komercbankās.</p> <p>Garantijas lauku saimnieciskās darbības veicējiem ir izsniegtas pa visu Latviju, kas atbilst finansējuma saņēmēju prasībām.</p> <p>Vairāk nekā 70% izsniegto garantiju ir investīcijām, bet vidējais garantijas izsniegšanas laiks ir 2 – 4 gadi, tādējādi būtu izvērtējams palielināt izsniegtās garantijas periodu, jo daudzām investīcijām aizdevuma termiņš ir vairāk nekā 2 - 4</p>

	gadi. Lai nodrošinātu aktīvu garantiju izmantošanu, ieteicams izmantot ELFLA līdzekļus garantiju izsniegšanai un subsidēt garantijas komisijas maksu.
Efektivitāte	<p>Garantija var segt līdz 80 % no finansējuma līguma, bet lauku saimnieciskās darbības veicējiem garantija vidēji sedz tikai 44% no finansējuma līguma, tādējādi ir iespēja palielināt finansējuma līguma daļu, kas tiek segta ar garantijas palīdzību.</p> <p>Izskatīt iespēju piesaistīt ELFLA finanšu līdzekļus, izveidojot speciālu garantiju finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicējiem ar subsidētu procentu likmi un atvieglotiem finansējuma saņemšanas nosacījumiem.</p>

Avots: CSE COE izvērtējums

Zemāk iekļauts finanšu produkta B3 – garantijas lietderības un efektivitātes izvērtējums.

20. tabula. Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju lietderības un efektivitātes izvērtējums

B3 - Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	
Lietderība	<p>Kopumā ir izsniegtas tikai 12 garantijas (visas investīcijām) kopumā par apmēram 4 miljoniem EUR, kas, salīdzinot ar aizdevumu portfeli, ir ļoti maza summa. Viena garantija izsniegtam finansējumam līdz 10 000 EUR un trīs garantijas izsniegtas finansējumam robežās no 50 000 EUR līdz 100 000 EUR (jeb 33% no izsniegtajām garantijām ir ar summu līdz 100 000 EUR). Ieteicams izvērtēt, vai individuālo garantiju finanšu instruments būtu piemērotākais finanšu instruments projektiem līdz 100 000 EUR.</p> <p>Saskaņā ar finanšu produkta MK noteikumiem garantijas saņēmējs ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fiziska persona saimnieciskās darbības veicējs; • zemnieka vai zvejnieka saimniecība; • biedrība vai nodibinājums, kas darbojas lauku tūrisma, pārtikas, lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarē un īsteno Eiropas Savienības līdzfinansētus projektus; • lauksaimniecības pakalpojumu un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība. Garantijas saņēmēju nosacījumi nav ierobežojoši, tādēļ mazais izsniegto garantiju skaits varētu būt saistīts ar lauku saimnieciskās darbības veicēju vai komercbanku neinformētību par garantiju iespējām. Mazais izsniegto garantiju skaits varētu būt skaidrojams arī ar garantiju izsniegšanas periodu (izsniegtas sākot no 2019.gada). <p>Astoņas no izsniegtajām garantijām ir izsniegtas mikrouzņēmumiem un četras maziem uzņēmumiem. Būtu izvērtējams, vai individuālās garantijas ir efektīvāks finanšu instruments mikrouzņēmumu finansēšanai un vai individuālās garantijas nebūtu izsniedzamas lielākiem uzņēmumiem par lielākām summām un mikrouzņēmumu gadījumā varētu tikt piemērotas portfeļgarantijas.</p> <p>Saskaņā ar MK noteikumiem garantijas apmērs ir līdz 80% no finansējamās summas un prēmija ir vienreizēja (līdz 2%). Uz novērtējuma brīdi nebija pieejama informācija no ALTUM par faktisko garantijas apmēru un faktiskajiem prēmijas maksājumiem.</p>
Efektivitāte	<p>Garantija var segt līdz 80 % no finansējuma līguma, bet lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicējiem garantija vidēji sedz tikai 44% no finansējuma līguma, tādējādi ir iespēja palielināt finansējuma līguma daļu, kas tiek segta ar garantijas palīdzību.</p> <p>Izskatīt iespēju piesaistīt ELFLA finanšu līdzekļus, izveidojot speciālu garantiju finanšu produktu ar subsidētu procentu likmi un atvieglotiem finansējuma saņemšanas nosacījumiem, kā arī izskatīt apvienot finanšu produktus B1 un B3 vienā finanšu produktā. Garantijas izsniegšanas procesā izmantot LAD datu bāzēs pieejamos datus.</p> <p>Izskatīt iespēju izveidot portfeļgarantiju lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicēju finansēšanai.</p>

Avots: CSE COE izvērtējums

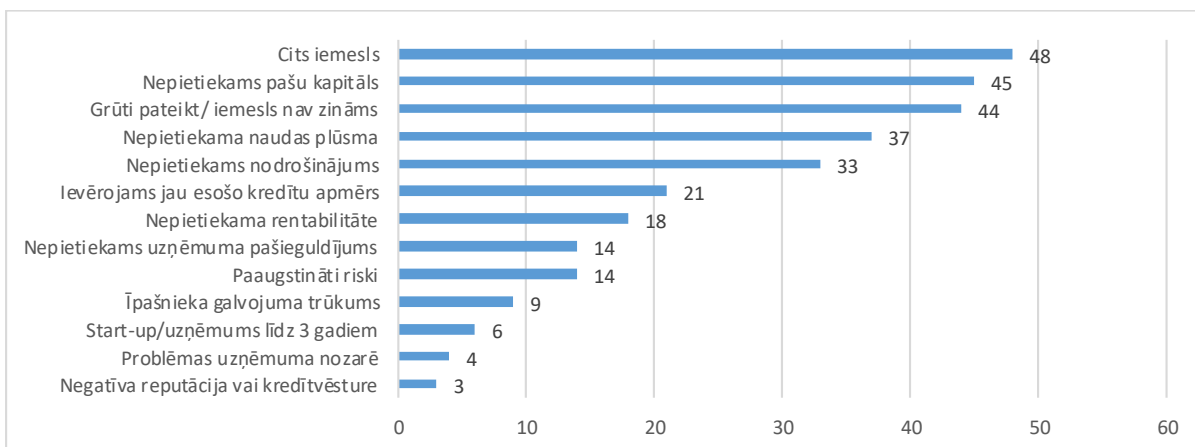
2.4.3. Kopējā lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības veicēju aptauja – ALTUM nodrošinātais finansējums

Kopējā lauku saimnieciskās darbības veicēju aptauja

Novērtējuma ietvaros aptaujāti 3403 lauku saimnieciskās darbības veicēji, no kuriem 553 jeb 16% finansējumu prasījuši ALTUM. Aptaujas ietvaros lauku saimnieciskās darbības veicēji vērtējuši finansējuma pieejamību laika posmā 2016.-2019. gadam.

Finansējums pilnībā piešķirts 330 jeb 60% respondentu, kas prasīja finansējumu, 71 respondentam jeb 13% – finansējums piešķirts daļēji, bet 122 respondentiem jeb 22% finansējums nav piešķirts. Galvenie finansējuma nepiešķiršanas iemesli ir nepietiekams pašu kapitāls, naudas plūsma, kā arī nepietiekams nodrošinājums. Attēlā zemāk iekļauta informācija par finansējuma nepiešķiršanas iemesliem.

14. attēls. Finansējuma atteikuma iemesli 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

Plānojot FI, jāņem vērā finansējuma atteikuma iemesli, piemēram, nepietiekams pašu kapitāls un nepietiekams uzņēmuma pašieguldījums - mezanīna kredīti, nepietiekama naudas plūsma un nepietiekama rentabilitāte – nepieciešamība uzlabot projekta biznesa plānu.

Tabulā zemāk iekļauta informācija par ALTUM nepiešķirtā finansējuma apjomu – gadījumos kad finansējums nav piešķirts vai piešķirts daļēji. Informācija izmantota, aprēķinot vidējo svērto nepiešķirtā finansējuma lielumu. Galvenokārt (72%) atteikts finansējums līdz 50 tūkstošiem EUR, kas saistāms ar lielo pašnodarbināto, mikro un mazo uzņēmumu skaitu starp visiem respondentiem. Informācija iekļauta par gadījumiem, kad finansējums nav saņemts vai saņemts daļēji.

21. tabula. ALTUM atteiktā finansējuma apjoms 2016.-2019. gadā

Nepiešķirtā finansējuma robežas	Skaitis
Līdz 10 000 EUR	53
EUR 10 001 – 25 000	47
EUR 25 001 – 50 000	38
EUR 50 001 – 100 000	29
EUR 100 001 – 300 000	9
EUR 300 001 – 1 000 000	2
EUR 1 000 001 – 5 000 000	1
Grūti pateikt	14
Kopā	193

Avots: Aptaujas rezultāti

ALTUM nenodrošinātā finansējuma aprēķins

Novērtējuma ietvaros aprēķināts vidējais svērtais nepiešķirtā finansējuma apjoms, izmantojot vidējās vērtības nepiešķirtā finansējuma robežām, lauku saimnieciskās darbības veicēju skaitu, kā arī atteikto finansējumu pieprasījumu proporciju pret kopējo respondentu skaitu $193/3403 = 5.67\%$.

- Ļoti mazas saimniecības – 44 000, vidējais finansējums 10 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 25 miljoni EUR.
- Mazas saimniecības – 10 371, vidējais finansējums (robežās 10 000 EUR – 50 000 EUR) – 30 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 18 miljoni EUR.
- Vidējas saimniecības – 2918, vidējais finansējums (robežās 50 000 EUR – 300 000 EUR) – 105 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 17 miljoni EUR.
- Lielās saimniecības – 741, vidējais finansējums (300 000 EUR – 5 000 000 EUR) – 1 100 000 EUR; atteiktais finansējums 46 miljoni EUR.

Saskaņā ar datu ekstrapolāciju no ALTUM neiegūtais finansējums ir **apmēram 106 miljoni EUR**, bet jāņem vērā, ka aprēķins ir aptuvenš, jo datu ekstrapolācija balstīta uz dažādiem pieņēmumiem, piemēram, vidējās svērtās vērtības, uzņēmumu skaits katrā no grupām, vienmērīgs nesaņemtā finansējuma sadalījums starp dažādām saņēmēju grupām pēc lieluma. Jāņem vērā, ka respondenti norādīja tikai pēdējos finansējuma pieprasījumus, tādējādi summa var būt lielāka.

Saskaņā ar veikto aprēķinu, vislielākā finansējuma nepieciešamība (kopējais aizdevumu summas apjoms) ir lielajām saimniecībām (43% no visa nepieciešamā finansējuma), nākoša grupa ir ļoti mazās saimniecības (24% no visa nepieciešamā finansējuma), bet jāņem vērā, ka FI izveidē jānodrošina finansējuma pieejamība visām saņēmēju grupām.

Nepiešķirtā finansējuma aprēķins veikts arī, izmantojot piešķirtā finansējuma daļu, ņemot vērā ALTUM aizdevumu portfeļa apmēru. Piešķirts finansējums 60% gadījumu un 13% gadījumu finansējums piešķirts daļēji, pieņemot, ka nepiešķirtā finansējuma proporcija ir 50 % kumulatīvais piešķirtais finansējums 67.5 % par kopējo summu 125 miljoni EUR (ALTUM laika posmā no 2016. gada līdz 2019. gadam izsniedzis aizdevumus 125 miljoni EUR apmērā), tātad nepiešķirtais finansējums (32.5% gadījumu) ir apmēram **60 miljoni EUR**.

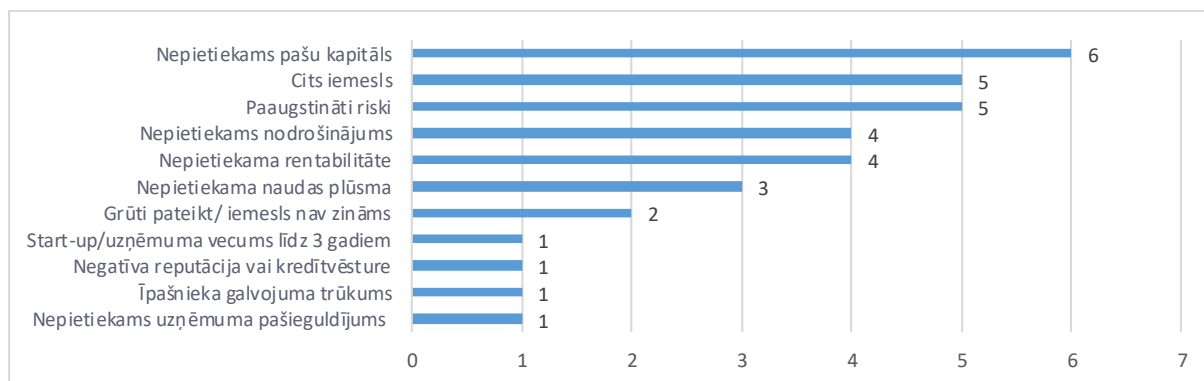
Apkopojot abus datu ekstrapolācijas rezultātus, **ALTUM nepiešķirtais finansējums ir robežās starp 60 un 106 miljoniem EUR**. Ne viss nepiešķirtā finansējuma apmērs var būt tirgus nepilnība, jo ne visi projekti iespējams ir ar nepieciešamo finanšu atdevi un papildus finansējuma nodrošināšanai jāizvērtē iespējas nodrošināt tehnisko palīdzību lauku saimnieciskās darbības veicējiem.

LAP 2014.-2020. gada plānošanas perioda pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" LEADER programmas atbalsta saņēmēju aptauja

Novērtējuma ietvaros sadarbībā ar LAD ar mērķi novērtēt finanšu tirgus nepilnību lauku attīstības jomā tika aptaujāti 209 LAP 2014.-2020. gada plānošanas perioda pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" LEADER programmas atbalsta saņēmēji, no kuriem 41 (20% respondentu) finansējumu prasīja ALTUM. 21 finansējuma prasītājam tās tika nodrošināts pilnībā, 3 – daļēji, bet 16 jeb 39% līdzekļus ALTUM nepiešķīra. Finansējums atteikts galvenokārt nepietiekama pašu kapitāla un paaugstinātu risku dēļ.

LAP 2014.-2020. gada plānošanas perioda pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" LEADER programmas atbalsta saņēmējiem, kas neizmantoja ALTUM finansējumu, tika vaicāti iemesli finansējuma neizmantošanai. Tādi ir, piemēram, augstas procentu komisijas izmaksas (15 atbildes), ilgu izskatīšanas procesu (22 atbildes), nesamērīgu administratīvo slogu (16 atbildes), kā arī minēts informācijas trūkums par finansējuma pieejamību (13 atbildes).

15. attēls. Finansējuma atteikuma iemesli 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

ALTUM pārsvarā atteicis finansējumu 10 līdz 50 tūkstošu EUR apmērā, kā redzams tabulā zemāk (informācija iekļauta par gadījumiem, kad finansējums nav saņemts vai saņemts daļēji).

22. tabula. ALTUM atteiktā finansējuma apjoms 2016.-2019. gadā

	Skaitis
Līdz 10 000 EUR	2
EUR 10 001 – 25 000	5
EUR 25 001 – 50 000	6
EUR 50 001 – 100 000	3
EUR 100 001 – 300 000	1
EUR 1 000 001 – 5 000 000	1
Grūti pateikt	1
Kopā	19

Avots: Aptaujas rezultāti

Novērtējuma ietvaros aprēķināts vidējais svērtais nepiešķirtā finansējuma apjoms, izmantojot vidējās vērtības nepiešķirtā finansējuma robežām, izņemot intervālu līdz 10 000 EUR, kur izmantota 10 000 EUR vērtība. Nepiešķirtā finansējuma vidējā vērtība ir apmēram 153 000 EUR, kas ir vairāk nekā divas reizes lielāka nekā lauku saimnieciskās darbības veicēju anketēšanas rezultāta vidējā svērtā vērtība. LAP 2014.-2020. gada plānošanas perioda pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" LEADER programmas atbalsta saņēmēju aptaujas dati netiek ekstrapolēti, jo lauku saimnieciskās darbības veicēju dati tika ekstrapolēti uz visiem lauksaimniecības uzņēmumiem, kā arī LAP 2014.-2020. gada plānošanas perioda pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" LEADER programmas atbalsta saņēmēju grupa nav tik reprezentatīva (veiktās anketēšanas ietvaros). LAP 2014.-2020. gada plānošanas perioda pasākuma "Atbalsts LEADER vietējai attīstībai" LEADER programmas atbalsta saņēmēju aptaujas dati izmantojami, veidojot speciālus finanšu apakšproduktus vai plānojot granta aktivitātes.

Respondentu vērtējums par nodrošināto finansējumu

Anketēšanas ietvaros respondenti norādīja ne vien atbildes uz jautājumiem par finansējuma pieejamību un nepieciešamā finansējuma apjomu, bet arī izteica savu viedokli par problēmām vai pozitīvajām iespējām finansējuma pieejamībā, sadarbībā ar ALTUM. Apkopojums par respondentu atbildēm iekļauts tabulā zemāk.

23. tabula. Respondentu vērtējums par ALTUM finansējuma nodrošināšanu

Joma	Ieteikumi
Administratīvais slogs	Nepieciešams finansējuma piešķiršanas lēmumu balstīt aizņēmēja kredītvēsturē un uzņēmuma finanšu datu izvērtējumā – tiek prasīts liels informācijas apjoms. Sarežģīts pieteikuma izskatīšanas process. Ilga projekta pieteikuma izskatīšana.

Kopējās izmaksas	ALTUM pieprasa nodrošināt lielas personīgās garantijas, ķīlas. Augstas procentu likmes, īpaši maziem aizdevumiem līdz 10 tūkst. EUR (8-14%).
Jauni finanšu produkti	Nepieciešami papildus instrumenti nefinansētajām nozarēm, nodrošināt atbalstu, piemēram, aramzemju meliorācijai. Meža iegādes līdzfinansēšana (līdz 15% no kopējās platības). Nepieciešams atbalstīt arī ne-lauksaimniecības uzņēmumus laukos, piemēram, transporta uzņēmumus.
Uzņēmuma lielums un vecums	Jābūt pretimnākošākiem maziem uzņēmumiem. Jāvērtē ienākumi no hektāra, kā arī saimniecības nozare. Nodrošināt atbalstu arī saimnieciskās darbības veicējiem. Atbalstīt jaunos, mazos uzņēmējus, arī pašnodarbinātos, kam vēl nav iekļājamu nekustamo īpašumu.
Vispārēji ieteikumi	Salāgot ALTUM un Lauku attīstības programmas pasākumus, ko administrē, atbalsta piešķiršanas kritērijus. Pagarināt aizdevuma izsniegšanas termiņu – apgrozāmajiem līdzekļiem tas ir līdz gadam. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādē neskatīt, ka iegādājamā zeme šobrīd ir krūmāji vai nekopta.

2.5. Komercbanku nodrošinātais finansējums

Komercbanku nodrošinātais finansējums

- Lielākajās komercbankās tiek nodrošinātas **finansēšanas programmas lauku saimnieciskās darbības veicējiem** – mikrokredīti, līzingsi tehnikai un iekārtām, tai skaitā piesaistot EaSI garantijas.
- FKTK statistikas ietvaros nav pieejama informācija par komercbanku nodrošināto finansējumu lauksaimniecības saimniecībām.
- Saskaņā ar novērtējuma ietvaros veikto anketēšanu 1059 no 3403 jeb 31% aptaujātie lauku saimnieciskās darbības veicēji finansējumi prasījuši komercbankās, no kuriem to pilnībā **saņēmuši 536 respondenti jeb 51%**, 255 jeb 24% respondentu – komercbankas piešķīra finansējumu daļēji, bet 244 saimniecībām jeb 23% – komercbankas nepiešķīra prasītos finanšu līdzekļus.
- Galvenokārt finansējums **atteikts nelieliem uzņēmumiem**, kas saistāms ar nepietiekamu naudas plūsmu, pašu kapitālu, nodrošinājumu.

Tautsaimniecības dati

Saskaņā ar esošās situācijas analīzi nefinanšu sabiedrību kredītportfelis lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarei uz 2019.gada septembri ir vairāk nekā 700 miljoni EUR. Novērtējuma laikā nebija pieejama detalizēta informācija no finanšu institūcijām par kredītportfeļa sadalījumu pa aizdevuma summām un komercbanku kredītportfeļa apmērs attiecībā uz lauku saimnieciskās darbības veicēju finansēšanu. Tāpat jāņem vērā, ka daļai komercbanku aizdevumu tiek piemērotas ALTUM garantijas, saskaņā ar ALTUM sniegto informāciju apmēram 19 miljoni EUR.

Tabulā zemāk iekļauta informācija par lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības kredītportfeli uz 30.09.2018 un 30.09.2019..

24. tabula. Iekšzemes kredīti. Iekšzemes nefinanšu sabiedrību kredītportfelis tautsaimniecības nozaru (19) sadalījumā (bruto uzskaites vērtībā tūkst. eiro)

Nozares	30.09.2018	30.09.2019	Sadalījums (%) uz 30.09.2019
Tautsaimniecības nozares kopā	6,444,390	6,186,036	100%
A Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	759,336	704,949	11.4

Avots: FKTK, <https://www.fktk.lv/statistika/kreditiestades/ceturksna-parskati/>, autoru aprēķini

Novērtējuma ietvaros, izmantojot dažādus pieņēmumus, iekšzemes nefinanšu sabiedrību kredītportfelis sadalīts pa dažādiem finansējuma nodrošinātājiem, lai izmantotu iegūtos datus nepieciešajā finansējuma aprēķinā:

- **ALTUM aizdevuma portfelis.** ALTUM dati par nodrošinātiem aizdevumiem un garantijām ir norādīti par laika periodu 2016.-2019.gads un nav pieejama ALTUM aizdevuma portfeļa informācija uz 31.12.2019 sadalījumā pa nozarēm, tādēļ aprēķini veikti, pamatojoties uz lauku saimniecībām izsniegto aizdevumu un garantiju proporciju laika periodā 2016.-2019.gads, kas aizdevumiem ir apmēram 50 % un garantijām apmēram 10%. Piemērojot šīs proporcijas pret ALTUM aizdevumu portfeli (125 miljoni EUR) un garantiju portfeli (160 miljoni EUR) uz 31.12.2019, ALTUM daļa lauku saimnieciskās darbības veicēju kredītportfelī varētu būt apmēram **65 miljoni EUR** aizdevumi un 16 miljoni EUR garantijām.
- **Alternatīvie finanšu nodrošinātāji un līzings kompānijas.** Finansējumu nodrošina arī alternatīvie finanšu nodrošinātāji (90 miljoni EUR, pieņēmums) un līzings kompānijas (50 miljoni EUR saskaņā ar anketēšanas rezultātiem) jeb kopā **140 miljoni EUR**.
- **Komercbanku** nodrošinātais finansējums lauksaimniecībai varētu būt apmēram **500 miljoni EUR**.

Komercbanku piedāvātie finanšu produkti

Novērtējuma ietvaros apkopota informācija no lielāko komercbanku mājaslapām, lai iegūtu informāciju par komercbanku piedāvāto finansējumu lauku saimnieciskās darbības veicējiem.

Swedbank lauku saimnieciskās darbības veicējiem nodrošina gan mikrokredītu, gan līzingu tehnikai un iekārtām²³. Abu finansējumu termiņš ir līdz 5 gadiem, ar mikrokredītu nodrošinot aizdevumu no 2 000 līdz 25 000 EUR (nodrošinājums – uzņēmuma īpašnieka vai amatpersonas galvojums, EaSI garantija; procentu likme – no 10%), bet ar līzingu – no 6 000 EUR (nodrošinājums – finansētā iekārta vai tehnika; procentu likme – no 2,35%).

SEB banka attīstījusi programmu tehnikas iegādei lauku saimnieciskās darbības veicējiem²⁴ - nepiesaistot ES fondu finansējumu, pieejams agro līzings ar minimālo finansējuma summu 7 000 EUR (termiņš – līdz 7 gadiem)²⁵. Savukārt, ja piesaistāms papildus finansējums, pieejams arī kredīts investīcijām, iespējams saņemt finansējumu arī līzings veidā, izpildot attiecīgos nosacījumus – finansējuma summu izmaksā pa daļām, jāiesniedz atskaites LAD, noteikts uzraudzības periods 5 gadi pēc līzings termiņa beigām.

Citadele izstrādājusi līzings kredītu lauku saimnieciskās darbības veicējiem tehnikas iegādei²⁶. Līzings ietvaros finansējums tiek izmaksāts pa daļām, savukārt, saņemot finansējumu kā līzings kredītu, finansējums pieejams pilnā apmērā pēc tehnikas iegādes, kura tiek iekļauta uzņēmuma bilanci kā pamatlīdzeklis. Tāpat pirmo iemaksu iespējams aizvietot ar hipotēku uz lauksaimniecībā izmantojamo zemi. Aizdevuma termiņš – līdz 7 gadiem.

Luminor nodrošina kredītu lauku saimnieciskās darbības veicējiem²⁷, kā arī kredītu investīcijām lauku saimnieciskās darbības veicējiem²⁸. Lauku saimnieciskās darbības veicējiem kredīta ietvaros izsniegtā summa atkarīga no saimniecības finanšu un saimnieciskās darbības rezultātiem, nodrošinot līdz 150 000 EUR bez papildus nodrošinājuma. Kredītu investīcijām lauku saimnieciskās darbības veicējiem izsniedz līdz 25 gadiem lauksaimniecības zemes gabala iegādei; tā minimālā summa – 10 000 EUR (nodrošinājums – nekustamā īpašuma ķīla, lauksaimniecības zeme, garantija). Maksimālā atbalsta intensitāte – 80% no projekta kopējām izmaksām.

23 <https://www.swedbank.lv/business/finance/agriculture/start>

24 <https://www.seb.lv/agro>

25 <https://www.seb.lv/uznemumiem/finansesana/lizings/agro-lizings>

26 <https://www.citadele.lv/v/business/leasing/>

27 <https://www.luminor.lv/lv/uznemumiem/kredits-lauksaimniekiem>

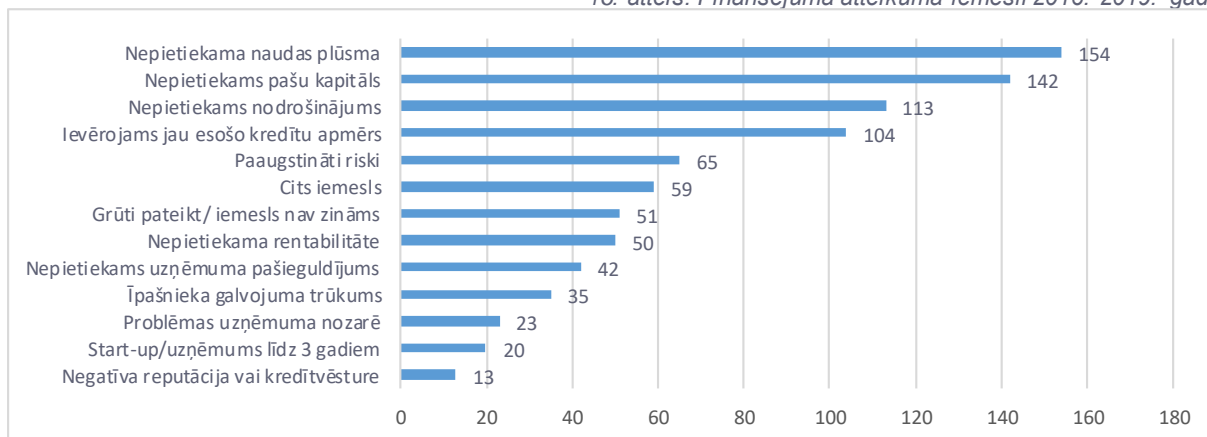
28 <https://www.luminor.lv/lv/uznemumiem/kredits-investicijam-lauksaimniekiem>

Apkopojot komercbanku mājaslapās pieejamo informāciju par lauku saimnieciskās darbības veicēju kredītēšanu, komercbankas visvairāk piedāvā aizdevumus tehnikas iegādei, prasot dažādus galvojumus vai arī izmantojot EaSI garantiju, aizdevumi tiek piedāvāti par salīdzinoši augstām procentu likmēm.

Kopējā lauku saimnieciskās darbības veicēju aptauja

Novērtējuma ietvaros aptaujāti 3403 lauku saimnieciskās darbības veicēji, no kuriem 1 059 jeb 31% finansējumu prasījuši komercbankās. 536 jeb 50% no visiem respondentiem, kas prasīja finansējumu, komercbankas finansējumu piešķir pilnībā, 255 jeb 24% – komercbankas piešķir finansējumu daļēji, bet 244 saimniecībām jeb 23% – nepiešķir prasītos finanšu līdzekļus. Finansējums tika piešķirts daļēji vai atteikts dažādu iemeslu dēļ, galvenokārt – nepietiekamas naudas plūsmas, pašu kapitāla, nodrošinājuma trūkuma dēļ.

16. attēls. Finansējuma atteikuma iemesli 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

Galvenokārt (atteikts finansējums līdz 50 tūkstošiem EUR, kas saistāms ar lielo pašnodarbināto, mikro un mazo uzņēmumu respondentu skaitu. Informācija zemāk iekļauta gan par tiem, kas nedabūja finansējumu, gan par tiem, kas ieguva finansējumu daļēji.

25. tabula. Komercbanku atteiktā finansējuma apjoms 2016.-2019. gadā

	Skaitis
Līdz 10 000 EUR	166
EUR 10 001 – 25 000	119
EUR 25 001 – 50 000	81
EUR 50 001 – 100 000	59
EUR 100 001 – 300 000	31
EUR 300 001 – 1 000 000	15
EUR 1 000 001 – 5 000 000	2
Virš 5 000 000 EUR	1
Grūti pateikt	25
Kopā	499

Avots: Aptaujas rezultāti

Komercbanku nenodrošinātais finansējums

255 jeb 24% respondentu – komercbankas piešķir finansējumu daļēji (pieņemot, ka finansējumu piešķir 50% apmērā – 128 lauku saimnieciskās darbības veicēji), bet 244 saimniecībām jeb 23% – nepiešķir prasītos finanšu līdzekļus, tātad kopumā nepiešķir finansējumu 372 lauku saimnieciskās darbības veicējiem. Novērtējuma ietvaros aprēķināts aptuvenais vidējais svērtais nepiešķirtā finansējuma apjoms, izmantojot vidējās vērtības nepiešķirtā finansējuma robežām, lauku saimnieciskās darbības veicēju skaitu, kā arī atteikto finansējumu pieprasījumu proporciju pret kopējo respondentu skaitu $372/3403 = 11\%$.

- Ļoti mazas saimniecības – 44 000, vidējais finansējums 10 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 48 miljoni EUR.
- Mazas saimniecības – 10 371, vidējais finansējums (robežās 10 000 EUR – 50 000 EUR) – 30 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 34 miljoni EUR.

- Vidējas saimniecības – 2918, vidējais finansējums (robežās 50 000 EUR – 300 000 EUR) – 118 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 38 miljoni EUR.
- Lielās saimniecības – 741, vidējais finansējums (300 000 EUR – 5 000 000 EUR) – 1 040 000 EUR; atteiktais finansējums 85 miljoni EUR.

Saskaņā ar datu ekstrapolāciju no komercbankām neiegūtais finansējums ir **apmēram 205 miljoni EUR, bet jāņem vērā datu ekstrapolācija balstīta uz dažādiem pieņēmumiem.**

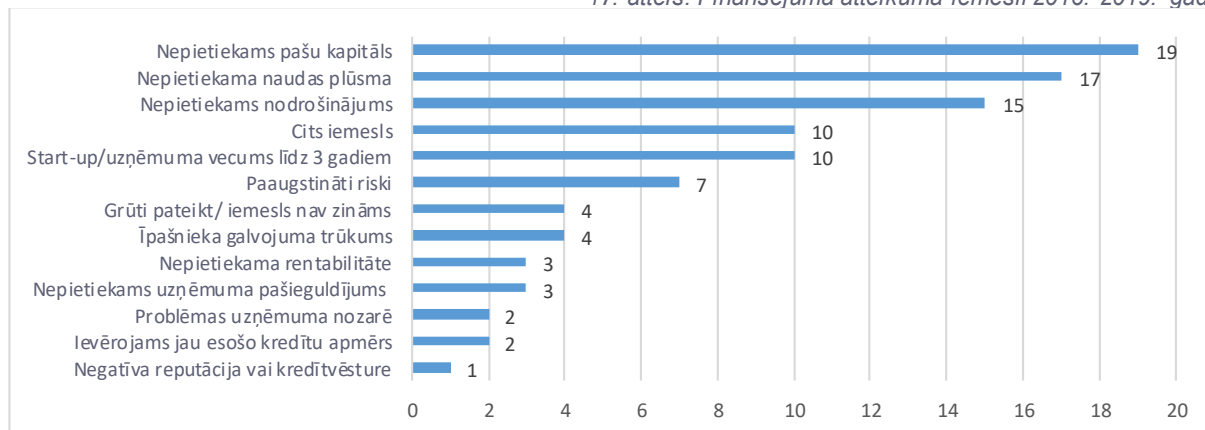
Nepiešķirtā finansējuma aprēķins veikts arī, izmantojot piešķirtā finansējuma daļu. Piešķirts finansējums 50% gadījumu un 24 % daļēji piešķirts, pieņemot, ka nepiešķirts finansējums par 50 % no prasītās summas, piešķirtā finansējuma īpatsvars 62% un komercbanku nodrošinātais finansējums apmēram 500 miljoni EUR (skatīt aprēķinus augstāk), tātad nepiešķirtais finansējums (38 % gadījumu) ir apmēram **306 miljoni EUR**. Jāņem vērā, ka aprēķini ir tikai aptuveni.

Apkopojot abus datu ekstrapolācijas rezultātus, komercbanku nepiešķirtais finansējums ir robežās starp 205 un 306 miljoniem EUR. Aprēķins skatāms saistībā ar ALTUM nepiešķirtā finansējuma apjomu, apmēram 100 miljoni EUR, jo daļa respondentiem varēja nesaņemt finansējumu gan ALTUM, gan komercbankā, tādējādi kopumā neiegūtais finansējuma apjoms varētu būt apmēram 200 miljoni EUR. Jāņem vērā, ka ne visi atteiktie projektu pieteikumi būtu finansējami, ja tie nenodrošina nepieciešamo atdevi un naudas plūsmu.

LEADER programmas dalībnieku aptauja

Novērtējuma ietvaros aptaujāti 209 LEADER programmas dalībnieki, no kuriem 64 (31% respondentu) finansējumu prasīja komercbankās. 13 finansējuma prasītājiem tas tika nodrošināts pilnībā, 11 – daļēji, bet 40 gadījumos līdzekļus komercbankas nepiešķīra. Finansējums atteikts galvenokārt nepietiekama pašu kapitāla, naudas plūsmas, nodrošinājuma dēļ.

17. attēls. Finansējuma atteikuma iemesli 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

Galvenokārt atteikts finansējums līdz 25 tūkstošiem EUR, kas saistāms ar lielo pašnodarbināto, mikro un mazo uzņēmumu respondentu skaitu. Tabulā zemāk iekļauta informācija par atteiktajiem un daļēji nodrošinātajiem aizdevumiem.

26. tabula. Komercbanku atteiktā finansējuma apjoms 2016.-2019. gadā

Finansējuma apjoms	Skaitis
Līdz 10 000 EUR	15
EUR 10 001 – 25 000	13
EUR 25 001 – 50 000	9
EUR 50 001 – 100 000	6
EUR 100 001 – 300 000	5
EUR 300 001 – 1 000 000	2
EUR 1 000 001 – 5 000 000	1

Avots: Aptaujas rezultāti

Novērtējuma ietvaros aprēķināts vidējais svērtais nepiešķirtā finansējuma apjoms, izmantojot vidējās vērtības nepiešķirtā finansējuma robežām, izņemot intervālu līdz 10 000 EUR, kur izmantota 10 000 EUR vērtība. Nepiešķirtā finansējuma vidējā vērtība ir apmēram 107 000 EUR. LEADER programmas aptaujas dati netiek ekstrapolēti, jo lauku saimnieciskās darbības veicēju dati tika ekstrapolēti uz visiem

lauksaimniecības uzņēmumiem, kā arī LEADER programmas ietvaros ir ievērojams atteikto aizdevumu apjoms (62.5%). LEADER programmas dalībnieku aptaujas rezultāti izmantojami, plānojot granta aktivitātes.

Respondentu vērtējums par nodrošināto finansējumu

Respondenti norādīja ne vien atbildes uz jautājumiem par nepieciešamo finansējumu, bet arī izteica savu viedokli par problēmām vai pozitīvajām iespējām finansējuma pieejamībā sadarbībā ar komercbankām. Apkopojums par respondentu atbildēm iekļauts tabulā zemāk.

27. tabula. Respondentu vērtējums par komercbanku finansējuma nodrošināšanu

Joma	Ieteikumi
Administratīvais slogs	Nepieciešama elastīgāka un vienkāršāka atmaksas grafika izmaiņu saskaņošana. Nepieciešams biežāk uzņemties riskus, piemēram, finansēt novatoriskus projektus.
Uzņēmuma izvērtējums	Finansējuma piešķiršanas procesā jāizvērtē uzņēmuma apgrozījums. Jāizvērtē un jāņem vērā uzņēmuma sezonālitate.
Kopējās izmaksas	Tiek pieprasīts nesamērīgs nodrošinājums un ir augsti kredītprocenti. Komercbankās bieži ir mazākas procentu likmes nekā ALTUM. Nepieciešamas mazākas pirmās iemaksas. Nodrošināms valsts atbalsts, piemēram, garantiju formā. Jāsamazina paša ieguldījuma daļa. Izvērtēt dubultā nodrošinājuma nepieciešamību – pārkamā īpašuma un papildus nodrošinājuma esamību.
Finanšu produkti	Atsevišķi finanšu instrumenti biznesa uzsācējiem, īpaši nozarēs ar lēnu līdzekļu apriti, kas nevar nodrošināt noteiktās EBITDA izpildes. Nepieciešams atbalsts jaunuzņēmumiem. Nepieciešams finansējums līdz 10 tūkst. EUR – gan kredīti, gan līzings. Nepieciešams finansējums arī pašnodarbinātām personām. Nepieciešams overdrafts ar termiņu līdz 24 mēnešiem.
Vispārēja informācija	Trūkst informācijas par finansējuma pieejamību. Bieži neizskata iespēju, nepiešķir finansējumu uzņēmumiem, kas nozarē darbojas vismaz divdesmit gadus, personām ar teicamu kredītvēsturi.

Avots: Aptaujas rezultāti

2.6. Līzings kompāniju nodrošinātais finansējums

Līzings kompāniju nodrošinātais finansējums

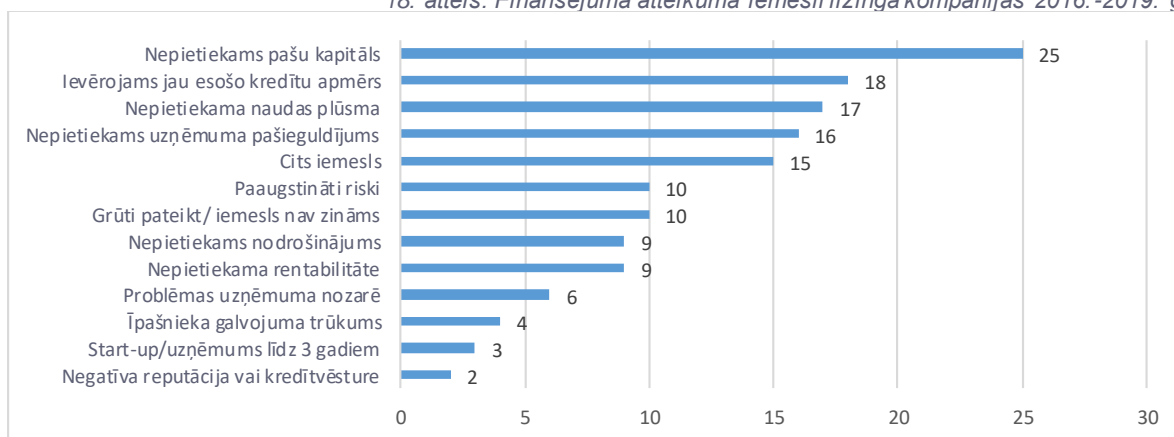
- 226 aptaujātie no 3 403 respondentiem jeb 7% lauku saimnieciskās darbības veicēju finansējumi prasījuši līzings kompānijās, no kuriem to pilnībā **saņēmuši 129 respondenti (57% no tiem kas prasīja)**, 53 jeb 24% respondentiem – finansējums nodrošināts daļēji, bet 32 jeb 15% respondentiem finansējums nav piešķirts.
- Galvenokārt finansējums **atteikts nelieliem uzņēmumiem**, kas saistāms ar nepietiekamu naudas plūsmu, pašu kapitālu un lielu esošo kredītu apmēru.

Kopējā lauku saimnieciskās darbības veicēju aptauja

Novērtējuma ietvaros aptaujāti 3 403 lauku saimnieciskās darbības veicēji, no kuriem 226 jeb 7% finansējumu prasījuši līzings kompānijās. Aptaujas ietvaros lauku saimnieciskās darbības veicēji vērtējuši finansējuma pieejamību 2016.-2019. gadā, kā arī izteikuši plānus turpmākajiem pieciem gadiem, vienlaikus sniedzot priekšlikumus dažādu trūkumu novēršanai līdzekļu nodrošināšanā.

129 jeb 57% respondentiem, kas prasīja finansējumu, līzings kompānijas finansējumu nodrošināja pilnībā, 53 jeb 24% respondentu – finansējumu nodrošināja daļēji, bet 32 jeb 15% respondentiem finansējumu nepiešķīra. Galvenie atteikuma iemesli ir nepietiekams pašu kapitāls, naudas plūsma, kā arī ievērojams esošo kredītu apmērs.

18. attēls. Finansējuma atteikuma iemesli līzings kompānijās 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

Galvenokārt atteikts finansējums līdz 25 tūkstošiem EUR, kas saistāms ar lielo pašnodarbināto, mikro un mazo uzņēmumu respondentu skaitu.

28. tabula. Līzings kompāniju atteiktā finansējuma apjoms 2016.-2019. gadā

	Skaitis
Līdz 10 000 EUR	36
EUR 10 001 – 25 000	25
EUR 25 001 – 50 000	11
EUR 50 001 – 100 000	2
EUR 100 001 – 300 000	4
EUR 300 001 – 1 000 000	1
EUR 1 000 001 – 5 000 000	2
Virš 5 000 000 EUR	1
Grūti pateikt	3
Kopā	85

Avots: Aptaujas rezultāti

Līzings kompāniju nenodrošinātais finansējums

53 jeb 24% – līzings kompānijas finansējumu nodrošināja daļēji (pieņemot, ka finansējumu piešķir 50% apmērā – 26 lauku saimnieciskās darbības veicēji), bet 32 saimniecībām jeb 15% – nepiešķir prasītos finanšu līdzekļus, tātad kopumā finansējumu nepiešķir 58 lauku saimnieciskās darbības veicējiem). Novērtējuma ietvaros aprēķināts vidējais svērtais nepiešķirtā finansējuma apjoms, izmantojot vidējās vērtības nepiešķirtā finansējuma robežām, lauku saimnieciskās darbības veicēju skaitu, kā arī atteikto finansējumu proporciju $58/3403 = 1.7\%$.

- Ļoti mazas saimniecības – 44 000, vidējais finansējums 10 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 7 miljoni EUR.
- Mazas saimniecības – 10 371, vidējais finansējums (robežās 10 000 EUR – 50 000 EUR) – 30 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 5 miljoni EUR.
- Vidējas saimniecības – 2918, vidējais finansējums (robežās 50 000 EUR – 300 000 EUR) – 155 000 EUR; atteiktais finansējums apmēram 8 miljoni EUR.

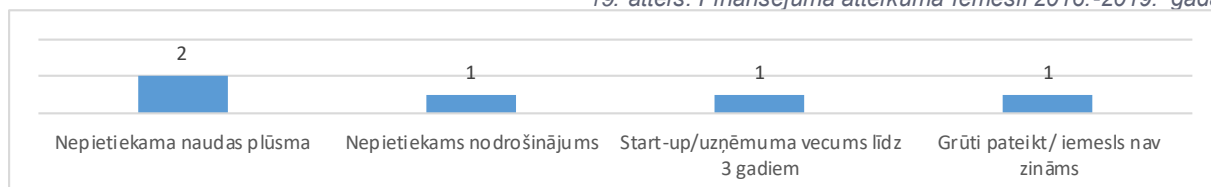
- Lielās saimniecības – 741, vidējais finansējums (300 000 EUR – 5 000 000 EUR) – 2 400 000 EUR; atteiktais finansējums 30 miljoni EUR.

Saskaņā ar datu ekstrapolāciju no līzinga kompānijām neiegūtais finansējums ir **apmēram 50 miljoni EUR, bet jāņem vērā, ka datu ekstrapolāciju ietekmēja vairāki līzinga pieprasījuma atteikumi virs 1 miliona EUR.**

LEADER programmas dalībnieku aptauja

Aptaujāti 209 LEADER programmas dalībnieki, no kuriem 5 (2% respondentu) finansējumu prasīja līzinga kompānijās. 2 finansējuma prasītājiem tas tika nodrošināts pilnībā, 3 līdzekļus līzinga uzņēmumi nepiešķīra. Finansējums atteikts nepietiekamas naudas plūsmas, nodrošinājuma, kā arī uzņēmuma vecumā dēļ. Pretstatā komercbanku aizdevumiem LEADER programmas dalībnieki līzingus praktiski nav izmantojuši.

19. attēls. Finansējuma atteikuma iemesli 2016.-2019. gadā

Avots: Aptaujas rezultāti

Saskaņā ar aptaujas datiem līzinga kompānijas finansējumu atteikušas robežās no 25 līdz 50 tūkstošiem EUR.

LEADER programmas dalībnieku anketēšanas dati netiek ekstrapolēti, jo ir ļoti mazs uzņēmumu skaits, kas izmantoja līzinga kompāniju nodrošināto finansējumu.

Respondentu vērtējums par nodrošināto finansējumu

Respondenti norādīja ne vien atbildes uz jautājumiem par finansējuma pieejamību, bet arī izteica savu viedokli par problēmām vai pozitīvajām iespējām finansējuma pieejamībā, sadarbībā ar institūcijām. Apkopojums par respondentu atbildēm iekļauts tabulā zemāk.

29. tabula. Respondentu vērtējums par līzinga finansējuma nodrošināšanu

Joma	Ieteikumi
Administratīvais slogs	Līzingu piešķiršana ir ātrāka nekā cita finansējuma piešķiršana. Līzinga kompānijas kopumā elastīgākas, pieejamākas. Komercbankas līzingu izsniegšanā ir formālas, stingrāki noteikumi.
Kopējās izmaksas	Lielas komisijas maksas par pieteikuma izskatīšanu. Nepieciešamas mazākas procentu likmes. Nepieciešamas mazākas pirmās iemaksas. Pārsvārā tiek piedāvāts finansējums virs 10 tūkst. EUR.
Vispārējā informācija	Nepieciešams atmaksas termiņš vismaz 10 gadi. Ieteicams nodrošināt līzinga kredītu, kad nav pietiekamas ķīlas aizdevuma izsniegšanai.

Avots: Aptaujas rezultāti

3. CITU VALSTU PIEREDZE, IZMANTOJOT ELFLA FINANSĒJUMU

3.1. ELFLA finanšu instrumentu izmantošana ES fondu plānošanas periodā 2014.-2020.gads

ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā attiecībā uz ELFLA 2018. gada beigās 21 lauku attīstības programmā īstenoti 25 finanšu instrumenti (apstiprināti 26). 26 apstiprināto finanšu instrumentu kopbudžets sastādīja 492 miljonus EUR, no kuriem 70% jeb 347 miljoni EUR – ELFLA ieguldījums, bet atlikušie 145 miljoni EUR – nacionālais līdzfinansējums. Visplašāk ELFLA līdzfinansētie finanšu instrumenti pieejami Itālijā un Francijā, bet īstenoti arī Vācijā, Spānijā, Igaunijā, Horvātijā un Rumānijā (kopumā 7 dalībvalstīs, bet plānots 9).

ELFLA līdzekļi galvenokārt novirzīti aizdevumiem (67% jeb 162 miljoni EUR ELFLA finansējuma) un garantijām, izmantojot 33% jeb 80 miljonus EUR ELFLA līdzekļu. Ar 334 aizdevumu un / vai garantiju līgumiem atbalstīti 310 galasaņēmēji, no kuriem vairums (98%) bija MVU, galvenokārt mikrosabiedrības (67% no MVU). Visvairāk galasaņēmēju atbalstīja Igaunijas FI – 119 galasaņēmēji ar tādu pašu līgumu skaitu, bet kāda Francijas reģiona DP finanšu instruments atbalstīja 101 galasaņēmēju, noslēdzot 116 līgumus.

Atbalstītas dažādas atbilstošās nozares, tai skaitā lauksaimniecība (55% galasaņēmēju, 53% finansējuma), neprimāra lauksaimnieciskā darbība, tostarp lauku uzņēmumi un mājražotāji (45% galasaņēmēju, 47% finansējuma). Finansējums galvenokārt piešķirts lielām lauksaimniecībām (virs 50 ha, Igaunija, Horvātija, Rumānija), kā arī mazām saimniecībām (zem 5 ha, Igaunija). 91% ELFLA līdzekļu novirzīti investīcijām, 7% uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai, bet 2% - investīcijām mežsaimniecībā.

Plānotais finanšu instrumentu sviras efekts ir no 1,07 līdz 8,9 – aizdevumu fondiem tas ir robežās no 1,07 līdz 3, bet garantijām galvenokārt 4-5 (izņēmumos – 8,9).

3.2. Labās prakses piemērs – Igaunija

Aizdevumi lauku attīstībai Igaunijā²⁹

Plānotie resursi FI 36 miljoni EUR, tai skaitā ELFLA ieguldījums 32,4 miljoni EUR un nacionālais līdzfinansējums 3,6 miljoni EUR. Plānots finansēt MVU, jaunuzņēmumus, ieskaitot jaunus zemniekus.

Izaugsmes aizdevums mikrouzņēmumiem un MVU (5 000 - 100 000 EUR tiešais aizdevums vai kopīgais aizdevums (*co-lending*), aizdevums līdz 5 gadiem (+ līdz 3 gadu labvēlības periods), nodrošinājums vismaz 50%, procentu likme: 6% + ECB refinansēšanas likme (zemāka nekā tirgus). Citi nosacījumi: zemāka procentu likme šādām mērķa grupām: jaunizveidotiem uzņēmumiem un mikrouzņēmumiem, cilvēkiem ar invaliditāti, sievietes (4% + ECB); gados jauniem lauku saimnieciskās darbības veicējiem un ražotāju grupām (2% + ECB), kopējais finansējuma apjoms - 14,2 miljoni EUR.

Ilgtermiņa ieguldījumu aizdevumi MVU (250 000 - 1 000 000 EUR (250 000 - 3 000 000 EUR ražotāju grupām/apvienībām) līdzfinansējums vismaz 50%, aizdevumam no 1 līdz 15 gadiem (līdz 5 gadiem labvēlības periods), nodrošinājums vismaz 80% (30% ražotāju grupām), procentu likme atbilstoši tirgus nosacījumiem (komercbanku noteiktās likmes), citi nosacījumi - zemāka procentu likme jaunizveidotiem uzņēmumiem un mikrouzņēmumiem, invalīdiem, sievietēm (2% + ECB); jaunajiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem un ražotāju grupām (1% + ECB), kopējais finansējuma apjoms – 16,1 miljons EUR.

Līdz 30% no aizdevuma var izmantot apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, kas saistīti ar jaunu ieguldījumu. Apgrozāmo līdzekļu finansēšanai jābūt pamatotai un saistītai ar attīstības vai paplašināšanas darbībām. Esošos aizdevumus nevar atkārtoti finansēt.

29 https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/case-study_Estonia.pdf

3.3. Labās prakses piemērs – Itālija

AGRI platforma – neierobežots garantijas instruments, Itālija³⁰

AGRI platformas ietvaros finansējumu nodrošina finanšu instrumenta veidā – kā garantiju atbalstu jaunu aizdevumu produktu izveidei komercbankās. Finansējumu programmas īstenošanai nodrošina ne vien ELFLA, bet arī Eiropas Investīciju banka, ieguldot 150 milj. EUR, Eiropas Investīciju fonds – 165 milj. EUR, kā arī Cassa Depositi e Prestiti (banka Itālijā) – 150 milj. EUR³¹.

Platforma tiek īstenota riska dalīšanas shēmas veidā, bankām izsniedzot jaunus aizdevumus lauksaimniecības uzņēmumiem, savukārt EIF garantē līdz 50% banku izsniegtajiem aizdevumiem – neierobežots vertikālais galvojums ar 0% risku, tādējādi samazinot finansiālo slogu finanšu starpniekiem. Starpnieku atlase veikta atklātā konkursā, ko īstenoja EIF sadarbībā ar Cassa Depositi e Prestiti.

Garantijas programmas ietvaros sedz no ELFLA līdzekļiem jeb “jaunākās daļas”, kā arī Cassa Depositi e Prestiti un EIB resursiem jeb “vecākās daļas”³². Izmantojot ELFLA līdzekļus, daļu iegulda arī reģioni, kas piedalās plānotajā programmā, tādējādi finansējumu uzreiz paredzot pirmo zaudējumu segšanai.

---

30 https://www.eif.org/what_we_do/resources/agri-italy-platform/index.htm

31 https://ec.europa.eu/info/news/italy-launch-new-financial-instrument-agriculture-supported-eu-funds-2017-apr-07_en

32 https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/20180320-Livio_Schmid.pdf

4. NEPIECIEŠAMĀ FINANSĒJUMA APRĒĶINS UN IETEIKTIE FINANŠU PRODUKTI

4.1. Kopējais nepieciešamā finansējuma aprēķins

Kopējais nepieciešamais finansējums

- **51% no respondentiem paredz papildus finansējuma nepieciešamību turpmākajos 3-5 gados.** Galvenokārt nepieciešams finansējums **līdz 50 tūkstošiem EUR**. Finansējums pārsvarā nepieciešams **no 1 līdz 5 gadiem** (51% respondentu), kā arī termiņam **5-20 gadi** (40% respondentu).

Kopējā lauku saimnieciskās darbības veicēju aptauja

Nepieciešamā finansējuma aprēķins balstīts uz nozares dalībnieku struktūru un lauku saimnieciskās darbības veicēju aptaujas rezultātiem. Novērtējuma ietvaros aptaujāti 3403 lauku saimnieciskās darbības veicēji un 1736 aptaujātie lauku saimnieciskās darbības veicēji (51%) paredz papildus finansējuma nepieciešamību turpmākajos 3-5 gados. Kā redzams tabulā zemāk, galvenokārt nepieciešams finansējums līdz 50 tūkstošiem EUR. Finansējums pārsvarā nepieciešams no 1 līdz 5 gadiem (881 respondents jeb 51%), kā arī termiņam 5-20 gadi (704 respondenti jeb 40%), bet vien 31 respondents jeb 2% vēlētos aizņemties uz termiņu līdz 1 gadam.

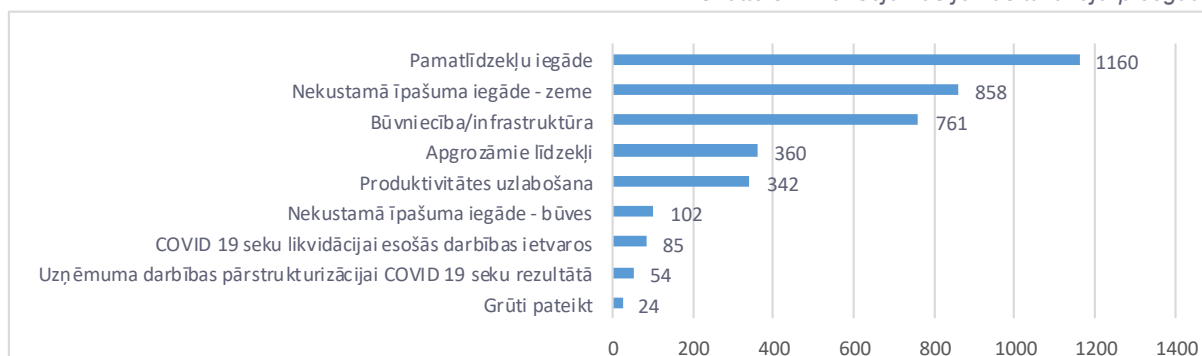
30. tabula. Paredzamais nepieciešamā finansējuma apjoms tuvākajā piecgadē

	Skaitis
Līdz 10 000 EUR	284
No 10 001 līdz 50 000 EUR	749
No 50 001 līdz 100 000 EUR	321
No 100 001 līdz 300 000 EUR	209
No 300 001 līdz 1 000 000 EUR	89
Virš 1 000 000 EUR	25
Grūti pateikt	59
KOPĀ	1736

Avots: Aptaujas rezultāti

Papildus finansējumu aptaujātie lauku saimnieciskās darbības veicēji plāno izlietot pamatlīdzekļu (67%), zemes iegādei (49%), kā arī investīcijām būvniecībā (44%), apgrozāmo līdzekļu finansēšanai (21%) un produktivitātes uzlabošanai (20%).

20. attēls. Finansējamās jomas tuvākajā piecgadē

Avots: Aptaujas rezultāti

Nepieciešamā finansējuma aprēķins

Novērtējuma ietvaros aprēķināts vidējais svērtais nepieciešamā finansējuma apjoms, izmantojot vidējās vērtības finansējuma robežām, lauku saimnieciskās darbības veicēju skaitu, kā arī respondentu skaitu,

kam nepieciešams papildus finansējums nākošajos piecos gados pret kopējo respondentu skaitu 1736/3403 = 51%.

- Ļoti mazas saimniecības – 44 000, vidējais finansējums 10 000 EUR; nepieciešamais finansējums apmēram 224 miljoni EUR.
- Mazas saimniecības – 10 371, vidējais finansējums (robežās 10 000 EUR – 50 000 EUR) – 30 000 EUR; nepieciešamais finansējums apmēram 158 miljoni EUR.
- Vidējas saimniecības – 2918, vidējais finansējums (robežās 50 000 EUR – 300 000 EUR) – 125 000 EUR; nepieciešamais finansējums apmēram 186 miljoni EUR.
- Lielās saimniecības – 741, vidējais finansējums (300 000 EUR – 5 000 000 EUR) – 945 000 EUR; nepieciešamais finansējums 357 miljoni EUR.

Saskaņā ar datu ekstrapolāciju nepieciešamais finansējums ir **apmēram 925 miljoni EUR** un tas attiecas uz visiem finansējuma nodrošinātājiem un visām finansējamām jomām, tai skaitā komercbanku kredītportfeļiem. Jāņem vērā, ka aprēķini ir aptuveni un iegūti, ekstrapolējot anketēšanas rezultātus, kā arī ietver tikai aizdevuma komponenti. Nepieciešamais finansējums var tikt iedalīts:

- **komercbanku** pašlaik nodrošinātais finansējums apmēram 500 miljoni EUR (ietverot arī ALTUM garantijas);
- **ALTUM nodrošinātais** finansējums (puse no ALTUM aizdevumu portfeļa uz 31.12.2019) – apmēram 65 miljoni EUR;
- **Izīnga kompāniju un citu tirgus spēlētāju** nodrošinātais finansējums – 140 miljoni EUR;
- **tirgus nepilnība** – nenodrošinātais finansējums – apmēram 220 miljoni EUR, kas korelē ar aprēķināto tirgus nepilnību laika periodam 2016.-2019.gads – 205 miljoni EUR.

Jāņem vērā, ka tirgus nepilnības aprēķins ir aptuvenš un balstīts uz dažādiem pieņēmumiem, kā arī ne visi projekti, kam tiek pieprasīts finansējums, būtu atbalstāmi.

Daļu no tirgus nepilnības var risināt, izmantojot ELFLA finanšu līdzekļus, ieviešot portfeļgarantijas un individuālās garantijas gan komercbankām, gan Fintech kompānijām, veidojot speciālus lauku saimnieciskās darbības veicējiem domātus aizdevumus sadarbībā ar ALTUM, tālāk attīstot ALTUM finanšu produktus, kā arī veidojot kombinētos finanšu produktus (grants un aizdevums), lai veicinātu NAP2027 noteikto pasākumu īstenošanu.

Nozaru asociāciju viedoklis

Ļoti lielās lauku saimnieciskās darbības veicēju saimniecības ar apgrozījumu virs 1.6 miljonu EUR. Saskaņā ar nozaru asociāciju informāciju lielām saimniecībām ir pieejams komercbanku finansējums, kā arī ļoti lielās lauku saimnieciskās darbības veicēju saimniecības var saņemt finansējumu arī dažādu uzņēmējdarbības atbalsta programmu ietvaros.

Riska kapitāls. Lauksaimniecības uzņēmumi var izmantot uzņēmumiem pieejamās riska kapitāla programmas un nav jāplāno speciāli finanšu produkti lauku saimnieciskās darbības veicējiem, jo potenciāli varētu būt ļoti mazs pieprasījums.

Eksporta garantijas. Lauksaimniecības uzņēmumi (pamatā lielie uzņēmumi) var izmantot uzņēmumiem pieejamas eksporta garantijas.

LEADER programmas dalībnieku aptauja

Novērtējuma ietvaros aptaujāti 209 LEADER programmas dalībnieki, no kuriem 145 (69%) 2016.-2019. gadā bijis nepieciešams papildus finansējums, turklāt tuvākajos 3-5 gados papildus finansējums būtu nepieciešams tikpat lielam respondentu skaitam. Papildus līdzekļi pārsvarā nepieciešami no 10 līdz 50 tūkstošiem EUR, bet vien 3 aptaujātajiem – no 1 līdz 5 miljoniem EUR.

31. tabula. Paredzamais finansējuma apjoms tuvākajā piecgadē

	Skaitis
Līdz 10 000 EUR	19
EUR 10 001 – 25 000	40
EUR 25 01 – 50 000	25

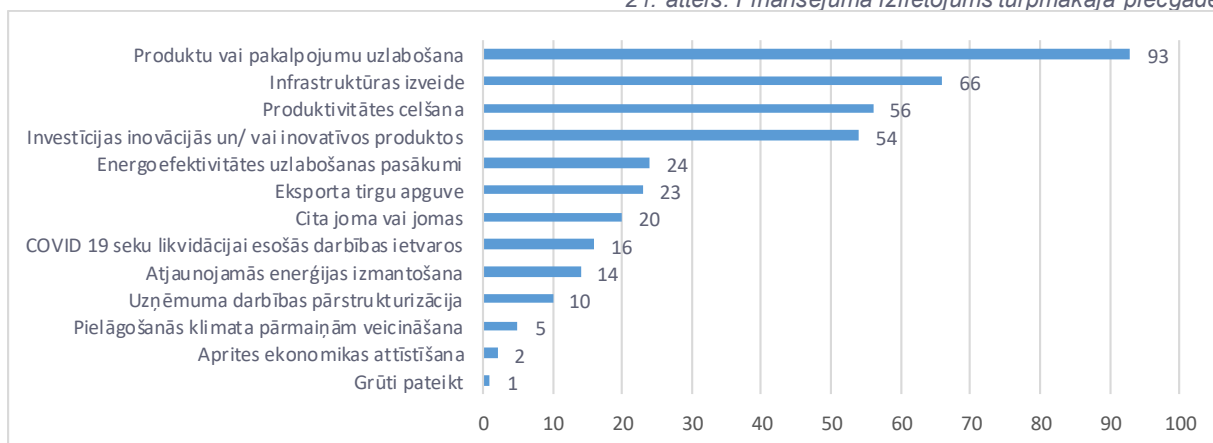
EUR 50 001 – 100 000	28
EUR 100 001 – 300 000	17
EUR 300 001 – 1 000 000	9
EUR 1 000 001 – 5 000 000	3
Grūti pateikt	4
KOPĀ	145

Avots: Aptaujas rezultāti

Uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā kopumā, galvenokārt nepieciešams finansējums no 50 līdz 100 tūkstošiem EUR (13 respondenti), bet uzņēmumiem plānošanas reģionos – no 10 līdz 25 tūkstošiem EUR (14 respondenti). Uzņēmumiem nacionālas nozīmes centros nepieciešams finansējums no 10 līdz 50 tūkstošiem EUR (4 respondenti), savukārt reģionālas nozīmes centros – 10-25 tūkstoši EUR (11 respondenti). Uzņēmumiem pašvaldībās pārsvarā nepieciešams finansējums no 10 līdz 25 tūkstošiem EUR (6 respondenti), kā arī no 50 līdz 100 tūkstošiem EUR (7 respondenti).

Papildus finansējumu plānots izlietot produktu/pakalpojumu uzlabošanai (64%), infrastruktūras izveidei (46%), produktivitātes celšanai (39%), kā arī citām prioritātēm, galvenokārt meklējot finansējumu ALTUM (103 atbildes jeb 71%), komercbankās (58 atbildes jeb 40%), papildinot ar līdzekļiem no mātes uzņēmuma/īpašnieka (11 jeb 8%), līzīngā (19 jeb 13%), alternatīvajām finanšu institūcijām (6 jeb 4%) un citiem finansējuma nodrošinātājiem (41 jeb 28%).

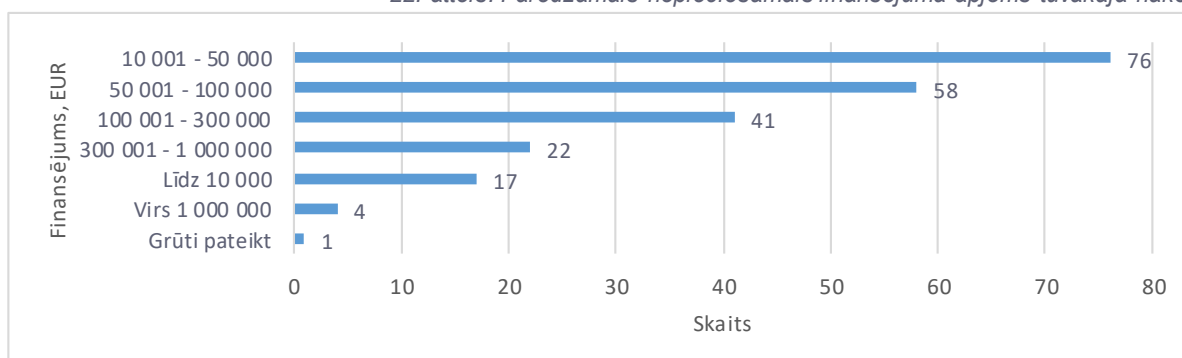
21. attēls. Finansējuma izlietojums turpmākajā piecgadē

Avots: Aptaujas rezultāti

Tiek paredzēts, ka turpmākajos piecos gados būs nepieciešamas mazākas aizdevuma summas, vairums respondentu (134 jeb 61% no tiem, kas vēlas saņemt finansējumu) atbildējuši, ka aizdevums / garantija, visticamāk, būs vajadzīga no 10 001 līdz 100 000 EUR. Mazākā aptaujāto daļa norāda, ka tuvākajā laikā nepieciešami nelieli (līdz 10 tūkst. EUR; 17 atbildes) vai lieli aizdevumi (virs 1 milj. EUR; 4 atbildes). Paredzamais aizdevuma / garantijas termiņš ir no 1 gada līdz 5 gadiem (112 atbildes jeb 51%), kā arī no 5 gadiem līdz 20 gadiem (97 atbildes jeb 44%).

22. attēls. Paredzamais nepieciešamais finansējuma apjoms tuvākajā nākotnē

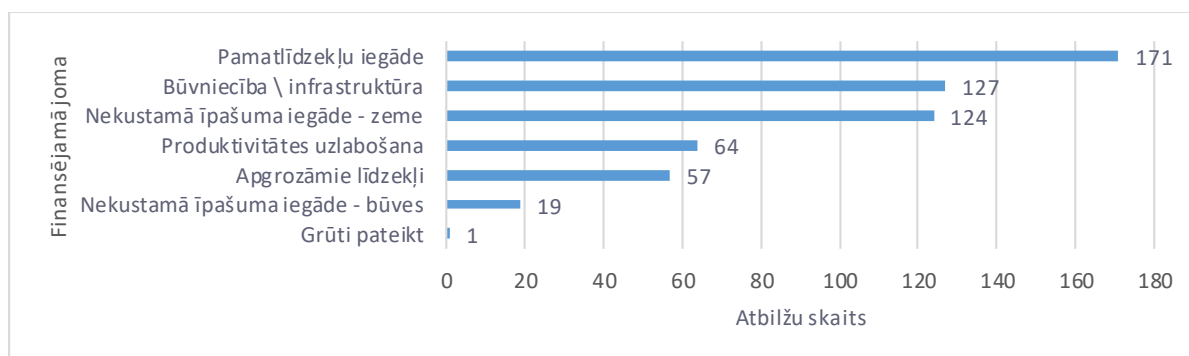

Avots: Aptaujas rezultāti

Prognozējamās investīciju jomas, tāpat kā 2016.-2019. gadā, ir pamatlīdzekļu iegāde, būvniecība / infrastruktūra, kā arī nekustamā īpašuma (zemes) iegāde. Kā mazāk prioritāra minēta nekustamā

īpašuma – būves – iegāde, kā arī ieguldījumi apgrozāmajos līdzekļos. Lai arī produktivitātes uzlabošana nav primārais mērķis, aptaujātie uzņēmēji ir samērā ieinteresēti jaunu, inovatīvu produktu izveidē un ražošanā.

23. attēls. Paredzamās finansējamās jomas tuvākajā nākotnē

Avots: Aptaujas rezultāti

LEADER programmas dalībnieku dati netiek ekstrapolēti, jo tika ekstrapolēti visi lauku saimnieciskās darbības veicēju aptaujas dati un LEADER programmas dalībnieku atbilžu skaits ir neliels, salīdzinot ar lauku saimnieciskās darbības veicēju anketēšanas rezultātiem.

4.2. Finanšu instrumenti tirgus nepilnību mazināšanai

Finanšu instrumenti tirgus nepilnību mazināšanai

- **ALTUM finanšu produktu B1 (garantijas) un B3 (garantijas) tālāka attīstība un iespējamā apvienošana vienā finanšu produktā** – individuālās garantijas, pamatā aizdevumiem virs 100 000 EUR.
  - **ALTUM finanšu produkta B2 (portfeļa garantijas) tālāka attīstība** – portfeļa garantijas izsniegtas komercbankām un Fintech kompānijām lauku saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu garantēšanai.
  - **ALTUM finanšu produkta A2** tālāka attīstība – aizdevumi investīciju un pamatlīdzekļu finansēšanai.
  - **ALTUM finanšu produkta A5** tālāka attīstība – aizdevumi apgrozāmo līdzekļu finansēšanai.
- Kombinēto finanšu produktu izveide**, noteiktu projektu finansēšanai, kas atbilst NAP2027 pasākumu prioritātēm.

Saskaņā ar veiktajiem aprēķiniem tirgus nepilnība ir apmēram 200 miljoni EUR, kas var tikt mazināta, izmantojot dažādus mehānismus. Galvenie tirgus nepilnības mazināšanas mehānismi uzskaitīti zemāk, kas var tikt tālāk attīstīti, kad ir pieejama informācija par katra NAP2027 pasākuma plānotajām darbībām, kā arī finansējuma apjoms no dažādiem finanšu avotiem (piemēram, Valsts kases finansējums), ko ALTUM plāno ES fondu 2021.-2027.gada plānošanas periodā novirzīt finanšu produktiem. Zemāk ir uzskaitīti dažādi iespējamie mehānismi tirgus nepilnības mazināšanai:

- **ALTUM finanšu produktu B1 un B3 (garantijas) tālāka attīstība un iespējamā apvienošana vienā finanšu produktā** – individuālās garantijas, pamatā aizdevumiem virs 100 000 EUR.
- **ALTUM finanšu produkta B2 (portfeļa garantijas) tālāka attīstība** – portfeļa garantijas izsniegtas komercbankām un Fintech kompānijām lauku saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu garantēšanai. Garantija attiecas uz visu aizdevumu portfeli kopumā nevis uz konkrētu aizdevumu. Fintech portfeļa garantijas aizdevumiem līdz 50 000 EUR vienam aizdevumam. Komercbanku portfeļa garantijas aizdevumiem līdz 2 miljoniem EUR vienam

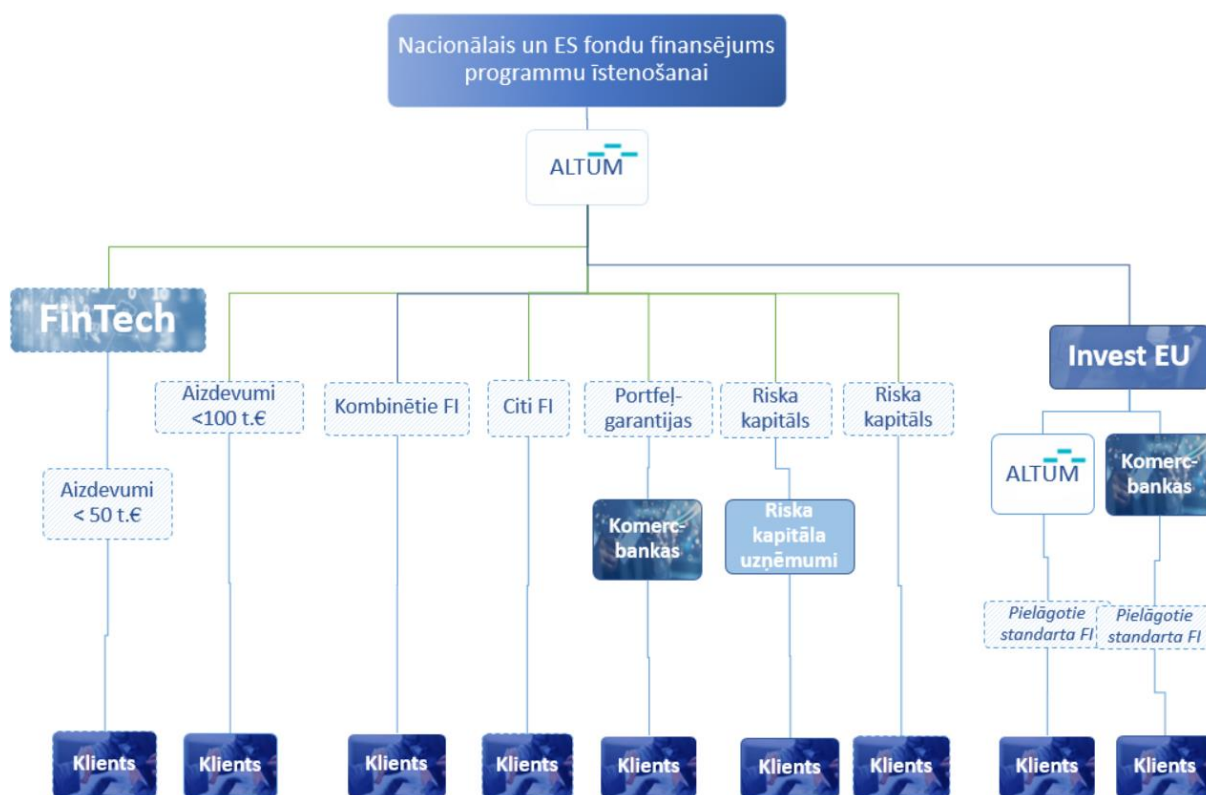
aizdevumam. Ar aizdevumu palīdzību tiek finansētas investīcijas, pamatlīdzekļi un apgrozāmie līdzekļi.

- **ALTUM finanšu produkta A2** tālāka attīstība - aizdevumi investīciju un pamatlīdzekļu finansēšanai, palielinot pieejamā finansējuma apjomu, atvieglojot finansējuma piešķiršanas nosacījumus, pēc iespējas subsidējot procentu maksājumus.
- **ALTUM finanšu produkta A5** tālāka attīstība - aizdevumi apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, palielinot pieejamā finansējuma apjomu, atvieglojot finansējuma piešķiršanas nosacījumus, pēc iespējas subsidējot procentu maksājumus.
- **Kombinēto finanšu produktu izveide**, noteiktu projektu finansēšanai, kas atbilst NAP2027 pasākumu prioritātēm.
- **Aizdevumi zemes iegādei** – netiek izvērtēti novērtējuma ietvaros.

Finanšu produktu administrēšanas mehānismi

Augstāk uzskaitīto finanšu produktu ieviešanā un administrēšanā liela loma ir ALTUM, tādēļ grafikā zemāk shematiski iekļauta informācija par dažādiem finanšu produktiem, kuru administrēšanu varētu veikt ALTUM. Daļa no shēmā iekļautajiem finanšu produktiem veidoti speciāli lauku saimnieciskās darbības veicējiem, kā arī lauku saimnieciskās darbības veicēji var izmantot dažādus finanšu produktus, kas veidoti uzņēmējdarbības atbalstam un neattiecas uz konkrētu nozari.

24. attēls. ALTUM produktu administrēšana 2021.-2027. gada plānošanas periodā

Avots: CSE COE izveidota shēma

4.3. ALTUM administrētie finanšu produkti

ALTUM administrētie finanšu produkti

- **A4 - Aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem** - sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanai - 60 miljoni EUR.
- **A5 - Aizdevumi apgrozāmo līdzekļu iegādei** lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē - 40 miljoni EUR.
- **B1 – Individuālas garantijas – 20 miljoni EUR.**
- **B2 – Portfeļgarantijas** – komercbankām un Fintech kompānijām.

Tirgus nepilnības mazināšanā svarīgi ir turpināt ALTUM administrēto finanšu produktu tālāko attīstību un pilnveidošanu, kā arī pēc iespējas nodrošināt papildus finansējumu no ELFLA līdzekļiem. Lai nodrošinātu efektīvāku un viegli izmaināmu administrēšanas mehānismu, lai ātri reaģētu uz tirgus pieprasījuma izmaiņām, ieteicams finanšu produkta MK noteikumos iekļaut tikai vispārīgus finanšu produkta principus.

ALTUM administrētie aizdevumi

Tabulā zemāk iekļauti ieteikumi ALTUM administrēto finanšu produktu – aizdevumu tālākai attīstībai, izmantojot ELFLA finanšu līdzekļus, kā arī citu pieejamo finansējumu. Novērtējuma ietvaros netiek norādītas precīzas ELFLA summas, jo piesaistāmā finansējuma apjoms no ELFLA līdzekļiem ir atkarīgs no ALTUM naudas plūsmas, saņemot izsniegto aizdevumu atmaksu, kā arī plānojot dažādu finansējumu piesaisti.

32. tabula. ALTUM aizdevumi

Finanšu produkts	Ieteikumi finanšu produkta tālākai attīstībai
A1 - Lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programma – aizdevumi lauksaimniecības un zivsaimniecības uzņēmumiem.	Administrētā finansējuma apjoms lauksaimniecības uzņēmumiem ir neliels, tādēļ izvērtēt iespēju pamatā izmantot divus lauku saimnieciskās darbības veicēju finansēšanas produktus A4 un A5, kas būtu specializētie aizdevumi – aizdevumi investīcijām vai aizdevumi apgrozāmajiem līdzekļiem.
A4 - Aizdevumi sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanai – aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem.	<p>Izveidot speciālu finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicēju investīciju projektu finansēšanai. Maksimālā viena aizdevuma summa varētu būt 2 miljoni EUR, lielāka nepieciešamā finansējuma gadījumā varētu izmantot ALTUM uzņēmējdarbības finanšu produktus.</p> <p>Finansējums investīcijām (izņemot zemes iegādi).</p> <p>Finansējuma ilgums 10 – 15 gadi.</p> <p>Atvieglotas finansējuma nodrošinājuma prasības (tikai 50 % no aizdevuma vērtības, netiek prasīti individuālie galvojumi), kā arī subsidēti procentu maksājumi (procentu maksājumi nulle vai 2 – 4 % gadā).</p> <p>Ieviešanas mehānisms – aktīva sadarbība ar LAD attiecībā uz finanšu pieteikuma izvērtēšanas posmā nepieciešamās informācijas pieejamību, izmantojot LAD datu bāzēs pieejamo informāciju.</p> <p>Finansējuma administrētāji – Fintech kompānijas (finansējums līdz 50 000 EUR un elektroniska dokumentu izskatīšana); otra iespēja - Fintech kompānijām tiek izsniegtas portfeļa garantijas.</p> <p>Finansējuma administrētāji - ALTUM (finansējums līdz 100 000 EUR, finansējuma pieteikumu izskatīšana, izmantojot LAD nodrošināto informāciju par finansējuma saņēmēju).</p> <p>Finansējuma administrētāji – komercbankas (finansējums no 100 000 EUR līdz 2 miljoniem EUR, pie mazākām summām, piemēram līdz 50 000 EUR elektroniska dokumentu izskatīšana); otra iespēja - komercbankām tiek nodrošinātas portfeļa garantijas.</p>

	<p>Finanšu produkts finansēts no ELFLA līdzekļiem, kā arī citiem ALTUM nodrošinātiem finanšu līdzekļiem, piemēram, atmaksas no esošajiem finanšu produktiem.</p> <p>Nepieciešamā finansējuma apjoms apmēram 60 miljoni EUR – aktīvā kredīta portfeļa izmērs uz konkrētu datumu.</p>
A5 - Aizdevumu piešķiršana apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē – aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem.	<p>Izveidot speciālu finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicēju apgrozāmo līdzekļu finansēšanai. Maksimālā viena aizdevuma summa varētu būt 500 000 EUR, lielāka nepieciešamā finansējuma gadījumā varētu izmantot ALTUM uzņēmējdarbības finanšu produktus.</p> <p>Finansējums apgrozāmiem līdzekļiem.</p> <p>Finansējuma ilgums 2 – 4 gadi.</p> <p>Atvieglotas finansējuma nodrošinājuma prasības (tikai 50 % no aizdevuma vērtības, netiek prasīti individuālie galvojumi), kā arī subsidēti procentu maksājumi (procentu maksājumi nulle vai 2 – 4 % gadā).</p> <p>leviešanas mehānisms – aktīva sadarbība ar LAD attiecībā uz finanšu pieteikuma izvērtēšanas posmā nepieciešamās informācijas pieejamību, izmantojot LAD datu bāzēs pieejamo informāciju.</p> <p>Finansējuma administrētāji – Fintech kompānijas (finansējums līdz 50 000 EUR un elektroniska dokumentu izskatīšana); otra iespēja - Fintech kompānijām tiek izsniegtas portfeļa garantijas.</p> <p>Finansējuma administrētāji - ALTUM (finansējums līdz 100 000 EUR, finansējuma pieteikumu izskatīšana, izmantojot LAD nodrošināto informāciju par finansējuma saņēmēju).</p> <p>Finansējuma administrētāji – komercbankas (finansējums no 100 000 EUR līdz 2 miljoniem EUR, pie mazākām summām, piemēram, līdz 50 000 EUR elektroniska dokumentu izskatīšana); otra iespēja - komercbankām tiek nodrošinātas portfeļa garantijas.</p> <p>Finanšu produkts finansēts no ELFLA līdzekļiem, kā arī citiem ALTUM nodrošinātiem finanšu līdzekļiem, piemēram, atmaksas no esošajiem finanšu produktiem.</p> <p>Nepieciešamā finansējuma apjoms apmēram 40 miljoni EUR – aktīvā kredīta portfeļa izmērs uz konkrētu datumu.</p>

Avots: ALTUM finanšu dati

ALTUM administrētās garantijas

Tabulā zemāk iekļauti ieteikumi ALTUM administrēto finanšu produktu tālākai attīstībai, izmantojot ELFLA finanšu līdzekļus, kā arī citu finansējumu.

33. tabula. ALTUM administrētie finanšu produkti

Finanšu produkts	Ieteikumi finanšu produkta tālākai attīstībai
B1 – Individuāla garantijas	<p>Izveidot speciālu finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicēju finansēšanai, izmantojot garantijas, apvienot finanšu produktus B1 un B3.</p> <p>Individuālās garantijas projektiem, kuru finansējums pārsniedz 300 000 EUR.</p> <p>Finansējums investīcijām, pamatlīdzekļiem, apgrozāmiem līdzekļiem.</p> <p>Garantijas ilgums – apgrozāmiem līdzekļiem 2 – 4 gadi, investīciju projektiem 10 – 15 gadi.</p> <p>Garantija līdz 80% no visas projekta summas.</p> <p>Finanšu produkts finansēts no ELFLA līdzekļiem, kā arī citiem ALTUM nodrošinātiem finanšu līdzekļiem, piemēram, atmaksas no esošajiem finanšu produktiem.</p> <p>Nepieciešamā finansējuma apjoms 20 miljoni EUR un neizmantošanas gadījumā var tikt novirzīts citiem finanšu instrumentiem.</p>

B2 - Portfelgarantijas	<p>Izveidot speciālu finanšu produktu lauku saimnieciskās darbības veicēju finansēšanai, izmantojot portfelgarantijas, kas tiek izsniegtas Fintech kompānijām un komercbankām.</p> <p>Individuālās garantijas projektiem, kuru finansējums pārsniedz 300 000 EUR.</p> <p>Finansējums investīcijām, pamatlīdzekļiem, apgrozāmiem līdzekļiem.</p> <p>Garantijas ilgums – apgrozāmiem līdzekļiem 2 – 4 gadi, investīciju projektiem 10 – 15 gadi.</p> <p>Garantija līdz 80% no visas projekta summas, garantija par visu aizdevumu portfeli kopumā nevis projekta līmenī.</p> <p>Finanšu produkts finansēts no ELFLA līdzekļiem, kā arī citiem ALTUM nodrošinātiem finanšu līdzekļiem, piemēram, atmaksas no esošajiem finanšu produktiem.</p> <p>Nepieciešamā finansējuma apjoms atkarīgs no aizdevumu administrēšanas.</p>
-------------------------------	---

Avots: ALTUM finanšu dati

4.4. Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā

NAP2027 pasākuma Nr. 41 “Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā” ietvaros plānots novirzīt 60 miljonus EUR finansējuma kombinētajam finanšu instrumentam, lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību. Specifiskie atbalsta mērķi ir stiprināt uzturdrošību, atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā Eiropas Savienībā; pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairo konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvāri uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju; piesaistīt gados jaunus lauku saimnieciskās darbības veicējus un veicināt darījumdarbību lauku apvidos.

Plānotais finanšu instruments – kombinētais finanšu instruments

- Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā – kopā novirzāmais finansējums **60 000 000 EUR**.
- Kombinētais finanšu produkts ietverot **granta komponenti** (līdz 40%) un **aizdevuma komponenti** (vismaz 60%), nodrošinot finansējumu līdz 100 000 EUR vienam finansējuma saņēmējam.
- Sviras efekts – 1, jo netiek piesaistīti papildus finanšu līdzekļi.
- Finansējuma saņēmēji – **juridiskas vai fiziskas personas, kas nodarbojas ar lauksaimniecību**.

Tabulā zemāk iekļauta detalizētāka informācija par plānoto finanšu produktu.

34. tabula. Kombinētais finanšu produkts

Kombinētais finanšu produkts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā	
Finansējuma avots	ELFLA finansējums – NAP2027 pasākums Nr. 41 Atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai lauku teritorijā
Finansējums	60 000 000 EUR
Sviras efekts	Sviras efekts - 1 , jo netiek ieguldīti papildus finanšu līdzekļi, kā arī finanšu produkta ieviešanas laikā sviras efekts var samazināties, ja daļa finansējuma tiks novirzīts finanšu instrumenta administrēšanai
Finansējuma saņēmēji	Juridiska vai fiziska persona, kura nodarbojas ar lauksaimniecisko darbību un kuras apgrozījums pēdējā noslēgtajā gadā vienota uzņēmuma līmenī ir robežās no 15 000 EUR līdz 70 000 EUR, neieskaitot saņemto valsts un ES atbalstu.

Finanšu produkta apraksts	Kombinētais finanšu instruments, pamatojoties uz iesniegto biznesa plānu un ietverot granta (līdz 40 %) un aizdevuma komponentes (vismaz 60%) Maksimālā finanšu produkta summa vienam finansējuma saņēmējam ir 100 000 EUR Projektam nosakāmi arī klimata pārmaiņu mērķi
Ieguldījumu reģions	Visa Latvijas teritorija
Finansējuma izmantošana	Finansējumu var izmatot: <ul style="list-style-type: none"> - Dzīvju dzīvnieku iegādei - Stādu iegādei - Pamatlīdzekļu iegādei - Zemes iegādei - Apgrozāmo līdzekļu finansēšanai <p>Detalizētāk izstrādājot finanšu produktu, noteikt un saskaņot ar DG AGRI, kuras investīciju un aizdevumu kategorijas var tikt finansētas ar granta komponentes palīdzību un kuras var tikt finansētas ar aizdevuma komponentes palīdzību</p>
Ieviešanas modelis	Kombinēto finanšu produktu administrē viena institūcija, jo saskaņā ar COM/2018/375 final - 2018/0196 (COD)) ³³ abus atšķirīgos atbalsta veidus sniedz struktūra, kas īsteno finanšu instrumentu. Piemēro finanšu instrumenta ieviešanas nosacījumus Aizdevuma un granta komponenti administrē – ALTUM vai LAD vai kāda cita izvēlēta institūcija Nodrošināt atsevišķu uzskaiti par granta un aizdevuma komponentēm

Avots: CSE COE aprēķini

4.5. Atbalsts uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanai

NAP2027 pasākuma Nr. 47 Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecībā un pārstrādē, un ražotāju sadarbības veicināšana ietvaros plānots novirzīt 5 miljonus EUR finansējuma riska kapitāla finanšu instrumentam, lai veicinātu paaudžu maiņu lauksaimniecībā, nodrošinātu liekāku kapitālu uzņēmumiem, tādējādi arī veicinot uzņēmumu iespējas aizņemties.

Plānotais finanšu instruments – riska kapitāls

- Atbalsts uzņēmumu konkurētspējas un produktivitātes uzlabošanai – **5 000 000 EUR**
- Riska kapitāla finanšu produkts, ko administrē ALTUM vai konkursa kārtībā izvēlēts fondu pārvaldnieks
- Finansējuma saņēmēji – **juridiskas personas**, kas nodarbojas ar lauksaimniecību

4.6. Valsts atbalsta jautājumi

Lauksaimniecības nozarē *de minimis* atbalsta piemērošanu regulē Komisijas Regula (ES) Nr. 1408/2013 (2013. gada 18. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam lauksaimniecības nozarē³⁴, kurā minēts, ka kopējais *de minimis* atbalsts, ko dalībvalsts piešķirusi vienam uzņēmumam, jebkurā triju fiskālo gadu periodā nepārsniedz 20 000 EUR.

Valsts atbalstu uzskaita *de minimis* atbalsta veidā saskaņā ar MK 2018. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 715 "Noteikumi par *de minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtību un *de minimis* atbalsta uzskaites veidlapu paraugiem"³⁵. Papildus var tikt ņemts vērā arī cits valsts atbalsta normatīvais regulējums.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52018PC0375>

³⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/1408/oj/?locale=LV>

³⁵ <https://likumi.lv/ta/id/303512>

4.7. Plānotā ietekme

Plānotos pasākumus ieviešot ar finanšu instrumentu palīdzību tiks veicināta lauksaimniecības attīstība, produktivitātes uzlabošana un klimata mērķu sasniegšana. Kombinēto finanšu instrumentu izmantošana nodrošinās lauksaimniecības uzņēmumu pakāpenisku pāreju no atbalsta grantu formā uz atbalstu aizdevumu formā, tādējādi veicinot uzņēmējdarbības attīstību, mazinās atkarību un grantiem, veicinās lielāku atbildību par saņemto atmaksājamo finansējumu.

1. PIELIKUMS. IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

ES regulējums

-
1. Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma un migrācijas fondu, lekšējās drošības fondu un Robežu pārvaldības un vīzu instrumentu COM/2018/375 final - 2018/0196 (COD)	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52018PC0375
2. Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA, ar kuru nosaka konkrētus pārejas noteikumus Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) atbalstam 2021. gadā un ar kuru attiecībā uz līdzekļiem un to sadalījumu 2021. gadam groza Regulu (ES) Nr. 228/2013, (ES) Nr. 229/2013 un (ES) Nr. 1308/2013, un ar kuru attiecībā uz līdzekļiem un piemērošanu 2021. gadā groza Regulu (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 un (ES) Nr. 1307/2013 COM/2019/581 final	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52019PC0581
-

Citi literatūras avoti

-
3. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam – Apstiprināts ar 2020. gada 2.jūlija Latvijas Republikas Saeimas lēmumu Nr.418/Lm13	https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_apstiprin%C4%81ts%20Saeim%C4%81_1.pdf
4. Prezentācija "Kopējā lauksaimniecības politika pēc 2020", Rīga, 2018. gada 8. jūnijs	https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/Presentation%20%2005062018%20LATVISKI%20clean.pdf
5. Loans for rural development 2014-2020, Estonia. Case Study, EIB (2016)	https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/case-study_Estonia.pdf
-

Interneta resursi

-
6. https://www.zm.gov.lv/zemkopibas-ministrija/statiskas-lapas/klp-tematiskas-darba-grupas?id=17341#jump	
7. https://www.fktk.lv/statistika/kreditiestades/ceturksna-parskati/	
8. https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027	
9. https://www.eif.org/what_we_do/resources/agri-italy-platform/index.htm	
10. https://ec.europa.eu/info/news/italy-launch-new-financial-instrument-agriculture-supported-eu-funds-2017-apr-07_en	
11. https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/20180320-Livio_Schmid.pdf	
12. https://www.swedbank.lv/business/finance/agriculture/start	
13. https://www.seb.lv/agro	
14. https://www.seb.lv/uznemumiem/finansesana/lizings/agro-lizings	
-

---

15. <https://www.luminor.lv/lv/uznemumiem/kreditu-lauksaimniekiem>

---

16. <https://www.citadele.lv/lv/business/leasing/>

---

2. PIELIKUMS. ALTUM FINANŠU PRODUKTI - AIZDEVUMI

A1 - Lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programma

Programmas ietvaros³⁶ tiek sniegti aizdevumi investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem maziem un vidējiem saimnieciskās darbības veicējiem – lauksaimniekiem, zivsaimniekiem, kā arī citiem saimnieciskās darbības veicējiem (ar iespēju pieteikties pirms uzņēmuma dibināšanas). Finansējumu nodrošina uzņēmumiem ar apgrozījumu līdz 70 tūkst. EUR iepriekšējā gadā, savukārt esošiem zivsaimniecības uzņēmumiem nav apgrozījuma ierobežojumu. Finansējums tiek piedāvāts saimnieciskās darbības veicējiem lauku teritorijās un pilsētās ar iedzīvotāju skaitu līdz 15 tūkstošiem, savukārt zivsaimniecībai nav teritorijas ierobežojumu.

Tiek nodrošināts finansējums līdz 100 tūkst. EUR, tostarp 35 tūkst. EUR apgrozāmajiem līdzekļiem ar termiņu 10-15 gadi. Programmas ietvaros iespējams saņemt vairākus aizdevumus.

Finansējuma avots, plānotais finansējums	Refinansējums, EaSI garantijas (piesaistīja ALTUM). Aizdevumiem pieejamais finansējums ir 13 810 000 EUR, tai skaitā: Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam pasākumā "Kredītu fonds" atmaksātais finansējums 6 100 000 EUR apmērā. Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007.–2013. gadam pasākumā "Kredītu fonds" atmaksātais finansējums 1 710 000 EUR apmērā. Finanšu institūcijas piesaistītais finansējums 6 000 000 EUR apmērā.
Finansējuma saņēmēji	Saimnieciskās darbības attīstībai – juridiska vai fiziska persona, kura nodarbojas ar saimniecisko darbību zivsaimniecībā. Lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības nozarē – juridiska vai fiziska persona, kura nodarbojas ar saimniecisko darbību vai plāno to uzsākt un kuras apgrozījums pēdējā noslēgtajā gadā viena vienota uzņēmuma līmenī nepārsniedz 70 000 EUR, neieskaitot saņemto valsts un Eiropas Savienības atbalstu. Saimnieciskās darbības uzsākšanai – juridiska vai fiziska persona, kura nodarbojas ar saimniecisko darbību vai plāno to uzsākt un kuras apgrozījums pēdējā noslēgtajā gadā viena vienota uzņēmuma līmenī nepārsniedz 70 000 EUR, neieskaitot saņemto valsts un Eiropas Savienības atbalstu.
Finanšu produkta apraksts	Aizdevuma atmaksas termiņš nepārsniedz 10 gadus, ievērojot saimnieciskās darbības veicēja ražošanas ciklu. Jaunas būves būvniecības, pārbūves, inženiertīklu ierīkošanas, kā arī būves atjaunošanas projekti, ja būvi nepieciešams tehniski vai funkcionāli uzlabot ražošanas vai pakalpojumu sniegšanas vajadzībām, aizdevuma atmaksas termiņš nepārsniedz 15 gadus. Aizdevuma maksimālā summa viena vienota uzņēmuma līmenī nepārsniedz 100 000 EUR, bet apgrozāmo līdzekļu iegādei – 35 000 EUR. Saimnieciskās darbības veicējs var saņemt vairākus aizdevumus, ja aizdevuma piešķiršanas brīdī piešķiramā un iepriekš saņemto aizdevumu neatmaksātā kopsumma nepārsniedz attiecīgi šajā punktā noteikto maksimālo aizdevuma summu. Ja aizdevuma summa vai aizdevumu kopsumma (ja aizdevums ir atkārtots) ir lielāka par 7000 EUR, saimnieciskās darbības veicējs nodrošina līdzfinansējumu sava uzņēmējdarbības projekta īstenošanai vismaz 10 procentu apmērā no aizdevuma pieteikumā paredzētās aizdevuma summas. Aizdevums līdz 10 gadiem. Nekustamā īpašuma iegādes, būvniecības un renovācijas projektiem - līdz 15 gadiem. Fiksēta gada likme 4% - 8%. Paša līdzdalība – līdz 7000 EUR 0%, virs 7000 EUR 10% no projekta summas.
Ieguldījumu reģions	Lauku teritorijā – visā Latvijas teritorijā, izņemot pilsētas, kurās iedzīvotāju skaits ir lielāks par 15 000 - lauksaimniecības un lauku saimnieciskās darbības nozarē. Visā Latvijas teritorijā – zivsaimniecības nozarē.
Finansējuma izmantošana	Aizdevumu piešķir ekonomiski dzīvotspējīgu projektu īstenošanai – investīcijām un apgrozāmo līdzekļu iegādei.

³⁶ <https://www.altum.lv/v/pakalpojumi/lauksaimniekiem/mazie-aizdevumi-lauku-teritorijas/par-programmu/>

Normatīvā bāze	24.07.2018 Ministru kabineta noteikumi Nr. 446 "Noteikumi par lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programmu" ³⁷ . Ir plānots mainīt MK noteikumus, palielinot aizdevuma limita summu līdz 100 000 EUR, kā arī finansēt apbūvētās un neapbūvētās zemes iegādi.
leviešanas modelis	Aizdevumus izsniedz ALTUM, kas šī uzdevuma izpildē ir Zemkopības ministrijas funkcionālā pakļautībā.

A2 - Paralēlie aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai

Paralēlie aizdevumi³⁸ tiek izsniegti kā papildu aizdevumi, tiem kalpojot kā uzņēmuma līdzfinansējumam bankas kredītam, ja bankas nosacījumi paredz lielāku līdzdalību. Tiek finansētas ilgtermiņa investīcijas kopā ar bankas aizdevumu – aizdevums ir subordinēts pret bankas izsniegto aizdevumu un ir pastiprināts ar zemāku nodrošinājuma kārtu nekā bankas aizdevums.

Finansējuma avots	ERAF, refinansējums, ALTUM finansējums
Plānotais finansējums	29 000 000 EUR ERAF finansējums 7 000 000 EUR, tai skaitā no tā pieejamais finansējuma apmērs ir 5 799 871 EUR Darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.2.1.4.1. apakšaktivitātē "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" gūto atmaksu publiskā finansējuma daļa 2 000 000 EUR ALTUM finansējums līdz 20 000 000 EUR
Finansējuma saņēmēji	Sīkais (mikro) saimnieciskās darbības veicējs. Mazie un vidējie saimnieciskās darbības veicēji. Komersants vai lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība.
Finanšu produkta apraksts	Paralēlais aizdevums augsta riska projektiem. Paralēlā aizdevuma termiņš nepārsniedz 10 gadus. Saimnieciskās darbības veicējs nodrošina līdzfinansējumu vismaz 25 % apmērā no projekta attiecināmajām izmaksām, izmantojot pašu līdzekļus vai ārējo finansējumu (tai skaitā kredītiestādes izsniegtu ilgtermiņa kredītu vai finanšu līzingu).
Ieguldījumu reģions	Nav ierobežojumu.
Finansējuma izmantošana	Attiecināmās izmaksas ir ieguldījumi materiālajos aktīvos un nemateriālajos aktīvos.
Normatīvā bāze	15.07.2016 MK noteikumi Nr.469 "Noteikumi par paralēlajiem aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai" ³⁹ .
leviešanas modelis	Paralēlos aizdevumus izsniedz ALTUM.
Finanšu starpnieki	Paralēlais aizdevums saimnieciskās darbības veicējam tiek sniegts kopā ar kredītiestādes, tās filiāles vai tās meitas sabiedrības finansējumu.

³⁷ <https://likumi.lv/ta/id/300628-noteikumi-par-lauksaimniecibas-lauku-un-zivsaimniecibas-saimnieciskas-darbibas-veiceju-aizdevumu-programmu>

³⁸ <https://www.altum.lv/v/pakalpojumi/uznemumiem/paral%C4%93lais-mezanina-aizdevums/par-programmu/>

³⁹ <https://likumi.lv/ta/id/283610-noteikumi-par-paralelajiem-aizdevumiem-saimnieciskas-darbibas-veicejiem-konkuretspejas-uzlabosana>

A3 - Mikro aizdevumi un starta aizdevumi

Programmas ietvaros nodrošina finansējumu līdz 25 tūkst. EUR dzīvotspējīgu, nelielu biznesa projektu īstenošanai. Tiek nodrošināts finansējums gan investīcijām, gan apgrozāmajiem līdzekļiem mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, individuālajiem komersantiem⁴⁰.

Finansējuma avots	ERAF, refinansējums, ALTUM piesaistītais finansējums
Plānotais finansējums	31 500 000 EUR ERAF finansējums – 4 000 000 EUR; Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Skmēt mazo un vidējo komersantu izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs" 3.1.1.4. pasākumu "Mikrokreditēšana un aizdevumi uzsācējiem". Sabiedrības ALTUM piesaistītais finansējums – 23 000 000 EUR. Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2007.–2013. gada plānošanas perioda darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.2. aktivitātes "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" ietvaros atmaksāto līdzekļu publiskais finansējums – 2 500 000 EUR. Darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.2.1.4.1. apakšaktivitātes "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" ietvaros atmaksāto līdzekļu publiskais finansējums – 2 000 000 EUR.
Finansējuma saņēmēji	Personām, tai skaitā komersantiem, kas veic vai gatavojas uzsākt saimniecisko darbību.
Finanšu produkta apraksts	Mikroaizdevuma maksimālā summa vienam saimnieciskās darbības veicējam ir 25 000 EUR. Mikroaizdevuma atmaksas termiņš nevar pārsniegt astoņus gadus. Ja mikroaizdevuma summa (atkārtota mikroaizdevuma gadījumā – mikroaizdevumu kopsumma) ir lielāka par 7000 EUR, saimnieciskās darbības veicējs nodrošina līdzfinansējumu sava biznesa projekta īstenošanai vismaz 10 % apmērā no biznesa plānā paredzētās projekta summas. Starta aizdevumu piešķir jaundibinātiem sīkajiem (mikro), mazajiem un vidējiem saimnieciskās darbības veicējiem dzīvotspējīgu biznesa projektu īstenošanai – investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem. Starta aizdevuma maksimālā summa vienam saimnieciskās darbības veicējam ir 150 000 EUR. Starta aizdevuma minimālā summa ir 2000 EUR. Starta aizdevuma atmaksas termiņš nevar pārsniegt 10 gadus.
Ieguldījumu reģions	Nav ierobežojumu.
Finansējuma izmantošana	Uzsākt saimniecisko darbību.
Normatīvā bāze	31.05.2016 MK noteikumi Nr.328 "Noteikumi par mikro aizdevumiem un starta aizdevumiem" ⁴¹ .
Ieviešanas modelis	Aizdevumus tiešo finanšu instrumentu veidā sniedz ALTUM.
Finanšu starpnieki	Nav

A4 - Aizdevumi sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanai

⁴⁰ <https://www.altum.lv/lv/pakalpojumi/uznemumiem/mvu-mikrokrediti/par-programmu/>

⁴¹ <https://likumi.lv/ta/id/282520-noteikumi-par-mikroai-zdevumiem-un-starta-ai-zdevumiem>

Programmas ietvaros tiek nodrošināts finansējums investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem⁴² ar samazinātām nodrošinājuma prasībām uzņēmumu un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstībai.

Finansējuma avots	Refinansējums, ALTUM finansējums
Plānotais finansējums	<p>202 047 797 EUR</p> <p>5 000 000 EUR apmērā garantiju un procentu likmju subsīdijas fonda izveidei. Finansējuma avots ir Eiropas Savienības fondu 2004.–2006. gada plānošanas perioda 2.4.1. nacionālās programmas "Aizdevumi (t.sk. mikrokredīti) komercdarbības uzsākšanai" atmaksu publiskā finansējuma daļa.</p> <p>2 500 000 EUR apmērā un Eiropas Savienības fondu 2007.–2013. gada plānošanas perioda darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" 1.3.1.2. aktivitātes "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" atmaksu publiskā finansējuma daļa 2 500 000 EUR apmērā.</p> <p>1 772 360,80 EUR finansējuma avots ir Eiropas Savienības fondu 2007.–2013. gada plānošanas perioda darbības programmas "Uzņēmējdarbības un inovācijas" 2.2.1.4.1. apakšaktivitātes "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" ietvaros neizmantotā publiskā finansējuma daļa 581 642,18 EUR apmērā un Eiropas Savienības fondu 2007.–2013. gada plānošanas perioda darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" 1.3.1.2. aktivitātes "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" ietvaros neizmantotā publiskā finansējuma daļa 1 190 718,62 EUR apmērā".</p> <p>ALTUM investīciju aizdevumu finansēšanai piešķir valsts aizdevumu 55 000 000 EUR.</p>
Finansējuma saņēmēji	<p>Sīkais (mikro) uzņēmums.</p> <p>Mazās un vidējās kooperatīvās sabiedrības, kurām saskaņā ar kooperatīvo sabiedrību darbību regulējošajiem normatīvajiem aktiem piešķirts atbilstības statuss. Sīkie (mikro), mazie un vidējie saimnieciskās darbības veicēji, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produktu ražošanu.</p> <p>Sīkie (mikro), mazie un vidējie saimnieciskās darbības veicēji, kas darbojas zvejniecības un akvakultūras nozarē.</p> <p>Lielie saimnieciskās darbības veicēji.</p>
Finanšu produkta apraksts	<p>Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi</p> <p>Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi paredzēti saimnieciskās darbības veicēju apgrozāmo līdzekļu papildināšanai. Apgrozāmo līdzekļu aizdevuma maksimālais apmērs vienam saimnieciskās darbības veicējam ir 1 000 000 EUR. Saimnieciskās darbības veicējiem apgrozāmo līdzekļu aizdevumu līgumu un investīciju aizdevumu līgumu noslēgšanas beigu termiņš ir 2020. gada 31. decembris.</p> <p>Investīciju aizdevumi</p> <p>Investīciju aizdevumi ir paredzēti ieguldījumu veikšanai. Investīciju aizdevuma maksimālais apmērs ir 2 850 000 EUR.</p> <p>Aizdevumi energoefektivitātes pasākumiem</p> <p>Aizdevumi ir paredzēti ar energoefektivitātes pasākumiem saistītu projektu īstenošanai. Aizdevuma maksimālais apmērs saimnieciskās darbības veicējam, tostarp energoefektivitātes pakalpojumu sniedzējam, ir 2 850 000 EUR. Aizdevuma maksimālais termiņš ir 20 gadi.</p> <p>Garantijas</p> <p>Garantijas tiem, kas darbojas apstrādes rūpniecības nozarē, tostarp energoefektivitātes pakalpojumu sniedzējiem, ieguldījumiem infrastruktūras uzlabošanai, Garantijas apjoms – 80 % no aizdevuma summas; ārējiem investīciju aizdevumiem garantijas apjoms – 65 % no aizdevuma summas.</p>
Ieguldījumu reģions	Investīciju ieguldījumi un energoefektivitātes pasākumi Latvijas Republikas teritorijā.

⁴² <https://www.altum.lv/lv/pakalpojumi/lauksaimniekiem/izaugsmes-aizdevumi/par-programmu/>

Finansējuma izmantošana	Apgrozāmo līdzekļu aizdevumus un investīciju aizdevums.
Normatīvā bāze	15.09.2009 MK noteikumi Nr.1065 "Noteikumi par aizdevumiem sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanai" ⁴³ .
Ieviešanas modelis	Aizdevumus sniedz ALTUM.
Finanšu starpnieki	Nav

A5 - Aizdevumu piešķiršanu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē

Finansējums tiek nodrošināts lauksaimniecības un akvakultūras ražotājiem, kooperatīviem, augļu un dārzeņu ražotāju grupām⁴⁴ – ražotāju un pakalpojumu sniedzēju attīstībai. Finansējumu nodrošina ar īpašnieku privāto galvojumu (līdz 25 tūkst. EUR), kā arī ar uzņēmuma mantu kā lietu kopību (virs 25 tūkst. EUR).

Finansējuma avots	Valsts finansējums. Valsts finansējumu nodrošina ar aizņēmuma no Valsts kases palīdzību. ALTUM seko līdzī finanšu resursu cenai un nepieciešamības gadījumā, ja ir lētāki finanšu resursi, var aizņemties no EIB.
Plānotais finansējums	Aizdevuma kopējais apmērs ir 25 611 693 EUR.
Finansējuma saņēmēji	Saimnieciskās darbības veicējiem, kas ražo lauksaimniecības produktus. Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības. Mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības. Augļu un dārzeņu ražotāju grupām. Valsts atbalstu faktūrkreditēšanas pakalpojuma izmantošanai sabiedrība piešķir tikai lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām graudkopības nozarē.
Finanšu produkta apraksts	Saimnieciskās darbības veicējam, mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajai sabiedrībai vai augļu un dārzeņu ražotāju grupai piešķir aizdevumu 7 000 –1 000 000 EUR apmērā. Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajai sabiedrībai – ne vairāk kā 2 850 000 EUR apmērā. Aizdevuma termiņš nav ilgāks par diviem gadiem. Faktūrkreditēšanas gadījumā aizdevuma termiņš nav ilgāks par sešiem mēnešiem. Izmaksas - fiksēta likme no 4%.
Ieguldījumu reģions	Nav ierobežojuma.
Finansējuma izmantošana	Apgrozāmo līdzekļu finansēšanai.
Normatīvā bāze	03.12.2019 Ministru kabineta noteikumi Nr. 582 "Kārtība, kādā īsteno valsts atbalsta programmu par aizdevumu piešķiršanu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē". MK noteikumi tika mainīti, lai pievienotu jaunas saņēmēju grupas – zvejniecību un akvakultūras.
Ieviešanas modelis	Aizdevumus izsniedz ALTUM, kas šī uzdevuma izpildē ir Zemkopības ministrijas funkcionālā pakļautībā.

A6 - Valsts atbalsts lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai

⁴³ <https://likumi.lv/doc.php?id=198282>

⁴⁴ <https://www.altum.lv/v/pakalpojumi/lauksaimniekiem/apgrozamo-lidzeku-aizdevumi-lauksaimniekiem/par-aizdevumu-lauksaimniekiem/>

Tiek nodrošināts ilgtermiņa aizdevums (līdz 30 gadiem) zemes iegādei⁴⁵ ar mērķi ražot lauksaimniecības produkciju. Katra aizdevuma maksimālais apmērs ir 430 tūkst. EUR, nepārsniedzot 300% no iegādājamās zemes platības tirgus vērtības.

Finansējuma avots	Valsts finansējums. Valsts finansējumu nodrošina Valsts kases aizdevums.
Plānotais finansējums	Aizdevumu kopējais apmērs ir 100 000 000 EUR.
Finansējuma saņēmēji	Fiziska persona (iekļauti specifiski nosacījumi). Juridiskai persona (iekļauti specifiski nosacījumi). Ražo vai plāno uzsākt ražot lauksaimniecības produktus. Ieņēmumi no lauksaimniecības produktu ražošanas ir vismaz 285 EUR no hektāra vai vismaz 200 EUR no hektāra (bioloģiskā lauksaimniecība).
Finanšu produkta apraksts	Lai saņemtu aizdevumu, aizņēmējs ALTUM iesniedz aizdevuma pieteikumu un neatkarīga vērtētāja izsniegtu iegādājamās zemes novērtējumu. Maksu par aizdevuma pieteikuma izskatīšanu ALTUM, kā arī maksu par papildu pakalpojumiem un aizdevuma līguma grozījumiem sedz aizņēmējs atbilstoši ALTUM noteiktajam pakalpojumu cenrādim. ALTUM triju nedēļu laikā pēc aizdevuma pieteikuma saņemšanas pieņem lēmumu par aizdevuma piešķiršanu vai par atteikumu piešķirt aizdevumu. Valsts aizdevumu piešķir kredītlīnijas veidā, un tā izmantošanas mērķis ir lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegāde ar valsts atbalstu lauksaimniecības produkcijas ražošanai. Līdz 430 000 EUR, summa nevar pārsniegt 300% no iegādājamās zemes platības tirgus vērtības. Izsniedz līdz 30 gadiem. 2.2% gadā + Valsts kases resursu cena. Zeme tiek izmantota kā aizdevuma garantija.
Ieguldījumu reģions	Nav ierobežojumu.
Finansējuma izmantošana	Zemes iegādes finansēšanai.
Normatīvā bāze	22.05.2018 Ministru kabineta noteikumi Nr. 295 "Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai" ⁴⁶ .
Ieviešanas modelis	Aizdevumus izsniedz ALTUM, kas šī uzdevuma izpildē ir Zemkopības ministrijas funkcionālā pakļautībā.

45 <https://www.altum.lv/lv/pakalpojumi/lauksaimniekiem/zemes-iegades-aizdevumi/par-programmu/>

46 <https://likumi.lv/ta/id/299180-valsts-atbalsta-pieskirsanas-kartiba-lauksaimnieciba-izmantojamās-zemes-iegādei-lauksaimniecības-produkcijas-ražošānai>

3. PIELIKUMS. ALTUM FINANŠU PRODUKTI - GARANTIJAS

B1 - Individuālās aizdevumu garantijas

Kredītu garantijas lauksaimniekiem⁴⁷ kalpo kā papildus finansējums bankas aizdevumam – līdz 80% no finansējuma pamatsummas. Garantijas tiek izsniegtas līdz 10 gadiem, to summas ir līdz 5 milj. EUR. Ar garantiju nodrošina investīciju, apgrozāmo līdzekļu aizdevumu, finanšu līzingu un faktoringu, kā arī citus līdzekļus.

Finansējuma avots	ERAF, refinansējums
Finansējums	<p>Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 3.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Sekmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs" 3.1.1.1. pasākuma "Aizdevumu garantijas" (turpmāk – 3.1.1.1. pasākums) ietvaros. Garantijām plānotais Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansējuma apmērs ir 44 800 000 EUR (ERAF).</p> <p>Papildus garantijām ir pieejams darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" 2.2.1.4.1. apakšaktivitātes "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" ietvaros atmaksātais publiskais finansējums 6 000 000 EUR apmērā (refinansējums).</p> <p>Aktivitātes "Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem" finansējumu 675 586 EUR apmērā, otro reizi atmaksāto finansējumu darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" 1.3.1.2. aktivitātes "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" (turpmāk – 1.3.1.2. aktivitāte) ietvaros 482 840 EUR apmērā, starta un mikroaizdevumu programmas atmaksāto finansējumu līdz 1 500 000 EUR, kā arī Latvijas mazo un vidējo komersantu mikrocreditēšanas programmas atmaksu publisko finansējumu 595 050 EUR apmērā.</p>
Sviras efekts	<p>Garantijas multiplikators ir 4.89 (lieliem uzņēmumiem ir mazāks multiplikators).</p> <p>Sviras efekts uz 31.10.2019 bija 7.</p>
Finansējuma saņēmēji	<p>Saimnieciskās darbības veicēji, kas ir komersanti.</p> <p>Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības komercdarbību un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību darbību regulējošo normatīvo aktu izpratnē.</p>
Finanšu produkta apraksts	<p>Garantija sedz līdz 80 % no finanšu pakalpojuma.</p> <p>Vienam sīkajam (mikro), mazajam un vidējam saimnieciskās darbības veicējam un ar to saistīto personu grupai garantijas summa nepārsniedz 5 000 000 EUR vai 750 000 EUR, ja saimnieciskās darbības veicējs darbojas kravu autopārvadājumu nozarē) un garantijas sākotnējais termiņš nepārsniedz 10 gadus.</p> <p>Vienam lielajam komersantam - 1 500 000 EUR (vai 750 000 EUR, ja saimnieciskās darbības veicējs darbojas kravu autopārvadājumu nozarē) un garantijas termiņš nepārsniedz piecus gadus, 750 000 EUR (vai 375 000 EUR, ja saimnieciskās darbības veicējs darbojas kravu autopārvadājumu nozarē) un garantijas termiņš nepārsniedz 10 gadus.</p> <p>Jaundibinātam saimnieciskās darbības veicējam gada prēmijas likme ir 0,75 %, ja nodrošinājuma līmenis ir zems vai parasts, vai 0,55 %, ja nodrošinājuma līmenis ir augsts, bet ne mazāka par gada prēmijas likmi, ko piemēro mātes sabiedrībai.</p> <p>Ikgadējā prēmija – 0,2 – 1,9 %.</p> <p>Ikgadējā prēmija lielajiem uzņēmumiem – 0,35 – 2,15 %.</p>
Ieguldījumu reģions	Nav reģionālā ierobežojuma, pakalpojums sniedzams Latvijā.
Finansējuma izmantošana	<p>Atbalstu var saņemt, ja garantijas piešķir par šādiem finanšu pakalpojumiem:</p> <p>Aizdevums apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, t. sk. kredītlimiti;</p> <p>Finanšu līzings, finanšu līzingu limiti;</p> <p>Faktoringi;</p> <p>Faktoringi, kurā klients (saimnieciskās darbības veicējs) saskaņā ar noslēgto faktoringa līgumu atbild faktoram (kredītiestāde vai tās meitas sabiedrība) par nodotā vai nododamā prasījuma drošību;</p>

47 <https://www.altum.lv/lv/pakalpojumi/uznemumiem/kredita-garantijas/par-programmu/>

	Konkursu, avansa maksājumu, izpildes vai garantijas laika garantijas, banku garantijas (konkursa, avansa maksājuma, maksājuma izpildes vai laika garantijas), banku garantiju limiti, kredītvēstule.
Normatīvā bāze	MK 26.10.2010 noteikumi Nr.997 "Noteikumi par garantijām komersantu un atbilstošu lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību konkurētspējas uzlabošanai" ⁴⁸ . Tiek plānota jauna MK noteikumu redakcija, izsludināta Valsts sekretāru 02.01.2020 sanāksmē ⁴⁹ .
Ieviešanas modelis	ALTUM Sadarbības līgumi ar gandrīz visām kredītiestādēm, līzings kompānijām. Garantijas saņēmējs vispirms vēršas komercbankā un nepieciešamības gadījumā komercbanka piesaista ALTUM garantiju.
Finanšu starpnieki	Nav

B2 - ALTUM portfeļgarantijas

Portfeļgarantijas⁵⁰ kalpo kā papildus finansējums bankas aizdevumam – līdz 80% no finansējuma pamatsummas, turklāt tās nodrošina komercbankās. Garantijas līdz 250 tūkst. EUR, bet ar samazinātu finanšu pakalpojuma procentu likmi. Ar garantiju nodrošina investīciju, apgrozāmo līdzekļu aizdevumu, finanšu līzingu un faktoringu, kā arī citus līdzekļus.

Finansējuma avots	Refinansējums. ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējums 2007.-2013.gads. Garantiju izsniegšanai un sabiedrības "ALTUM" pārvaldības izmaksu segšanai izmanto Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2007.–2013. gada plānošanas perioda atmaksāto finansējumu.
Plānotais finansējums	7 800 000 EUR "Uzņēmējdarbība un inovācijas" 5 000 000 EUR. Cilvēkresursi un nodarbinātība" 2 800 000 EUR. Tai skaitā 800 000 vadības izmaksas, kas netiek ņemtas vērā pie sviras efekta aprēķina.
Svira efekts	Ņemot vērā projekta 1.kārtas rezultātus, kā arī faktu, ka katrai komercbankai ir savs multiplikators, vidējais multiplikators ir 7.14, tādējādi ir plānots izsniegt garantijas apmēram par 50 miljoniem EUR. Svira efekts tiek rēķināts kā kopējā garantiju summa 50 miljoni pret 7 miljoni EUR finansējumu jeb apmēram 7.1, kas ir vienāds ar multiplikatoru, jo finanšu produktiem, kas netiek finansēti no ES 2014.-2020.gada plānošanas perioda finanšu līdzekļiem, rēķinot svira efektu netiek ņemts vērā privātais finansējums (garantija tiek izsniegta līdz 80 %).
Finansējuma saņēmēji	Komersanti
Finanšu produkta apraksts	Portfeļa garantija komercbankām. Vienam komersantam garantēto finanšu pakalpojumu summa nepārsniedz 250 000 EUR. Garantijas likme finanšu pakalpojumam ir līdz 80 %. Garantijas prēmijas likme nepārsniedz 0,5 % gadā no garantijas segtās finanšu pakalpojumu summas, prēmija vienreizēja, prēmiju atkarībā no bankas pieteikuma maksā banka vai komersants. Portfeļgarantija nodrošina zaudējumu segumu jaunizveidotam aizdevumu portfelim, kuru izveidojusi kredītiestāde vai kredītiestādes meitas sabiedrība, kura reģistrēta Latvijā un ir tiesīga sniegt finanšu pakalpojumus Latvijā, nepārsniedzot ierobežoto garantijas summu. Garantijas periods - apgrozāmiem līdzekļiem 5 gadi, līzings 7 gadi, Investīciju aizdevumiem 10 gadi. Darījumiem līdz 2 gadiem- 0,8% Darījumiem virs 2 gadiem – 1,42%

48 <https://likumi.lv/doc.php?id=220826>

49 <http://tap.mk.gov.lv/v/mk/tap/?pid=40482329>

50 <https://www.altum.lv/v/pakalpojumi/uznemumiem/kredita-garantijas/par-programmu/>

	ierobežotā garantijas likme ir līdz 17,5 % (procents ko ALTUM izmaksās no visas bankas portfeļa). Portfeļa garantija sedz finanšu pakalpojumu neatmaksāto pamatsummu. Kredītiestāde finanšu pakalpojumu sniedz no saviem resursiem.
Ieguldījumu reģions	Nav reģionālā ierobežojuma, pakalpojums sniedzams Latvijā.
Finansējuma izmantošana	Aizdevumi investīciju veikšanai. Aizdevumi apgrozāmo līdzekļu finansēšanai. Finanšu līzings.
Normatīvā bāze	05.09.2017 MK noteikumi 537 "Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu komercdarbības veicināšanai" ⁵¹ .
Ieviešanas modelis	Sadarbības līgumi ar komercbankām.
Finanšu starpnieki	Līgumi ar Unicredit leasing, Swedbanka, Luminor banka, Seb banka, Citadele banka.

B3 - Kredītu garantijas lauksaimniekiem

Kredītu garantijas lauksaimniekiem⁵² kalpo kā papildus finansējums bankas aizdevumam – līdz 80% no finansējuma pamatsummas. Garantijas tiek izsniegtas līdz 10 gadiem, to summas ir līdz 1 milj. EUR (kooperatīviem – 3,5 milj. EUR). Ar garantiju nodrošina investīciju, apgrozāmo līdzekļu aizdevumu, finanšu līzingu un faktoringu, kā arī citus līdzekļus.

Finansējuma avots	Refinansējums ZMLAF finansējums 2007.-2013.gadam.
Finansējums	1 100 000 EUR
Svira efekts	Multiplikators tiek izmantots, lai aprēķinātu proporciju starp ALTUM finansējumu un izsniegto garantiju kopsummu. Multiplikatoru ALTUM pārskata reizi gadā kopā ar programmas riska novērtējumu, kā arī pie MK noteikumu izmaiņām. Uz ziņojuma sagatavošanas brīdi multiplikators ir 12, tādējādi maksimālā izsniegto garantiju summa ir 13 200 000 EUR. Garantijas tiek izsniegtas par 80 % no aizdevuma summas, tādējādi kopējā maksimālā aizdevuma summa ir 16 500 000 EUR. Svira efekts tiek aprēķināts kā proporcija starp maksimālo aizdevumu summu un ieguldīto finansējumu jeb $16\,500\,000 / 1\,100\,000 = 15$
Finansējuma saņēmēji	Fiziska persona- saimnieciskās darbības veicējs. Zemnieka vai zvejnieka saimniecība. Biedrība vai nodibinājums, kas darbojas lauku tūrisma, pārtikas, lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarē un īsteno Eiropas Savienības līdzfinansētus projektus. Lauksaimniecības pakalpojumu un mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība.
Finanšu produkta apraksts	Garantiju piešķir šādiem finanšu pakalpojumiem: <ul style="list-style-type: none"> - aizdevumam investīcijām; - aizdevumam apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, tai skaitā kredītlimita veidā; - finanšu līzīngam un finanšu līzīnga limitam; - faktoringam, kurā klients (saimnieciskās darbības veicējs) saskaņā ar noslēgto faktoringa līgumu atbild faktoram (kredītiestāde vai tās meitas sabiedrība) par nodotā vai nododamā prasījuma drošību; - banku garantijai (konkursa, avansa maksājuma, maksājuma izpildes vai laika garantijai), banku garantiju limitam un kredītvēstulei; - galvnieka sniegtam galvojumam par komersantiem, biedrībām vai nodibinājumiem, kas Lauku atbalsta dienestā pieteikušies atbalstam Kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanas pasākumos un saņēmuši avansa maksājumu atbilstoši Komisijas 2009. gada 7. jūlija Regulai (EK) Nr. 612/2009, ar kuru nosaka kopējus sīki izstrādātus noteikumus eksporta kompensāciju sistēmas piemērošanai lauksaimniecības produktiem

51 <https://likumi.lv/ta/id/293402-noteikumi-par-portfelgarantijam-siko-mikro-mazo-un-videjo-komersantu-kreditesanas-veicinasanai>

52 <https://www.altum.lv/lv/pakalpojumi/lauksaimniekiem/kredita-garantijas-lauksaimniekiem/par-programmu/>

	<p>(Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 2009. gada 17. jūlijs, Nr. L 186), un Komisijas 2008. gada 20. augusta Regulai (EK) Nr. 826/2008, ar ko paredz kopīgus noteikumus par atbalsta piešķiršanu dažu lauksaimniecības produktu privātai uzglabāšanai (Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 2008. gada 21. augusts, Nr. L 223).</p> <p>Prēmija vienreizēja - to nosaka atbilstoši garantijas termiņam un apmēram, kā arī finanšu rādītājiem.</p> <p>Maksimālā garantijas maksa ir līdz 2 % no piešķirtās garantijas summas. Bāzes procentu likmei 0,5 % no piešķirtās garantijas summas pieskaita garantijas svarīgāko piecu riska faktoru novērtējumu procentos saskaņā ar MK noteikumu Nr.9 pielikumu.</p> <p>Vidējā garantijas prēmijas likme 1,34%</p> <p>Lielākoties visi projekti ar LAD atbalstu- grantu.</p> <p>Atbalstu sniedz līdz 2021. gada 30. jūnijam.</p>
leguldījumu reģions	Nav ierobežojumu.
Finansējuma izmantošana	<p>Garantijas sedz līdz 80 procentiem no finanšu pakalpojuma vai galvojuma summas 1 000 000 euro – saimnieciskās darbības veicējam vai savstarpēji saistītu kredīta vai galvojumaņēmēju grupai.</p> <p>1 500 000 euro – lielajiem saimnieciskās darbības veicējam.</p> <p>3 500 000 euro – atbilstīgai lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajai sabiedrībai.</p> <p>2 000 000 euro – atbilstīgai mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajai sabiedrībai.</p>
Normatīvā bāze	<p>08.01.2019 MK noteikumi Nr.9 "Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju programmas noteikumi"⁵³.</p> <p>Jaunos MK noteikumus ierosināja ALTUM, lai garantijas būtu vieglāk saprotamas gala saņēmējiem, kā arī lai palielinātu limita summas un vienādotu maksimālās garantijas apmēru līdz 80%.</p>
ieviešanas modelis	<p>ALTUM ir sadarbības līgumi ar gandrīz visām kredītiestādēm, līzinga kompānijām.</p> <p>ALTUM katru garantiju izvērtē individuāli.</p>

53 <https://likumi.lv/ta/id/304160-lauksaimniecibas-zivsaimniecibas-un-lauku-attistibas-garantiju-programmas-noteikumi>

4. PIELIKUMS. ALTUM IZSNIEGTIE AIZDEVUMI

Pielikumā iekļauta analītiskā informācija par ALTUM izsniegtajiem aizdevumiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem un mežsaimniekiem (NACE: Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā, 2. redakcija, A.01, A.02). ALTUM uzskaitē finanšu produkti tiek uzskaitīti augstākā detalizācijas līmenī, nekā tie aprakstīti MK noteikumos, tādēļ tabulā zemāk iekļauta sasaiste starp MK noteikumos noteiktajiem finanšu produktiem un ALTUM iekšējās atskaitēs izmantotajiem finanšu produktiem.

2. tabula. Finanšu produktu uzņēmējdarbības atbalstam ieviešanas dati

Finanšu produkts saskaņā ar MK noteikumiem	MK noteikumi	ALTUM finanšu produktu nosaukumi (iekšējās atskaites)
A1 - Lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu programmu	24.07.2018 MK noteikumi Nr. 446	Lauksaimniecības un zivsaimniecības aizdevumi
A2- Parālie aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai (fondu fonda aizdevums)	15.07.2016 MK noteikumi Nr.469	Parālie aizdevumi Nav pieejama detalizēta informācija par parāļajiem aizdevumiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem
A3 - Mikro aizdevumi un starta aizdevumi (fondu fonda aizdevums)	31.05.2016 MK noteikumi Nr.328	Mikroaizdevumu programma 3 Starta programma 3 Mikro aizdevumi Starta aizdevumi
A4 - Aizdevumi sīko (mikro), mazo un vidējo saimnieciskās darbības veicēju un lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstības veicināšanai	15.09.2009 MK noteikumi Nr.1065	MVU izaugsmes aizdevumi
A5 - Aizdevumu piešķiršana apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē	03.12.2019 MK noteikumi Nr. 582	Aizdevums apgrozāmajiem līdzekļiem
A6 - Valsts atbalsts lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai	22.05.2018 MK noteikumi Nr. 295	LAF zemes programma
A7 - Mikroaizdevumi un granti Latvijas un Šveices sadarbības programmas individuālā projekta "Mikrokreditēšanas programma" ietvaros	06.09.2011 MK noteikumi Nr. 698	Latvijas un Šveices mikrokreditī

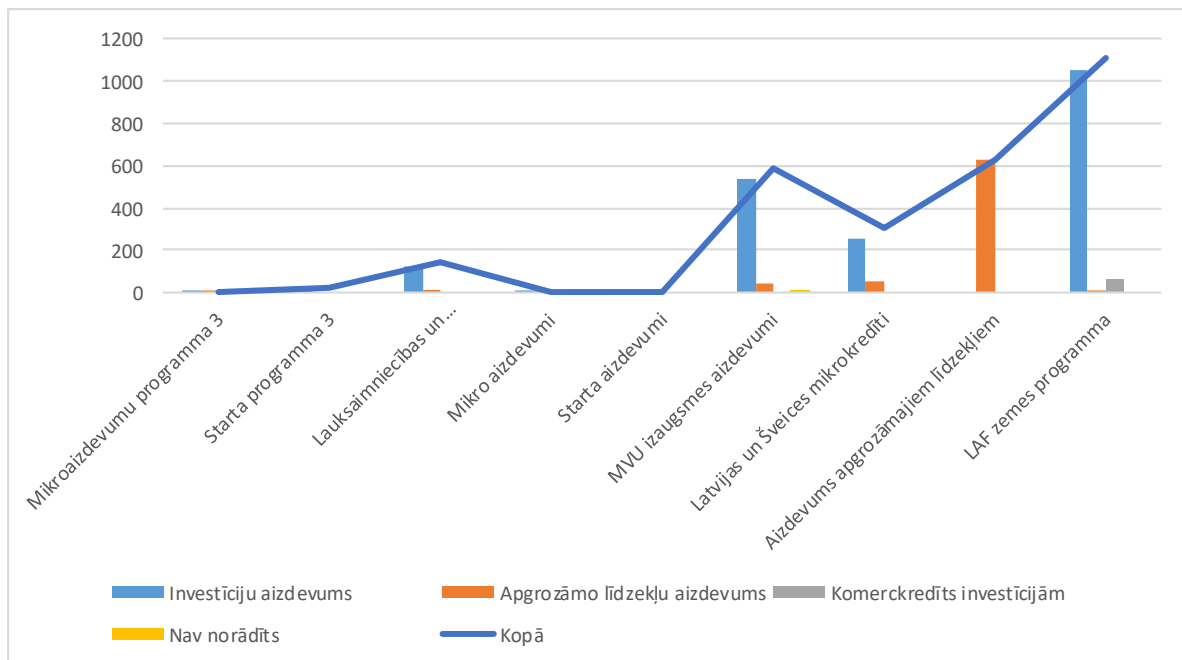
Avots: CSE COE sagatavotā informācija

Izsniegto aizdevumu skaits

Tabulā zemāk iekļauta informācija par ALTUM izsniegtajiem aizdevumiem lauku saimnieciskās darbības veicējiem un mežsaimniekiem. Visvairāk aizdevumu izsniegti saistībā ar šādiem finanšu produktiem: MVU izaugsmes aizdevumi (21%), aizdevumi apgrozāmajiem līdzekļiem (23%) un aizdevumi zemes iegādei (40%). No 2801 aizdevumiem 1991 jeb 71% ir investīciju aizdevumi, 749 jeb 27% ir apgrozāmo līdzekļu aizdevumi.

Finanšu produkti	Investīciju aizdevums	Apgrozāmo līdzekļu aizdevums	Komerckreditē investīcijām	Nav norādīts	Kopā
A1 - Lauksaimniecības un zivsaimniecības aizdevumi	123	17	0	0	140
A3 - Mikroaizdevumu programma 3	6	1	0	0	7
A3 - Starta programma 3	18	0	0	0	18
A3 - Mikro aizdevumi	1	1	0	0	2
A3 - Starta aizdevumi	6	0	0	0	6

A4 - MVU izaugsmes aizdevumi	538	46	0	1	585
A5 - Aizdevums apgrozāmajiem līdzekļiem	0	628	0	0	628
A6 - LAF zemes programma	1047	1	60	0	1108
A7 - Latvijas un Šveices mikrokredīti	252	55	0	0	307
Kopā	1991	749	60	1	2801

Izsniegtie aizdevumi – kopsummas

Tabulās zemāk iekļauta informācija par ALTUM izsniegto aizdevumu summām. Visvairāk aizdevumu (43%) izsniegti LAF zemes programmas ietvaros, MVU izaugsmes aizdevumi (31%), aizdevumi apgrozāmajiem līdzekļiem (23%).

Finanšu produkti	Aizdevumu summa, EUR
A1 - Lauksaimniecības un zivsaimniecības aizdevumi	2 682 452
A3 - Mikroaizdevumu programma 3	147 900
A3 - Starta programma 3	672 218
A3 - Mikro aizdevumi	30 400
A3 - Starta aizdevumi	124 176
A4 - MVU izaugsmes aizdevumi	38 054 392
A5 - Aizdevums apgrozāmajiem līdzekļiem	28 452 100
A6 - LAF zemes programma	53 017 032
A7 - Latvijas un Šveices mikrokredīti	2 456 339
Kopā	125 637 009

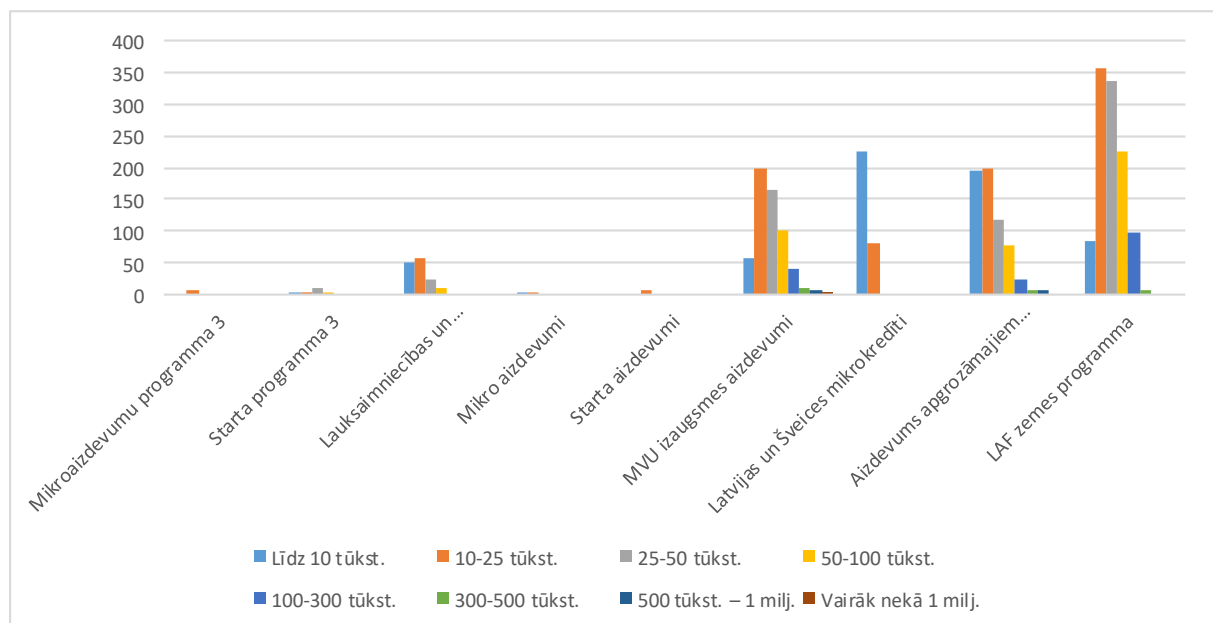
Investīciju aizdevumi ir 72% no visiem aizdevumiem un 25% ir apgrozāmo līdzekļu aizdevumi, aplūkojot aizdevumu kopsummas.

Investīciju aizdevums	Apzīmāmo līdzekļu aizdevums	Komerckredīts investīcijām	Nav norādīts	Kopā
90 986 797	30 977 224	3 636 921	36 066	125 637 009

Izsniegto aizdevumu lielums

Tabulā zemāk iekļauta informācija par izsniegtajiem aizdevumiem sadalījumā pa summām. Kopumā no 2801 aizdevumiem 2600 jeb 93% izsniegti līdz 100 000 EUR.

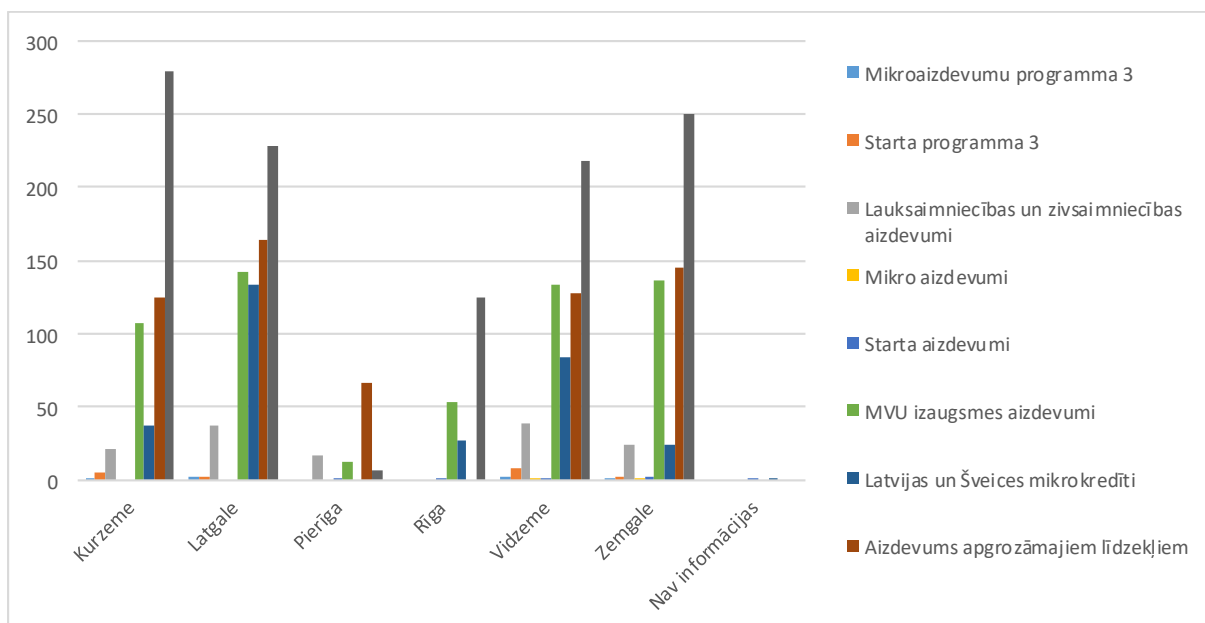
Finanšu produkts	Līdz 10 tūkst.	10-25 tūkst.	25-50 tūkst.	50-100 tūkst.	100-300 tūkst.	300-500 tūkst.	500 tūkst. – 1 milj.	Vairāk nekā 1 milj.
A3 - Mikroaizdevumu programma 3	0	7	0	0	0	0	0	0
A3 - Starta programma 3	1	5	9	3	0	0	0	0
A1 - Lauksaimniecības un zivsaimniecības aizdevumi	51	56	23	10	0	0	0	0
A3 - Mikro aizdevumi	1	1	0	0	0	0	0	0
A3 - Starta aizdevumi	0	6	0	0	0	0	0	0
A4 - MVU izaugsmes aizdevumi	58	200	166	100	42	10	6	3
A7 - Latvijas un Šveices mikro kredīti	226	81	0	0	0	0	0	0
A5 - Aizdevums apzīmāmajiem līdzekļiem	196	200	119	76	23	6	8	0
A6 - LAF zemes programma	84	358	337	226	97	6	0	0
Kopā	617	914	654	415	162	22	14	3

Izsniegto aizdevumu reģioni

Tabulā zemāk iekļauta informācija par izsniegtajiem aizdevumiem sadalījumā pa reģioniem. Aizdevumi izsniegti proporcionāli visos Latvijas reģionos. 125 no 1108 jeb 11% no LAF zemes aizdevumiem izsniegti Rīgā, kas varētu būt skaidrojams ar finansējuma saņēmēja reģistrācijas vietu, jo ALTUM finanšu produktu ietvaros nebūtu finansējama zemes iegāde Rīgā.

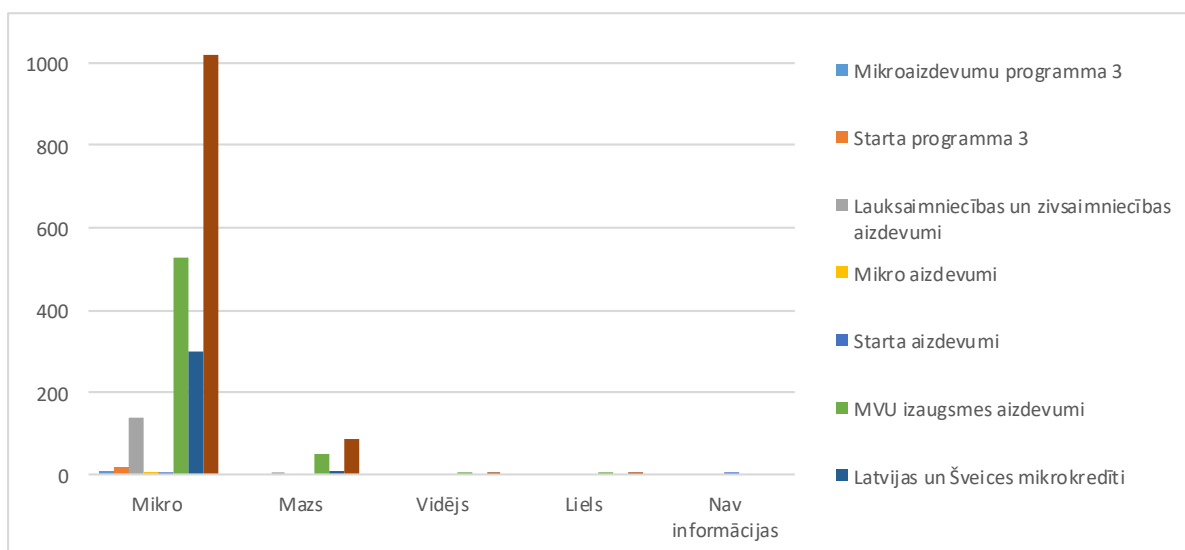
Finanšu produkts	Kurzeme	Latgale	Pierīga	Rīga	Vidzeme	Zemgale	Nav informācijas
A3 - Mikroaizdevumu programma 3	1	2	0	0	3	1	0
A3 - Starta programma 3	5	3	0	0	8	2	0
A1 - Lauksaimniecības un zivsaimniecības aizdevumi	21	38	17	0	39	25	0
A3 - Mikro aizdevumi	0	0	0	0	1	1	0
A3 - Starta aizdevumi	0	0	1	1	1	2	1
A4 - MVU izaugsmes aizdevumi	107	142	13	53	133	137	0
A7 - Latvijas un Šveices mikrokredīti	37	134	0	27	84	24	1
A5 - Aizdevums apgrozāmajiem līdzekļiem	125	164	66	0	128	145	0
A6 - LAF zemes programma	279	229	7	125	218	250	0
Kopā	575	712	104	206	615	587	2

Izsniegto aizdevumu saņēmēju grupas

Tabulā zemāk iekļauta informācija par izsniegto aizdevumu komersantu veidu. ALTUM iekšējās atskaitēs visiem finanšu produktiem nebija norādīti komersanta veidi, tāpēc uzņēmumu kopsumma nesakrīt ar izsniegto aizdevumu skaitu.

Finanšu produkts	Mikro	Mazs	Vidējs	Liels	Nav informācijas
A3 - Mikroaizdevumu programma 3	7	0	0	0	0
A3 - Starta programma 3	18	0	0	0	0
A1 - Lauksaimniecības un zivsaimniecības aizdevumi	138	2	0	0	0
A3 - Mikro aizdevumi	2	0	0	0	0
A3 - Starta aizdevumi	5	0	0	0	1
A4 - MVU izaugsmes aizdevumi	528	52	4	1	0
A7 - Latvijas un Šveices mikrokredīti	301	6	0	0	0
A6 - LAF zemes programma	1019	86	2	1	0
Kopā	2018	144	6	2	1

Zemāk iekļauta informācija par atsevišķu ALTUM administrēto finanšu produktu – aizdevumu līguma gadu, aizdevuma atdošanas gadu un procentu likmēm. Šāda detalizēta informācija iekļauta tikai par daļu no finanšu produktiem (ņemot vērā informācijas pieejamību), tādēļ zemāk aplūkoto aizdevumu kopskaits nesakrīt ar kopējo lauku saimnieciskās darbības veicējiem izsniegto aizdevumu skaitu.

A1 - Lauksaimniecības un zivsaimniecības aizdevumi

Tabulās zemāk iekļauta informācija par lauksaimniecības uz zivsaimniecības aizdevumiem kopš 2018. gada. 2019. gadā izsniegti vairāk nekā 100 aizdevumi, un vērojams liels kāpums, salīdzinot ar 2018. gadu. Lielākā daļa (88%) aizdevumu izsniegti uz laika periodu līdz 5 gadiem. Procentu likmes ir robežās no 5,5% līdz 8%.

Aizdevuma periods	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2033	2034
Aizdevuma līguma gads	33	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Līguma beigu gads	-	5	12	10	15	48	32	6	4	1	1	1	1	3	1
-------------------	---	---	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---

Procentu likmes	5,5	6	6,5	8	Nav informācijas
% likmes fiksētā daļa	2	6	124	6	1

A3 - Mikroaizdevumu programma 3

Tabulās zemāk iekļauta informācija par Mikroaizdevumu programmas 3 aizdevumu izsniegšanas gadu (programma aktīva līdz 2018. gadam) un procentu likmēm (līdz 7% gadā). Kopējais izsniegto aizdevumu skaits nenozīmīgs.

Aizdevuma periods	2016	2017	2018	2020	2021	2022	2023
Aizdevuma līguma gads	2	2	3	-	-	-	-
Līguma beigu gads	-	-	-	1	4	1	1

	Līdz 7	Vairāk nekā 7	Nav informācijas
% likmes fiksētā daļa	5	1	1

	0,50	Nav informācijas
% likmes mainīgā daļa	6	1

A3 - Starta programma 3

Tabulās zemāk iekļauta informācija par Starta programmas 3 aizdevumu izsniegšanas gadiem (2019. gadā izsniegti tikai 2 aizdevumi) un procentu likmēm (apmēram 5% gadā). Kopējais izsniegto aizdevumu skaits nenozīmīgs.

Aizdevuma periods	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Aizdevuma līguma gads	3	4	9	2	-	-	-	-	-	-
Līguma beigu gads	-	-	-	-	1	1	4	9	2	1

Procentu likme	Līdz 5	5-5,5	5,5-6	Vairāk nekā 6
% likmes fiksētā daļa	5	7	2	4

	0,50
% likmes mainīgā daļa	18

A3 - Mikro aizdevumi

Mikro aizdevumi izsniegti ļoti mazā skaitā un atsevišķi netiek analizēti.

Aizdevuma periods	2018	2019	2020	2021
-------------------	------	------	------	------

Aizdevumu līguma gads	1	1	-	-
Līguma beigu datums	-	-	1	1

				6,5
% likmes fiksētā daļa				2

				0,50
% likmes mainīgā daļa				2

A3 - Mikro aizdevumi

Mikro aizdevumi izsniegti ļoti mazā skaitā un atsevišķi netiek analizēti.

Aizdevumu periods	2018	2019	2023	2023
Aizdevumu līguma gads	2	4	-	-
Līguma beigu datums	-	-	4	2

				6,5
% likmes fiksētā daļa				6

				0,50
% likmes mainīgā daļa				6

A4 - MVU izaugsmes aizdevumi

MVU izaugsmes aizdevumi, gadu griezumā izsniegti līdzīgi.

Aizdevumu periods	2016	2017	2018	2019
Aizdevumu līguma gads	159	159	144	123

A5 - Apgrozāmie līdzekļi lauksaimniekiem

Aizdevumi apgrozāmajiem līdzekļiem izsniegti līdzīgi pa gadiem (sākot no 2016. gada). Vairāk nekā 70% visu aizdevumu likmes ir virs 10%.

Aizdevumu periods	2016	2017	2018	2019
Aizdevumu līguma gads	157	140	165	166

	Līdz 6	7-9	10-12	13-15	Vairāk nekā 15
Aizdevumu termiņš mēnešos	38	142	376	65	7

A6 - LAF zemes programma

LAF zemes programmā izsniegts līdzīgs aizdevumu skaits, sākot no 2016. gada. Procentu likmes ir robežās no 2,2% līdz 2,7%. Apmēram 50% aizdevumu izsniegti uz laika periodu līdz 30 gadiem.

Aizdevuma periods	2016	2017	2018	2019
Aizdevuma līguma datums	313	259	253	283

	Aizdevuma atmaksas termiņš, skaits
2020	4
2021	8
2022	10
2023	3
2024	2
2025	6
2026	39
2027	38
2028	34
2029	17
2030	6
2031	17
2032	7
2033	13
2034	7
2035	44
2036	90
2037	42
2038	56
2039	25
2041	3
2042	2
2043	3
2044	6
2045	47
2046	127
2047	179
2048	176
2049	87

	2,2	2,5	2,7	Nav informācijas
Kopējā aizdevuma % likme	849	199	55	5

A7 - Latvijas un Šveices mikrokredīti

Latvijas un Šveices mikrokredītu programmas izsniegto aizdevumu skaits samazinās pa gadiem, un 2019. gadā programmas ietvaros izsniegti tikai 12 aizdevumi.

Aizdevuma līguma gads	2016	2017	2018	2019
	122	84	89	12

5. PIELIKUMS. ALTUM IZSNIEGTĀS GARANTIJAS

Pielikumā iekļauta informācija par ALTUM izsniegtajām garantijām lauku saimnieciskās darbības veicējiem un mežsaimniekiem (NACE: Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā, 2. redakcija, A.01, A.02). ALTUM uzskaitē finanšu produkti tiek uzskaitīti augstākā detalizācijas līmenī, nekā tie aprakstīti MK noteikumos, tādēļ tabulā zemāk iekļauta sasaiste starp MK noteikumos noteiktajiem finanšu produktiem un ALTUM iekšējās atskaitēs izmantotajiem finanšu produktiem.

Finanšu produkts	MK noteikumi
B.1 Kumulācijas kredītu garantijas	B1 - Ministru kabineta 2010. gada 26. oktobra noteikumi Nr. 997 "Noteikumi par garantijām komersantu un atbilstošu lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību konkurētspējas uzlabošanai" ⁵⁴
B.1. Garantijas lielajiem komersantiem	
B.1. Kredītu garantijas lauksaimniekiem	
B.1. MVU kredītu garantijas	
B.2. Portfeļgarantijas	B - 2 Ministru kabineta 2017. gada 5. septembra noteikumi Nr. 537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" ⁵⁵
B.3. Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	B- 3 Ministru kabineta 08.01.2019 noteikumi Nr.9 "Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantiju programmas noteikumi" ⁵⁶

Izsniegto garantiju skaits

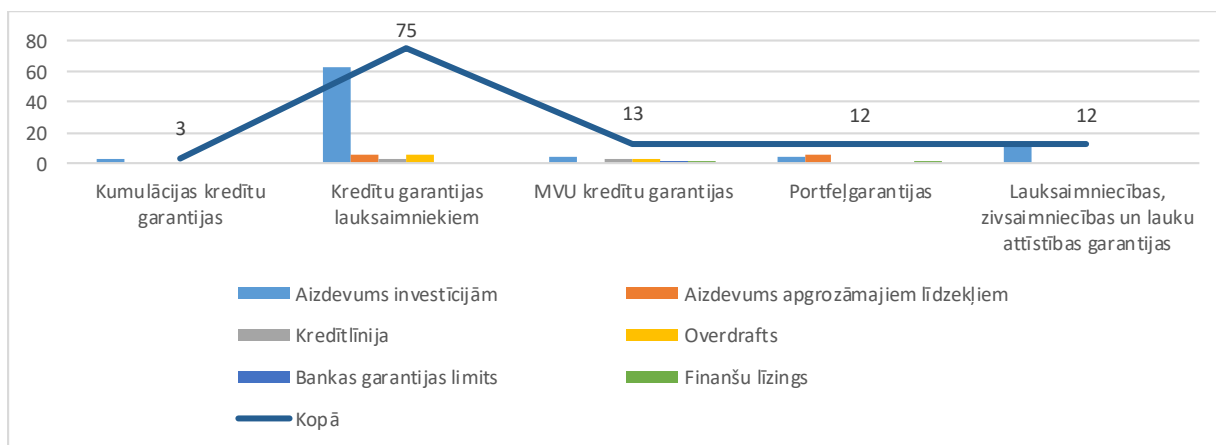
Tabulā zemāk iekļauta informācija par ALTUM izsniegto garantiju skaitu. Kopumā no 115 izsniegtajām garantijām 73% ir kredītu garantijas lauksaimniekiem. Garantijas pamatā tiek izsniegtas investīcijām – 71 % un tikai 11% gadījumu garantijas izsniegtas aizdevumiem apgrozāmiem līdzekļiem. Portfeļgarantijas tiek ļoti maz izmantotas jeb 12% no visām izsniegtām garantijām.

	Garantija aizdevumam investīcijām	Garantija aizdevumam apgrozāmajiem līdzekļiem	Kredītlinija	Overdrafts	Bankas garantijas limits	Finanšu līzings	Kopā
B1 - Kumulācijas kredītu garantijas	3	0	0	0	0	0	3
B1 - Kredītu garantijas lauksaimniekiem	62	5	3	5	0	0	75
B1 - MVU kredītu garantijas	4	0	3	3	1	2	13
B2 - Portfeļgarantijas	4	6	0	0	0	2	12
B3 - Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	12	0	0	0	0	0	12
Kopā	85	11	6	8	1	4	115

⁵⁴ <https://likumi.lv/doc.php?id=220826>

⁵⁵ <https://likumi.lv/ta/id/293402-noteikumi-par-portfelgarantijam-siko-mikro-mazo-un-videjo-komersantu-kreditesanas-veicinasanai>

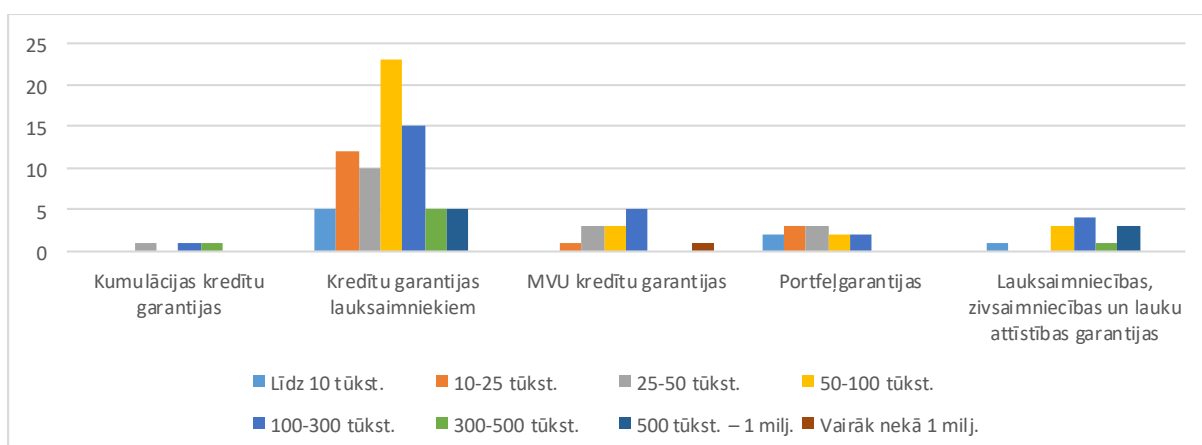
⁵⁶ <https://likumi.lv/ta/id/304160-lauksaimniecibas-zivsaimniecibas-un-lauku-attistibas-garantiju-programmas-noteikumi>

Izsniegto garantiju summas

Tabulā zemāk iekļauta informācija par izsniegto garantiju summām. Kopumā garantijas izsniegtas par apmēram 19 miljoniem EUR, kas ir salīdzinoši ļoti maza summa pret izsniegto aizdevumu skaitu. Garantijas līdz 100 000 EUR izsniegtas 68 lauksaimniekiem jeb 66%.

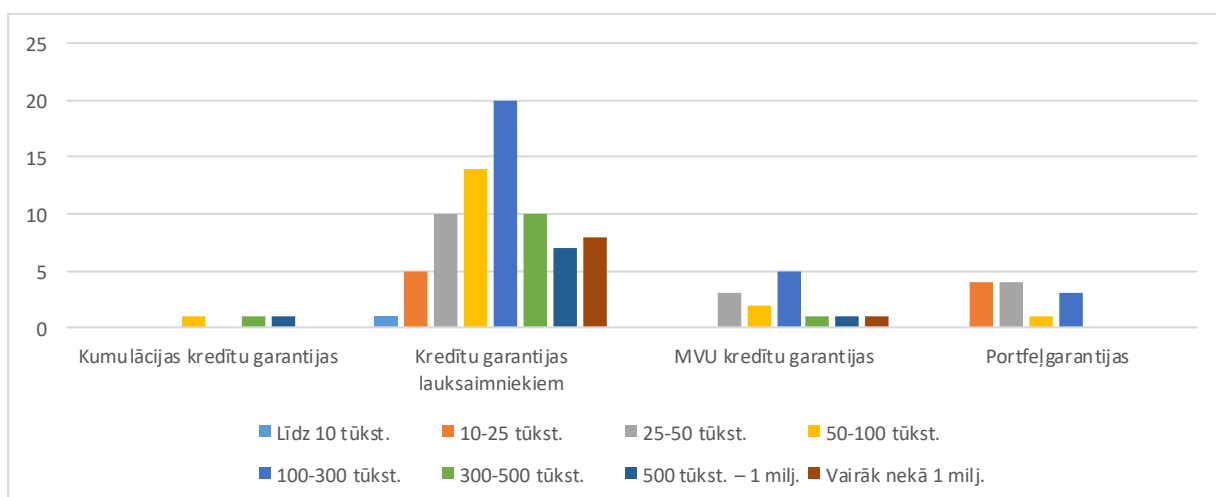
	Līdz 10 tūkst.	10-25 tūkst.	25-50 tūkst.	50-100 tūkst.	100-300 tūkst.	300-500 tūkst.	500 tūkst. – 1 milj.	Vairāk nekā 1 milj.	Kopā, EUR
B1 - Kumulācijas kredītu garantijas	0	0	1	0	1	1	0	0	584 737
B1 - Kredītu garantijas lauksaimniekiem	5	12	10	23	15	5	5	0	10 986 930
B1 - MVU kredītu garantijas	0	1	3	3	5	0	0	1	3 300 188
B2 - Portfeļgarantijas	2	3	3	2	2	0	0	0	602 409
B3 - Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	1	0	0	3	4	1	3	0	4 046 779
Kopā	8	16	17	31	27	7	8	1	19 521 043

Finansējuma līgumu summas

Tabulā zemāk iekļauta informācija par izsniegtā finansējums summām, kas ir vidēji 2.24 reizes lielākas par izsniegto garantiju summām.

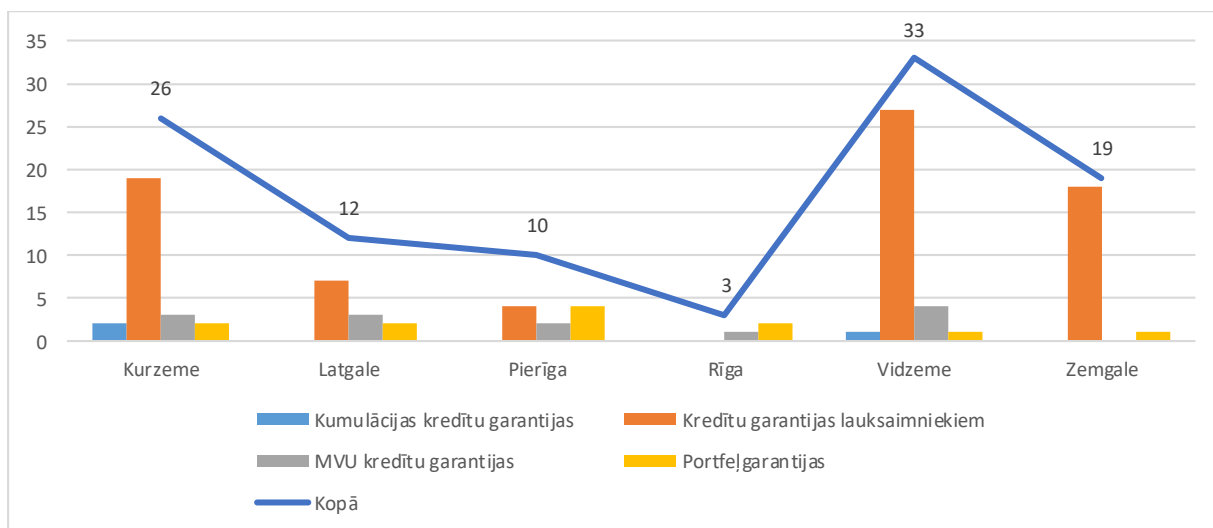
	Līdz 10 tūkst.	10-25 tūkst.	25-50 tūkst.	50-100 tūkst.	100-300 tūkst.	300-500 tūkst.	500 tūkst. – 1 milj.	Vairāk nekā 1 milj.	Kopā, EUR
B1 - Kumulācijas kredītu garantijas	0	0	0	1	0	1	1	0	984 800
B1 - Kredītu garantijas lauksaimniekiem	1	5	10	14	20	10	7	8	27 841 168
B1 - MVU kredītu garantijas	0	0	3	2	5	1	1	1	5 048 201
B2 - Portfeļgarantijas	0	4	4	1	3	0	0	0	791 409
Kopā	1	9	17	18	28	12	9	9	34 665 578

Izsniegto garantiju reģioni

Tabulā zemāk iekļauta informācija par izsniegtogantiju reģioniem. Kopumā garantijas izsniegtas visos reģionos, bet viszemākais izsniegto garantiju skaits ir Latgalē – 12% no visām garantijām.

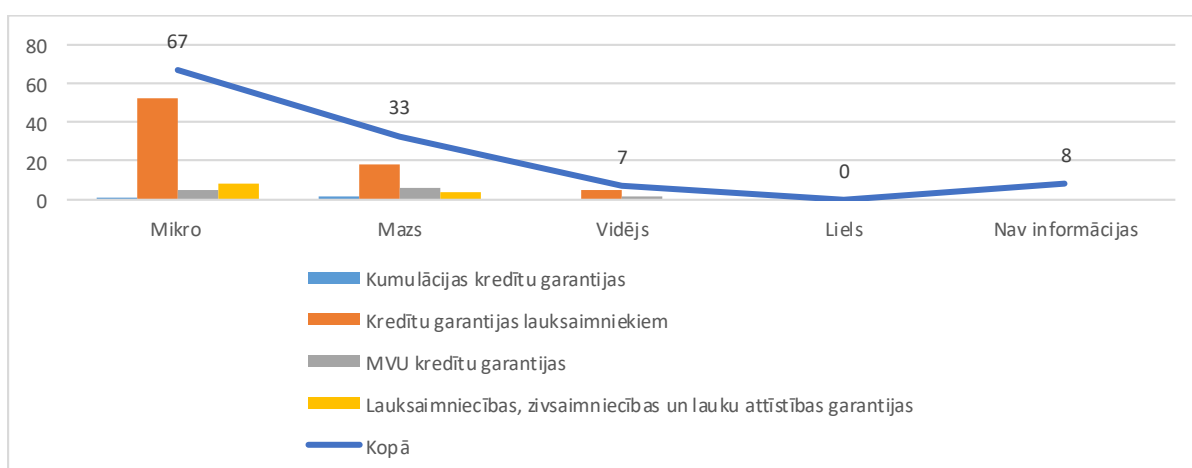
	Kurzeme	Latgale	Pierīga	Rīga	Vidzeme	Zemgale
B1 - Kumulācijas kredītu garantijas	2	0	0	0	1	0
B1 - Kredītu garantijas lauksaimniekiem	19	7	4	0	27	18
B1 - MVU kredītu garantijas	3	3	2	1	4	0
B2 - Portfeļgarantijas	2	2	4	2	1	1
Kopā	26	12	10	3	33	19

Izsniegto garantiju saņēmēju grupas

Tabulā zemāk iekļauta informācija par izsniegto garantiju uzņēmumu veidiem. 59 no 103 jeb 58% no izsniegtām garantijām izsniegtas mikrouzņēmumiem. 86% no visām garantijām izsniegtas mikrouzņēmumiem un maziem uzņēmumiem.

	Mikro	Mazs	Vidējs	Liels	Nav informācijas
B1 - Kumulācijas kredītu garantijas	1	2	0	0	0
B1 - Kredītu garantijas lauksaimniekiem	52	18	5	0	0
B1 - MVU kredītu garantijas	5	6	2	0	0
B2 - Portfelģarantijas	1	3	0	0	8
B3 - Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas	8	4	0	0	0
Kopā	67	33	7	0	8

Zemāk iekļauta informācija par atsevišķu ALTUM administrēto finanšu produktu – garantiju izsniegšanas gadu, līguma sākuma gadu, līguma beigu gadu un procentu likmēm. Šāda detalizēta informācija iekļauta tikai par daļu no finanšu produktiem (ņemot vērā informācijas pieejamību), tādēļ zemāk aplūkoto garantiju kopskaits nesakrīt ar kopējo lauksaimniekiem izsniegto garantiju skaitu.

B1 - Kumulācijas kredītu garantijas

Izsniegtas tikai 3 kumulācijas kredīta garantijas, pēdējā garantija izsniegta 2018.gadā un komisijas likme ir 0.45 – 0.85 %.

	2017	2018	2020	2023
Līguma sākuma gads	1	2	0	0
Līguma beigu gads	0	0	1	2

Garantijas apmērs, %	Komisijas likme, %
67.1	0.85
50	0.45
70	0.5

Kredītu garantijas lauksaimniekiem

Izsniegto kredīta garantiju skaits lauksaimniekiem samazinās pa gadiem. Garantijas tiek izsniegtas uz dažādiem laika periodiem, pat līdz vismaz 8 gadiem. Vairums garantiju jeb 60% tiek izsniegtas uz vairāk nekā 50 % no aizdevuma summas. Komisijas likme 80% garantiju ir vairāk nekā 1.1%.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2026	2027	2029
Līguma sākuma gads	16	31	19	9	0	0	0	0	0	0	0	0
Līguma beigu gads	0	3	7	6	12	14	13	6	7	3	3	1

	Līdz 25	25-49	50	Vairāk nekā 50
Garantijas apmērs, %	4	11	16	44

	0	0,1-1	1,1-1,5	Vairāk nekā 1,5	Nav informācijas
Komisijas likme, %	5	10	51	8	1

MVU kredītu garantijas

MVU kredīta garantiju skaits ir neliels, un 2019.gadā izsniegtas tikai 3 garantijas. Garantijas periods ir apmēram 3 gadi. Vairumā gadījumu jeb 70 % tiek garantēti 70% no summas. Komisijas likme ir robežās 0.45 – 0.9%.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2024	2025
Līguma sākuma gads	1	2	7	3	0	0	0	0
Līguma beigu gads	0	0	0	1	6	3	2	1

	20	40	60	70	80
Garantijas apmērs, %	1	1	1	1	9

	0,45	0,5	0,85	0,9
Komisijas likme, %	2	2	3	6

Portfeļgarantijas

Portfeļgarantiju skaits ir neliels, un 2019.gadā izsniegtas tikai 3 garantijas. Garantijas periods ir apmēram 3 gadi. Portfeļgarantijās tiek garantēti 80% no summas. Komisijas likme ir robežās 0.8 – 1.42%.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2024	2025
Līguma sākuma gads	1	2	7	3	0	0	0	0
Līguma beigu gads	0	0	0	1	6	3	2	1

	80
Garantijas apmērs, %	12

	0,8	1,42
Komisijas likme, %	5	7

Lauksaimniecības, zivsaimniecības un lauku attīstības garantijas

	2019	2020
Līguma sākuma datums	10	2